This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Lv
19
337

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY

Sv-19.337

Harvard College Library

FROM THE

SALISBURY FUND.

In 1858 STEPHEN SALISBURY, of Worcester, Mass. (Class of 1817), gave $5000, the income to be applied to "the purchase of books in the Greek and Latin languages, and books in other languages illustrating Greek and Latin books."

A JÉZUS-TÁRSASÁGI

KALOCSAI ÉRSEKI FŐGYMNASIUM

ÉRTESÍTŐJE

AZ

1883—1884. ISKOLAI ÉVRŐL.

KALOCSÁN, 1884.

MALATIN ANTAL KÖNYVNYOMTATÓ INTÉZ[illegible]

Sv-19.337

HARVARD
DEC 29 1902
LIBRARY
Salisbury fund.

TARTALOM.

	Lap.
I. **Quomodo Virgilius imitatus sit Theocritum** (Particula commentationis) I.	3
II. **Iskolai közlemények**	17
1. A főgymnasium tanári kara	17
2. Az 1883—84. évben bevégzett tananyag vázlata	18
3. Dolgozatok a magyar nyelvből és irodalomból	33
4. Adatok az iskola életéből	36
Az iskolai év kezdete	36
Vallásosság	36
Tanulmányi állapot	37
Egészségi ügy	40
Adományok	40
Természettani készülékek gyarapodása	42
Jelentékenyebb események	43
A vizsgálatok és az iskolai év befejezése	45
5. A tanítás eredménye	45
Érettségi vizsgálatok	46
A főgymnasiumi ifjúság érdemsorozata	47
A J. t. Stephaneum intézetének érdemkeresztjei	65
Ngos. Imre Miklós úr bőkezűségéből kiosztott jutalmak	66
Franczia nyelv	67
Ének	68
6. Statisztikai kimutatások	69
A tanulók általános áttekintése	69
A tanulók származási helyének áttekintése	70
A segélyzett tanulók áttekintése	71
Az iskolai év végén megvizsgált tanulók áttekintése	72
A tanulás eredményének áttekintése osztályonkint	73
7. Tudósítás a jövő 1884—85. iskolai év kezdetéről	74

Lajos Tomcsányi.

I.

Quomodo Virgilius imitatus sit Theocritum.

(Particula commentationis I.)

Difficilis profecto res est, quam tractamus et laboris plena dissertatio, qua Virgilium [1]) et Theocritum inter se conferimus. Non enim ignoramus fuisse quosdam eosque ingenio aeque ac doctrina instructissimos [2]), qui opus Theocriti eo jactitabant artificio conscriptum, quo Virgilium nunquam aspirasse sibi fingebant: plurimum namque arridebat illis suavis illa sermonis graeci simplicitas et facetam, quae in pastores apte caderet, morum rusticitatem extollebant; incusabant contra et nescio qua reprehendebant vehementia odiosam, ut illi quidem volebant, romanae locutionis subtilitatem conquisitosque multo sudore et labore flosculos et venustates, quae a pastorum stomacho quam maxime abhorrerent, improbabant; *nihil dissimulare Theocritum*, *omnia describere*, *narrare omnia*, *hinc esse* dicebant, *quod tenuis esset Virgilius*, *dum graecus*, *et plenus esset et copiosus et multiplex*, *quod hic res exprimeret*, *ille tantum indicaret* [3]).

At vero in aliam longe abiere quam plurimi aetatis nostrae sapientes sententiam, quibus adeo excellere videtur Virgilius, ut principatum merito sibi possit vindicare. Sciunt quippe hi carmina illa, ἐκλογάς vocant, quorum subtilitatem nimiam pluribus coarguunt Rapinus [4]) et alii, non ad rudis plebeculae usum a Virgilio conscripta, sed summorum virorum ingenio fuisse adaptata, quibus res omnino indigestae non erant obtrudendae.

Atque his quidem, quid alii senserint, diximus; reliquum est, ut ex veteri scriptorum consuetudine, de utraque sententia quid nos sentiamus, paucis dicamus; ut tamen ad illa, quae sunt paulo

---

[1]) Vergilium alii, nos Virgiliium scribimus, in hanc scribendi consuetudinem inducti rationibus, de quibus alio tempore disputabimus.

[2]) Dr. Guilielmus Teuffel (Geschichte der römischen Literatur. Leipzig 1875. Ed. 3. pag. 461.), Carolus Peter (Geschichte Roms III. pag. 105. ed. 1867), Rapinus (De carm. pastoral.) et alii.

[3]) Thomas Warton in edit. Theocriti (Oxonii 1770) tom. 1. pag. XXXVII.

[4]) Rapinus de carm. past. pag. 181.

abstrusiora, facilior pateat accessus, primum de ratione, quam Theocritum imitando secutus sit Virgilius, disputandum arbitramur.

Itaque artem imitandi non adeo facilem fuisse, quam plerumque ab imperitis existimatum est, qui vitio saepe dedecorarunt etiam ea, quae eruditis in accepta referebant, omnibus sane notum est. Fuisse, qui totum, quod legerunt, describerent, alios quaedam immutasse et opus aliquod ex variis alieni operis locis consarcinasse, haud absimiles pictoribus, qui pratum adumbraturi tabulae suae decerptos inde flores feruntur innexuisse. Hos increpabat Horatius, quum (Ep. I. 19, 19.) diceret:

> O imitatores, servum pecus, ut mihi saepe
> Bilem, saepe jocum vestri movere tumultus.

Vitia haec evitare novit Theocriti imitator Virgilius, qui pro judicii sui maturitate, quid unaquaque in re optimum esset, clare perspiciebat. Qua de causa non adhaeret solum ad verba, sed maxime copiam sermonis, disponendi prudentiam, efficaciam persuadendi, elocutionis varietatem aemulatur: res non verbis inanibus, sed sententiis iisque gravibus exornat; hoc decerpit, illud rejicit, hoc immutat, illud auget, praeterea uno interdum eodemque loco diversos maximeque dissitos Theocriti versus breviter exprimit, nonnunquam vero ea, quae in uno carmine graecus simulque dixerat, per duas tresve eclogas singulari prorsus artificio dispergit.

Quae quum ita sint, non urgebimus Virgilium ipsa quoque nomina pastorum, Meliboei puta et Tityri, a Theocrito accepisse; non dicemus eum praeeunte Theocrito (Idyl. 12.) σκιερὴν ὑπὸ φηγόν „patulae sub tegmine fagi“ (Ecl. 1.) recubuisse; nec docebimus etiam apud Theocritum fontes „sacros“ (τὸ ἱερὸν ὕδωρ Idyl. 7.) vocari turturemque „gemere“ (ἔστενε τρυγών Idyl. 7.). Haec parva sunt. Quod tamen ad eclogam secundam attinet, ista (Ecl. 2, 17.):

> O formose puer, nimium ne crede colori,
> Alba ligustra cadunt,

faciunt, ut in memoriam redigamus ea, quae Theocritus in ἐραστῇ (Idyl. 23.) tractat, quum ait:

> *Καὶ κάλλος καλόν ἐστι, τὸ παιδικόν, ἀλλ' ὀλίγον ζῇ.*

Et illa, quibus Corydon Alexidem, ut quae velit facili negotio perficere possit, suam in partem vocare studet, quum dicit (Ecl. 2. 28. sq.):

> O tantum libeat mecum tibi sordida rura,
> Atque humiles habitare casas, et figere cervos,
> Hoedorumque gregem viridi compellere hibisco,

in memoriam revocant haec poëtae graeci verba (Idyl. 11.):

Ποιμαίνειν δ' ἐθέλοις σὺν ἐμὶν ἅμα, καὶ γάλ' ἀμέλγειν,
Καὶ τυρὸν πᾶξαι. [1])

quamquam enim longe diversa sunt ab his graecis, quae Virgilius dixit, dabunt tamen aequi rerum aestimatores, poëtam imperii romani id egisse, ut Theocritum aemularetur.

Quid de capreolis magno cum labore in spem Alexidis enutritis?

Duo sunt, inquit Corydon (Ecl. 2, 40. sq.),

— — — — — — nec tuta mihi valle reperti
Capreoli, sparsis etiam nunc pellibus albo
(Bina die siccant ovis ubera) quos tibi servo.
Jam pridem a me illos abducere Thestylis orat,
Et faciet, quoniam sordent tibi munera nostra.

Non ex graeco fateberis fonte haec derivata? Accipe, quae Theocritus (Idyl. 3.) dicit:

Ἦ μάν τοι λευκὰν διδυματόκον αἶγα φυλάσσω,
Τάν με καὶ ἁ Μέρμνωνος Ἐριθακὶς ἁ μελανόχρως
Αἰτεῖ· καὶ δωσῶ οἱ, ἐπεὶ τύ μοι ἐνδιαθρύπτῃ.

Quumque capreolis suis nihil se profecisse Corydon videret, ad Alexidis animum sibi conciliandum alia statuit munera Superum favore offerenda. Huc ades, inquit (Ecl. 2, 45. sq.),

— — — — — — puer, tibi lilia plenis
Ecce ferunt nymphae calathis; tibi [2]) candida Naïs
Pallentes violas, et summa papavera [3]) carpens,
Narcissum, et florem jungit bene olentis anethi.

Quid? quod in his quoque muneribus adornandis Corydon socium habet, ita tamen, ut quae de liliis et papavere ipse disjunxerit, eadem Cyclops conjuncta hoc modo exhibeat (Idyl. 11.):

— — — — — — — ἔφερον δέ τοι ἢ κρίνα λευκά,
Ἦ μάκων' ἁπαλὰν ἐρυθρὰ πλαταγώνι' ἔχοισαν.

Sed disjunxerit sane ille, quae Theocriti Cyclops perorando conjunxit, quaerentibus, votis tandem Corydonis satisfactumne sit, respondebimus: repulsam eum iterum tulisse, neque in summa hac rerum suarum desperatione animo defecisse. Itaque quum existimaret se propter suam paupertatem neglectum, deos ipsos

---

[1]) His similia sunt, quae canit Alcaeus:

Σύν μοι (inquit) *συνήβα, συνέρα, συστεφανηφόρει,*
Σύν μοι μαινομένῳ μαινέο, σὺν σώφρονι σωφρόνει.

[2]) Adverte repetitionem. Non dubitamus, quin hunc locum Virgilii Opinianus prae oculis habuerit, quum diceret (de Venat. lib. 1.):

Σοὶ μὲν γὰρ θαλέθουσα κύει πάδωρος ἄρουρα,
Σοὶ δέ τε πάντα νάουσιν ἀπ' ὠκεανοῖο ῥεέθρα.

[3]) Virgilius „summa papavera," puta foliа, carpenda existimat. Hoc ut intelligere simulque locum Virgilii cum graeco Theocriti conferre possis, juvat Interpretis Theocriti (Idyl. 3, 29.) verba afferre: *Ἀναλαμβάνεται παρὰ τῶν ἐρώντων τὸ τηλέψιλον, καὶ πληττόμενον εἰ ψόφον ἀπετέλει, ἐδίδου αὐτοῖς σημειοῦσθαι ὑπὸ τῶν ἐρωμένων, εἰ δὲ οὐκ ἀπετέλει, ὅτι μισοῦται.* — Neque enim folium papaveris ita venustum est, ut sertis parandis adhibeatur.

appellat eosque paupertati haud esse infensos docet, versus Theocriti hos (Idyl. 8.) aemulatus :

— — — — — ἴθ' ὦ κόλε, καὶ λέγε Μίλων',
Ὡς Πρωτεὺς φώκας, καὶ θεὸς ὢν ἔνεμε.
Μή μοι γᾶν Πέλοπος, μή μοι χρυσᾶ' Ἀταλάντας
Εἴη ἔχειν, μηδὲ πρόσθε θέειν ἀνέμων·
Ἀλλ' ὑπὸ τᾷ πέτρᾳ τᾶδ' ᾄσομαι.

Corydon enim haec in suae paupertatis defensionem profert (Ecl. 2, 60. sq.) :

— — — — — — — — habitarunt dii quoque silvas , [1])
Dardaniusque Paris; Pallas, quas condidit arces,
Ipsa colat, nobis placeant ante omnia silvae.

Ex quibus, nisi nos omnia fallunt, simul constat, Virgilium — ut monuimus — adeo semper non adhaesisse Theocrito, ut iisdem pene verbis sententiam ejus redderet; quin potius, ne artificio res careret, aliquantulum a graeco declinare maluisse, nec nova finxisse rebus nomina; sed sermonis elegantiam, subtilitatem sententiarum animo suo proposuisse.

Nonne porro ea pastoris Virgilii verba, quibus pulchritudinem suam hoc modo jactat (Ecl. 2, 25. sq.) :

Nec sum adeo informis, nuper me in littore vidi,
Cum placidum ventis staret mare,

et illa Cyclopis (Idyl. 6.) :

Καὶ γὰρ θὴν οὐδ' εἶδος ἔχω κακὸν, ὥς με λέγοντι·
Ἦ γὰρ πρὰν ἐς πόντον ἐσέβλεπον· ἦς δὲ γαλάνα, [2])

non multum inter se differre noverunt omnes, qui posita in lingua latina aeque ac graeca opera ex ipso fonte puros latices petunt, nec procul in rivulos alveosque peregrinos fusos hauriunt.

Sed quoniam de secunda Virgilii ecloga pro brevitate dissertationis nostrae satis diu disputabamus, nunc de tertia paucis quaedam dicamus; omnibus enim, quae manifeste ex graeco sumta in ipso eclogae hujus exordio occurrunt, adducendis supersedendum existimamus, ut puta sunt ista (Ecl, 3, 1. sq.) :

M. — Dic mihi Damoeta, cujum pecus, an Meliboei?
D. — Non, verum Aegonis, nuper mihi tradidit Aegon,

---

[1]) Ut Virgilius Theocritum, ita Virgilii hunc locum alii aemulati sunt. Ovidius (2. Art. Am.) dicit :

Cynthius Admeti vaccas pavisse per aestus
Fertur, et in parva delituisse casa,
Quod Phoebum decuit, quem non decet? — — —

Ex eodem Virgilii fonte fluxerunt ista quoque Nemesiani :

Dii, pecorum pavere greges, formosus Apollo,
Pan doctus, Fauni vates et pulcer Adonis.

[2]) Theocritum praeterea Lucianus etiam imitatus est in dialogis suis. Ἔπειτά γε ἄλλα, ὁπότ' ἂν ἐθελήσῃς μαθεῖν οἷα τυγχάνοις οὖσα τὴν ὄψιν, ἀπὸ πέτρας τινος, εἰ πότε γαλήνη εἴη, ἐπικύψασα ἐς τὸ ὕδωρ, ἴδε σεαυτήν, οὐδὲν ἄλλο ἢ χρόαν λευκὴν ἀκριβῶς.

quae quidem in Theocrito iisdem paene verbis invenias. *Εἰπέ μοι, ὦ Κορύδων*, inquit Battus Theocriti (Idyl. 4.),

— — — — — — τίνος αἱ βόες ; ἢ ῥα Φιλώνδα ;

Et respondet Coridon :

Οὐκ, ἀλλ' Αἴγωνος· βόσκεν δέ μοι αὐτὸς ἔδωκεν.

Vel ut sunt ista (Ecl. 3, 21. sq.) :

An mihi cantando victus non redderet ille (Damon),
Quem mea carminibus meruisset fistula caprum ? . . . .
Vis ergo, inter nos, quid possit uterque, vicissim
Experiamur ?

quae in Theocrito brevius ita legimus (Idyl. 8.) :

Οὔποτε νικασεῖς μ', οὐδ' εἴτι πάθοις τύ γ' ἀείδων.
Χρήσδεις δ' ὧν ἐσιδεῖν ; χρήσδεις καταθεῖναι ἄεθλον ;

Vel denique ut sunt ista (Ecl. 3, 43.) :

Necdum illis (poculis) labra admovi, sed condita servo,

quae Theocritus ab Homero, Virgilius ab utroque videtur sumsisse; ille enim dicit (Idyl. 1.) :

Οὐδέτι πω ποτὶ χεῖλος ἐμὸν θίγεν, ἀλλ' ἔτι κεῖται
Ἄχραντον, τῷ κέν τυ μάλα πρόφρων ἀρεσαίμαν. κτλ.

Homerus vero de Achillis vase haec habet (Il. 16.) :

Ἔνθα δὲ οἱ δέπας ἔσκε τετυγμένον, οὐδέ τις ἄλλος,
Οὔτ' ἀνδρῶν πίνεσκεν ἀπ' αὐτοῦ αἴθοπα οἶνον.

Itaque ista aliaque plura consulto praetermittimus, ne nimis producatur dissertatio nostra; aliqua tamen commemorare non erit inutile, ut quam parum tandem sine imitatione etiam a summis viris in lucem prodeat, facili negotio possis cognoscere. Quid ita? Accipe Palaemonem pastores reliquos ad cantus sollicitantem alternos. Dicite, inquit (Ecl. 3, 55. sq.),

— — — quandoquidem in molli consedimus herba,
Et nunc omnis ager, nunc omnis parturit [1]) arbos.
Nunc frondent silvae, nunc formosissimus annus.

Et haec quidem Virgilius, quibus confer, quaeso, quae Theocritus cecinit et quo ille studio hunc imitatus sit, persuasum habebis. Verba sunt (Idyl. 5.) :

— — — — — — ἄδιον ἀσῇ
Τᾷδ' ὑπὸ τὰν κότινον, καὶ τἄλσεα ταῦτα καθίξας,
Ψυχρὸν ὕδωρ τηνεὶ καταλείβεται, ὧδε πεφύκει
Ποία, χ' ἁ στιβὰς ἅδε, καὶ ἀκρίδες ὧδε λαλεῦντι.

Uterque ad cantum provocat pastores et ut efficiat uterque, quod optat, media adhibent opportuna : hic relatis susurro leniter perstrepentis aquae, herbarum viriditate et grato locustarum murmure

---

[1]) Sunt, qui in hac metaphora imitantur Virgilium. Inter ceteros Greg. Nazianzenus in carmine ad Nicobulum dicit :

— — — — τὰ δ' ἄνθεα εἴαρος ὥρη
τίκτει.

affectibus movendis operam dat; ille quoque loci amoenitate sua cuique studia excitata vereque redeunte instaurata desiderat.

Ne multis, votis utriusque satisfactum est. Namque mox alter pastorum apud Virgilium munera se missurum amico suo profitetur, se vero jam suo misisse dona amico reposuit alter. *Quod potui*, inquit Menalcas (Ecl. 3. 70 sq.),

— — — — — — puero silvestri ex arbore lecta
Aurea mala decem misi, cras altera mittam.

Ad ea quippe allusit Virgilius, quae Comates apud Theocritum suae quondam Amaryllidi dixit in hanc sententiam (Idyl. 3.):

Ἠνὶ δέ τοι δέκα μᾶλα φέρω, τηνῶθε καθεῖλον,
Ὤ μ' ἐκέλευ καθελεῖν τύ· καὶ αὔριον ἄλλά τοι οἴσω. [1])

Haec praeterea (Ecl. 3, 80 sq.):

Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres,
Arboribus venti, ...
Dulce satis humor, depulsis arbutus hoedis,
Lenta salix foeto pecori . . . . .

egregie profecto dicta sunt, derivata tamen ex iis, quae pluribus locis (Idyl. 8 et 9.) tractat Theocritus. *Λένδρεσι μὲν χειμὼν φοβερὸν κακὸν*, inquit ille,

— — — — — — — — *ὕδασι δ' αὐχμός,*
Ὄρνισιν δ' ὕσπλαγξ, ἀγροτέροις δὲ λίνα . . . . .
Ἁδὺ μὲν ὁ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ' ἁ βῶς,
Ἁδὺ δὲ χ' ἁ σύριγξ, χὠ βωκόλος . . . . .

Quid dicamus de monitis, quibus Damoetas aeque ac Menalcas pastoribus reliquis consultum volunt?

Qui legitis flores (inquit ille) et humi nascentia fraga [2]),
Frigidus, o pueri fugite hinc, latet anguis in herba.

Ad quae Menalcas responsurus

Parcite (ait) oves nimium procedere, non bene ripae
Creditur.

Egregiae sane sunt etiam hae poëtae sententiae de graecis tamen Theocriti versibus expressae: *Εἰς ὄρος ὄχχ' ἕρπεις*, inquit Theocritus (Idyl. 4.),

— — — — — — — — — — *μὴ ἀνάλιπος ἔρχεο, Βάττε·*
Ἐν γὰρ ὄρει ῥάμνοι τε καὶ ἀσπάλαθοι κομόωντι.
Σίττ' ἀπὸ τᾶς κοτίνω ταὶ μηκάδες κτλ. (Idyl. 5.).

Quid jam in his et in prioribus (Ecl. 3, 8 sq. Idyl. 8 et 9.) melius dici ab utroque poterat: ab hoc, ut magna cum laude prae-

---

[1]) Graecus dicit: *φέρω*, Virgilius: *misi*; graecus *μᾶλα* fert, Virgilius addit mala fuisse *aurea*. Nonne melius hic, quam ille in opere perficiendo versatur? — Sed de his alio loco tractabimus.

[2]) Fragorum esus habet quoddam jucunditatis et hanc ob causam a pueris expetitur. Commendantur fraga etiam ab Ovidio, qui (13. Metam.) de Galatea dicit:

Ipsa tuis manibus silvestri nata sub umbra
Mollia fraga leges.

iret, ab illo vero, ut felicissime sequeretur. Virgilius quidem ita rem suam egit, ut non tam levi manu singula percurrere, quam excutere verba debeas, ut appareat, ex quo fonte hauserit.

Sed veniamus jam ad id, quod paulo ante innuimus, quum affirmavimus, immutari quandoque quaedam a Mantuano ita, ut haec imminueret, alia protraheret.

Στασῶ δέ, inquit Theocritus (Idyl. 5.),
— — — — — — κρητῆρα μέγαν λευκοῖο γάλακτος
Ταῖς Νύμφαις, στασῶ δὲ καὶ ἀδέος ἄλλον ἐλαίω,

quos versus hoc modo immutavit Virgilius (Ecl. 5, 67 sq.) :

Pocula bina novo spumantia lacte quotannis
Craterasque duos statuam tibi pinguis olivi,

quibus haec addidit (Ibid.):

Et multo imprimis hilarans convivia Baccho,

omisit ista (Idyl. 7.) :

Κἰγὼ — — κατ' ἄμαρ ἀνήθινον, ἢ ῥοδόεντα,
Ἢ καὶ λευκοίων στέφανον περὶ κρατὶ φυλάσσων,
. . . . . οἶνον ἀπὸ κρητῆρος ἀφυξῶ.

His vero (Ibid.) :

Αὐλησεῦντι δέ μοι δύο ποιμένες, εἷς μὲν Ἀχαρνεύς,
Εἷς δὲ Λυκωπίτας, ὁ δὲ Τίτυρος ἐγγύθεν ᾄσει,

sustulit verba quaedam et (Ecl. 5, 72.)

Cantabunt (ait) mihi Damoetas et Lyctius Aegon,

et addidit alia, quum diceret (Ecl. 5, 73.) :

Saltantes Satyros imitabitur Alphesiboeus.

Quid? quod alia multa, praesertim etiam hos versus (Ecl. 8, 37 sq.) :

Sepibus in nostris parvam te roscida mala
(Dux ego vester eram) vidi cum matre legentem;
Alter ab undecimo tum me jam coeperat annus,
Ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit error,

mutato parum ordine in Theocrito invenias. *Ἀνίκα πρᾶτον*, inquit ille (Idyl. 11.),

Ἦνθες ἐμᾷ σὺν ματρὶ θέλοισ' ὑακίνθινα φύλλα
Ἐξ ὄρεος δρέψασθαι, ἐγὼ δ' ὁδὸν ἡγεμόνευον. [1])

Ceterum reliqua, quae ultimo Virgilii versu *(ut vidi etc.)* comprehenduntur, malumus ex illis ad Lunam verbis deducta, quae sic in Theocrito (Idyl. 2.) leguntur :

Χ' ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην, ὥς μευ περὶ θυμὸς ἰάφθη κτλ.

Nonne et in illis, quae sequuntur (Idyl. 3.) ;

---

[1]) Confer judicium Julii Scaligeri de locis his Virgilii et Theocriti (poët. lib. V. c. 5.): Quae, inquit, Maro exprimit, laute dicit, et quae mutat, sapidiora sunt, et quae addit, faceta ac mollicula. Nonne melius *mala*, quam *folia Hyacinthi*? ut omittam calumniae faciem, petuntur enim magis Hyacinthi flores, quam folia, et in montibus infrequentior Hyacinthus. Descriptio vero aetatis est non vulgaris, neque affectata tamen, maximeque conveniens pastori. Et ita quidem Scaliger, nos vero, quid sentiamus, dicemus alio loco.

Νῦν ἔγνων τὸν Ἔρωτα· βαρὺς θεὸς ἦ ῥα λεαίνας
Μασδὸν ἐθήλαζε, δρυμῷ τέ μιν ἔτρεφε μάτηρ,

sententiarum gravitatem secutus graecum imitatus est Mantuanus noster, quum his amorem verbis depingeret (Ecl. 8, 43 sq.) :

Nunc scio, quid sit amor : duris in Cotibus illum
Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes
Nec nostri generis puerum, nec sanguinis edunt.

Pulcherrimos profecto versus, quibus — si Julio Scaligero credas — meliores nullus mortalium facere possit. Neque tamen idcirco de Theocriti laudibus imminutum volumus, quin potius earum omnium, quae Virgilio tribuuntur, laudum partem sibi non exiguam debet vindicare, namque ut in aliis plurimis, sic in istis quoque, quae mox subjiciam, egregiae dictionis auctor Virgilio fuit, quum caneret (Idyl. 1.) :

Νῦν ἴα μὲν φορέοιτε βάτοι, φορέοιτε δ' ἄκανθαι,
Ἁ δὲ καλὰ νάρκισσος ἐπ' ἀρκεύθοισι κομάσαι,
Πάντα δ' ἐναλλὰ γένοιτο, καὶ ἃ πίτυς ὄχνας ἐνείκαι,
. . . . . *καὶ τὼς κύνας ὦλαφος ἕλκοι,*
Κἤξ ὀρέων τοὶ σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο. [1]) ,

Quid venustius dici a poëta graeco potuit, quid insolitum magis? Eccur enim universae naturae ordinem vult inverti? quare violas rubi ferant et cervi canes trahant captivos, aut cur ululae cantu cum lusciniis contendant? — Rationem hanc reddit (Ibid.) :

Δάφνις ἐπεὶ θνάσκει.

Virgilius certe hujus praestantiam loci miratus, quae a Theocrito didicit, rebus suis studuit adaptare. *Jungentur*, inquit (Ecl. 8, 27 sq.),

— — — — jam gryphes equis, aevoque sequenti
Cum canibus timidae venient ad pocula damae;

et paulo post (Ecl. 8, 53 sq.) :

— — — — — — — — — Aurea durae
Mala ferant quercus; narcisso floreat alnus;
Pinguia corticibus sudent electra myricae;
Certent et cygnis ululae.

Vides, quomodo e graeco furtim quaedam surripiat, quae vulgus vix possit deprehendere; quomodo diversarum inductione rerum a graeco discrepet atque ita alienas occultet opes suasque faciat.

Nec minori dexteritate hunc in *Φαρμακευτρίᾳ* Theocritus locum

---

[1]) Hos Theocriti versus Eobanus quidam paucis exceptis, quae addidimus, hoc modo in sermonem latinum transtulit :

Nunc violis frondete rubi, florescite spinae,
Atque in juniperis narcissus pulchra virescat,
Omnia mutentur, ferat haec pyra mollia pinus,
Nunc timidae catulos agitent in retia cervae,
Stridula vocali philomelae noctua certet,
Dum perit exstinctus crudeli funere Daphnis.

expressit, in quo Simaetha a Delphide delusa et magicis detenta incantationibus in haec verba erupit (Idyl. 2.) :

Τοῦτ' ἀπὸ τᾶς χλαίνας τὸ κράσπεδον ὤλεσε· Δέλφις,
Ὤ γὼ νῦν τίλλοισα κατ' ἀγρίῳ ἐν πυρὶ βάλλω.

Sed simili plane loquitur indignatione in Virgilio Alphesiboeus (Ecl. 8, 91 sq.) :

Has olim exuvias mihi perfidus ille reliquit,
Pignora chara sui, quae nunc ego limine in ipso
Terra tibi mando, ...

quas enim Simaetha exuvias incendit, eas Alphesiboeus terrae infodit. Tum vero pergit Virgilius (Ecl. 8, 101 sq.) :

Fer cineres Amarylli foras, rivoque fluenti
Transque caput jace : ne respexeris, his ego Daphnin.
Aggrediar, nil ille deos, nil carmina curat :
Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnin.

Et eandem fere in sententiam locutum esse Theocritum quoque dabunt facile, quicunque haec summis saltem labris degustant (Idyl. 24.) :

Ἦρι δὲ συλλέξασα κόνιν πυρὸς ἀμφιπόλων τις,
Ῥιψάτω εὖ μάλα πᾶσαν ὑπὲρ ποταμοῖο φέρουσα,
Ῥωγάδας εἰς πέτρας . . . . . ἂψ δὲ νέεσθαι
Ἄστρεπτος. — — — — — — — —
Ἴυγξ, ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὶν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Adde illis, quae dedimus, locum, in quo versus a Menalca, quum Amaryllidem inviseret, compositi hunc in modum a Lycida recensentur (Ecl. 9, 23 sq.) :

Tityre, dum redeo (brevis est via) pasce capellas,
Et potum pastas [1]) age Tityre, et inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto !

Quid vero Theocritus dicat, audi (Idyl. 3.) :

Τίτυρ' ἐμὶν τὸ καλὸν πεφιλαμένε, βόσκε τὰς αἶγας,
Καὶ ποτὶ τὰν κράναν ἄγε Τίτυρε, καὶ τὸν ἐνόρχαν
Τὸν λιβυκὸν κνάκωνα φυλάσσεο, μή τυ κορύψῃ.

Facile sane in animum induxeris Virgilium, ut ad rem advertit Gellius (lib. 9. c. 8.), e Theocrito suos vertisse versiculos [1]), si admittas eum, quae summae in graeco suavitatis essent, linguae culpâ omisisse; *quo enim pacto*, inquit Pontanus, *redderet verba minime tralatitia, sed cujusdam nativae dulcedinis?* — Supplevit tamen, nisi fallimur, eam graeci suavitatem amoena isthaec in Vir-

---

[1]) Virgilii vestigia secutus est Tibullus, quum (lib. 2. eleg. 3.) diceret :
Ipse deus solitus stabulis expellere vaccas,
Et potum pastas ducere fluminibus.

[2]) Audi de hac imitatione breviter judicium Scaligeri (loc. cit.) : Graecus dicit *ad fontem age*, econtra Mantuanus *pastas* ad fontem vult duci capellas ; est enim hoc pecus tale, quod siti non facile laboret, nisi prius pabulo refectum sit.

gilio animadversio : *Dum redeo (brevis est via)*, qua totius curam pecudis persuadere Tityro conatur ob parvum temporis intervallum. Quod vero aliter, quam Theocritus, capellas *pastas* dixit, gratiam certe meretur novam, quum capellae impastae minime soleant siti laborare.

Quae demum subjicit Lycidas, non dubitabit quisquam, nisi graecis literis parum imbutus videri malit, quin e graeco fonte hausta sint. Virgilius namque (Ecl. 9. 32 sq.)

> Incipe (inquit) siquid habes, et me fecere poëtam
> Pierides, sunt et mihi carmina, me quoque dicunt [1])
> Vatem pastores, sed non ego credulus illis ;
> Nam neque adhuc Varo videor, neque dicere Cinna
> Digna, sed argutos inter strepere anser olores;

et iisdem numero versibus Theocritus *βωκολιασδώμεσθα*, ait (Idyl. 7.),

> *Καὶ γὰρ ἐγὼ μοισᾶν κατυρὸν στόμα, κἤμε λέγοντι*
> *Πάντες ἀοιδὸν ἄριστον, ἐγὼ δέ τις οὐ ταχυτειθής,*
> *Οὐδᾶν· οὐ γάρ πω κατ' ἐμὸν νόον, οὔτε τὸν ἐσθλόν*
> *Σικελίδαν νίκημι τὸν ἐκ Σάμω, οὔτε Φιλητᾶν,*
> *Ἀείδων· βάτραχος δὲ ποτ' ἀκρίδας ὥς τις ἐρίσδω.*

Age, expendamus singula. Lycidas egregium se a Musis vatem nuncupari affirmat; graecus quoque se poëtam praeclarum et *os facundum* nominari contendit; fidem dictis non adhibet Lycidas. neque graecus credit adulatoribus; Virgilius denique similitudine utitur, nec ea, ut vides, in Theocrito desideratur: itaque affinitatem inter se graecus et Mantuanus magnam habent et disponendi etiam modus in utroque aequalis est.

Restat jam, ut quae ultima in ecloga ad rem nostram, quam probandam suscepimus, faciunt, paucis discutiamus.

Itaque Virgilius, ut luctus, qui ob Galli moerorem omnium animos invaserat, Nymphis quoque esset communis, sic eas alloquitur (Ecl. 10, 9 sq.) :

> Quae nemora, aut qui vos saltus habuere puellae
> Najades, indigno cum Gallus amore periret?
> Nam neque Parnassi juga, nam neque Pindi
> Ulla moram fecere, neque Aonia Aganippe.

Vide, quaeso, quid Theocritus dixerit, et facile profecto deprehendes, quid inter utrumque intersit (Idyl. 1.) :

> *Πᾶ ποκ' ἄρ' ἦσθ', ὄκα Δάφνις ἐτάκετο; πᾶ πόκα Νύμφαι;*
> *Ἢ κατὰ Πενneιῶ καλὰ τέμπεα, ἢ κατὰ Πίνδω.*
> *Οὐ γὰρ δὴ ποταμοῖο μέγαν ῥόον εἶχετ' Ἀνάπω,*
> *Οὐδ' Αἴτνας σκοπιὰν, οὐδ' Ἄκιδος ἱερὸν ὕδωρ.*

[1]) Servio valde placent ea, quae Virgilius dicit : Magna verecundia, inquit, suum meritum extenuat poëta, neque enim ait, *probant;* sed *dicunt* : nec *docti;* sed *pastores*, quibus tamen se non credere affirmat.

Tum vero totus est Virgilius in enarrandis diis et pastoribus, qui omnes lugentes in hoc ordine ad Gallum accesserunt (Ecl. 10, 19 sq.) :

Venit et upilio (ait) tardi venere bubulci,
Uvidus hyberna venit de glande Menalcas.
Omnes, unde amor iste? rogant, tibi venit Apollo :
Galle, quid insanis? inquit, tua cura Lycoris
Perque nives alium, perque horrida castra secuta est.
Venit et agresti capitis Sylvanus honore,
Florentes ferulas et grandia lilia quassans.
Pan deus Arcadiae venit, quem vidimus ipsi
Sanguineis ebuli baccis, minioque rubentem.
Et, quis erit modus? inquit : amor non talia curat . . . .

Haec eadem brevius ita executus est Theocritus (Idyl. 1.) :

Ἦνθ' Ἑρμᾶς πράτιστος ἀπ' οὔρεος, εἶπε δὲ Δάφνι,
Τίς τυ κατατρύχει; — — — — — — —
Ἦνθον τοὶ βῶται, τοὶ ποιμένες, ἡπτόλοι ἦνθον,
Πάντες ἀνηρώτευν, τί πάθοι κακόν. Ἦνθ' ὁ Πρίαπος,
Κἤφα· Δάφνι τάλαν, τί τυ τάκεαι; — — — — — —

Sed jam satis de ratione, qua Virgilius Theocritum imitatus sit, disputavimus, reliquum est, ut promissis tandem stemus et pro loci angustiis, quibus et Superiorum voluntate et temporis, quo haec scribimus, brevitate coarctamur, quid de hac Virgilium inter et Theocritum aemulatione sentiamus, paucis dicamus.

Itaque quum omnes, qui opus aliquod praeclarum moliuntur, judicii maturitate, prudentiam vocant, excellere debeant, Virgiliusne an Theocritus judicii laude excelluerit, non est difficile definire, si primum ea, quibus Menalcas Daphnidem ad certamen cantus provocat, legere et attento animo considerare velis.

Quid enim Menalcas (Idyl. 8.)?

Χρήσδεις δ' ὧν ἐσιδεῖν; inquit, *χρήσδεις καταθεῖναι ἄεθλον;*

Et Daphnis animum ostendit provocatus ad pugnam, *vitulumque* statuit praemium victoriae, respondet enim suo, a quo provocatus est, adversario :

Μόσχον ἐγὼ θησῶ, τὺ δὲ θὲς ἰσομάτορα ἀμνόν.

Et haec quidem Theocritus, qua vero ratione Virgilius eum imitatus sit. accipe : *Vis ergo inter nos*, inquit (Ecl. 3, 28 sq.),

— — — — — — quid possit uterque vicissim
Experiamur? — Ego hanc vitulam (ne forte recuses
Bis venit ad mulctram, binos alit ubere foetus)
Depono; tu dic mecum, quo pignore certes?

Non urgebimus cum Ludovico de la Cerda (cfr. ejus notam ad ecl. 3, 28.) graecum *ἐσιδεῖν* in hoc certamine superari a verbo latino satiusque esse velle cum Damoeta, ut *experiantur* pastores, quid facere possint, quam — quid fieri possit — *ἰδεῖν καὶ γνῶναι*

θέλειν, sed majori cum prudentia existimamus praemium certaminis a Virgilio esse propositum, quum *vitulam*, si causa caderet, sese daturum sponderet, *quae bis ad mulctram veniret et binos aleret ubere foetus.*

Responsum deinde Daphnidis hoc modo excipit Menalcas :

Οὐ θησῶ πόκα ἀμνόν, ἐπεὶ καλεπός θ' ὁ πατήρ μευ,
Χ' ἁ μάτηρ· τὰ δὲ μᾶλα ποθέσπερα πάντ' ἀριθμεῦντι.

Arguta sane est excusatio haec, quam, si vera sit, facile admittas, sed illa Virgilii plus habet ponderis et judicii. Ait enim Menalcas:

De grege non ausim quidquam deponere tecum ;
Est mihi namque domi pater, est injusta noverca [1]),
Bisque die numerant ambo pecus, alter et haedos.

Neque hic urgebimus Theocritum, quum respondet *οὔ σε θησεῖν* nimis jejunum videri majorique cum elegantia affirmari a Virgilio *non se deponere audere;* quis tamen non vituperet, quum patres sint in suos indulgentissimi liberos, a Theocrito *patrem difficilem* appellari? Adde, quod Theocritus in *matrem*, Virgilius econtra in *novercam*, quam vocat *injustam*, rejicit suae excusationis causam.

Quid? quod Cyclops, ut Galateae animum sibi conciliaret, de suis apud Theocritum opibus dixit (Idyl. 11.):

— — — — — — βοτὰ χίλια βόσκω,
Κἠκ τούτων τὸ κράτιστον ἀμελγόμενον γάλα πίνω·
Τυρὸς δ' οὐ λείπει μ' οὔτ' ἐν θέρει. οὔτ' ἐν ὀπώρᾳ,
Οὐ χειμῶνος ἄκρω, ταρσοὶ δ' ὑπεραχθέες αἰεί.

Superbe satis, at jejune. Cur enim ab adjunctis rem non auget? Quid deinde ponderis habeat caseus in aestatem et autumnum servatus, cum omnem anni tempestatem patiatur, non perspicimus. Virgilius sane non abīt in ineptias versusque habet venustatis plenos. Non nude dixit : *oves mille pasco*, sed ornatius :

Mille meae siculis errant in montibus agnae,

ut sic et a soli fertilitate oviculas commendaret suas.

Neque cum Theocrito dixit *τὸ κράτιστόν σε γάλα πίνειν*, sed lac se habere omni tempore optimum affirmabat; non utique solum, ut Theocrito auctore *ipse biberet*, sed ut haberet, quod etiam illi, quem ad se invitavisset, apponere posset. Verba Virgilii sunt:

Lac mihi non aestate novum, non frigore desit.

Haec deinde, ut alia taceamus multa (Idyl. 6.) :

Δαμοίτας καὶ Δάφνις ὁ βωκόλος εἰς ἕνα χῶρον
Τὰν ἀγέλαν πόκ', Ἄρατε, συνάγαγον· ἦς δ' ὁ μὲν αὐτῶν
Πυῤῥός, ὁ δ' ἡμιγένειος,

---

[1]) Virgilius novercam dicit esse injustam, Euripides (in Alcest.) eandem dicit nominari posse viperam.

Ἐχθρὰ γὰρ ἡ ποιοῦσα μητρυὰ τέκνοις
Τοῖς πρόσθ' ἐχίδνης οὐδὲν ἠπιώτερα.

inculta apparent, si cum illis comparentur, quae in Virgilio leguntur. *Forte sub arguta*, inquit ille

— — — — — — consederat ilice Daphnis,
Compulerantque greges Corydon et Thyrsis in unum,
Thyrsis oves, Corydon distentas lacte capellas,
Ambo florentes aetatibus, Arcades ambo,
Et cantare pares et respondere parati.

Quod si afferas haec :

Ἄμφω τώ γ' ἤτην πυῤῥοτρίχω , ἄμφω ἀνάβω ,
Ἄμφω συρίσδεν δεδαμένω , ἄμφω ἀείδεν ,

orationis ornatum probamus quidem, pessime tamen dictum arbitramur fuisse eos, qui canendo nos docerent, pastores *impuberes*. Quid enim ab inculta plane illa aetate provenire possit, quod memoria retinendum sit, ignoramus.

Denique in Virgilio (nec haec ultima laus est) frustra id genus nugarum quaesieris, quae risum moveant et cachinnos, scurras enim ista decent, non viros.

Itaque Galateam his verbis studet Cyclops ad se allicere (Idyl. 11.) :

Ἀλλ' ἀφίκευ τὺ ποτ' ἄμμε, ...
Τὰν γλαυκὰν δὲ θάλασσαν ἔα ποτὶ χέρσον ὀρεχθεῖν.
Ἄδιον ἐν τὠντρῳ παρ' ἐμὶν τὰν νύκτα διαξεῖς·
Ἐντὶ ψυχρὸν ὕδωρ, τό μοι ἁ πολυδένδρεος Αἴτνα
Λευκᾶς ἐκ χιόνος, ποτὸν ἀμβρόσιον, προίητι.

Suavissimus nimirum potus aqua e liquescente nive destillans; quod si non alia lenis rivuli aqua suppetebat, non erat, cur tanta cum humanitate invitaretur Galatea. Pulchriora sunt profecto ista Virgilii (Ecl. 9, 39 sq.) :

Huc ades, o Galatea! quis est nam ludus in undis ?
. . . . . hic candida populus antro
Imminet, et lentae texunt umbracula vites.
Huc ades, insani feriant, sine, littora fluctus.

Et alibi (Ecl. 1, 84 sq.) :

Hic tamen . . . . mecum poteris requiescere . . . .
Fronde super viridi, sunt nobis mitia poma,
Castaneae molles et pressi copia lactis,
Et jam summa procul villarum culmina fumant,
Majoresque cadunt altis de montibus umbrae.

Adde praeterea affectus, qui si hinc et inde opportune excitentur suavitatem solent conciliare. Exemplo uno alterove demonstrabimus etiam in his excitandis Theocritum superari. Theocritus quum Daphnidem fato functum deploraret, dixit (Idyl. 1.) :

Τῆνον μὰν θῶες, τῆνον λύκοι ὠρύσαντο,
Τῆνον χ' ὦ 'κ δρυμοῖο λέων ἀνέκλαυσε θανόντα.

Virgilius haec quum in suum clientem retulisset, additis quibusdam ornamentis de graeco victoriam reportavit. Verba ejus sunt (Ecl. 5, 27 sq.) :

Daphni, tuum poenos etiam ingemuisse leones
Interitum montesque feri silvaeque loquuntur.

Et alibi venustis auxit idem numeris (Ecl. 10, 13 sq.) :

Illum etiam lauri, illum etiam flevere myricae,
Pennifer illum etiam sola sub rupe jacentem
Maenalus et gelidi fleverunt saxa Lycaei.

Quid? quod in his Theocriti decrescit affectus :

Πολλαὶ οἱ πὰρ' ποσσὶ βώες, πολλοὶ δέ τε ταῦροι,
Πολλαὶ δ' αὖ δαμάλαι καὶ πόρτιες ὠδύραντο.

Illum utique, quem Thoes hostes pastorum luxerunt, cur tauri, boves et juvencae non lugeant?

Melius sane hanc eandem sententiam expressit Virgilius :

Stant et oves circum, nostri nec poenitet illas,
Nec te poeniteat pecoris divine poëta,
Et formosus ovis ad flumina pavit Adonis.

Neque enim hic, ut quibusdam videtur, decrescit oratio. Magnum enim fuit flevisse arbores, majus saxa, maximum vero oves; hae enim pastum, quem oculis cernebant, recusantes uno in loco perstiterunt, ad sui duntaxat pastoris fletum reflexo in tergum vultu intentae.

Sic Galli quoque conquestio tantum superat Daphnidis responsum, *quantum* — inquit Scaliger — *capi ab humano ingenio potest.*

. . . . . Ah (ita Gallus) te ne frigora laedant,
Ah tibi ne teneras glacies secet aspera plantas.

Et paulo post ait ira correptus :

Certum est in silvis inter spelaea ferarum
Malle pati, tenerisque meos incidere amores
Arboribus, crescent illae, crescetis amores.

Et iterum :

Acres venabor apros, non me ulla vetabunt
Frigora Parthenios canibus circumdare saltus,
. . . . Libet Partho torquere Cydonia cornu
Spicula; tanquam haec sit nostri medicina furoris.

Tandem consilium mutat et concludit hac sententia :

Omnia vincit amor et nos cedamus amori,

finemque faciamus nostrae de Virgilio commentationi, quem cum Macrobio (lib. 6. Saturn. cap. 1.) „et judicio transferendi et modo imitandi consecutum esse arbitramur, ut, quod apud ipsum legerimus alienum, aut aliud esse malimus, aut melius hic, quam ubi natum sit, sonare miremur.“

Ludovicus Tomcsányi S. J.

II.

ISKOLAI KÖZLEMÉNYEK.

1.

A FŐGYMNASIUM TANÁRI KARA.

1. **Molnár László,** J. t. áldozó pap, a főgymnasium és a Stephaneum igazgatója, tanította a latin és görög nyelvet s irodalmat a VIII. osztályban hetenkint 9 órában. Tanári éveinek száma 16.

2. **Raile Ede,** J. t. áld. p., főgymnasiumi felügyelő, a tanácskozmányok jegyzője, tanította a német nyelvet s irodalmat a VI. és VIII. osztályban hetenkint 5 órában. Tanári éveinek száma 9.

3. **Bányik Ignácz,** J. t. áld. p., egyházi szónok, a VI-ban osztályfő, tanította a latin és görög nyelvet a VI. osztályban hetenkint 11 órában. Tanári éveinek száma 7.

4. **Ertl András,** J. t. áld. p., egyházi szónok, az V-ben osztályfő, tanította a magyar, német, latin és görög nyelvet az V. osztályban hetenkint 17 órában. Tanári éveinek száma 12.

5. **Hennig Alajos,** J. t. áld. p., főgymnasiumi énektanár, tanította a bölcsészetet a VIII. osztályban hetenkint 3 órában. Tanári éveinek száma 20.

6. **Hübner Ágoston,** J. t. áld. p., tanította a német és görög nyelvet a VII. osztályban hetenkint 8 órában. Tanári éveinek száma 13.

7. **Kostialik János,** J. t. áld. p., a II-ban osztályfő, tanította a hittant, a magyar és latin nyelvet, a számtant és szépirást a II. osztályban hetenkint 19 órában. Tanári éveinek száma 5.

8. **Menyhárth László,** J. t. áld. p., a Stephaneum főfelügyelője, egyházi szónok, a növény- és terménygyüjtemény őre, tanította a természetrajzot az V. és VI. osztályban hetenkint 5 órában. Tanári éveinek száma 8.

9. **Petticher Sándor,** J. t. áld. p., az I-ben osztályfő, tanította a hittant, a magyar és latin nyelvet, a számtant és szépirást az I. osztályban hetenkint 18 órában. Tanári éveinek száma 5.

10. **Rosty Kálmán,** J. t. áld. p., egyházi szónok, a VIII-ban osztályfő, tanította a történelmet a III. osztályban, a magyar nyelvet s irodalmat a VI., VII., VIII. osztályban hetenkint 13 órában. Tanári éveinek száma 22.

11. **Schäfer Jakab,** J. t. áld. p., a IV-ben osztályfő, tanította a hittant, a magyar, német és latin nyelvet a IV. osztályban hetenkint 14 órában. Tanári éveinek száma 2.

12. **Strobl Antal,** J. t. áld. p., a mennyiségtani szerek őre, tanította a mennyiségtant a IV., V., VI., VII., VIII. osztályban hetenkint 15 órában. Tanári éveinek száma 15.

13. **Thalhammer János,** J. t. áld. p., a természetrajzi muzeum őre, tanította a földrajzot az I. és II. osztályban, a rajzoló geometriát az I., II., III., IV. osztályban hetenkint 18 órában. Tanári éveinek száma 8.

14. **Tomcsányi Lajos,** J. t. áld. p., egyházi szónok, a könyvtár őre, a VII-ben osztályfő, tanította a hittant az V., VI., VII., VIII. osztályban, a latin nyelvet a VII. osztályban hetenkint 14 órában. Tanári éveinek száma 12.

15. **Tóth Mike,** J. t. áld. p., egyházi szónok, a természettani és vegytani muzeum őre, tanította a természetrajzot a IV. osztályban, a természettant a VII. és VIII. osztályban hetenkint 11 órában. Tanári éveinek száma 18.

16. **Weiser Frigyes,** J. t. áld. p., a földabroszok őre, tanította a földrajzot és történelmet a III., IV., V., VI., VII., VIII. osztályban hetenkint 18 órában. Tanári éveinek száma 15.

17. **Weisbacher Alajos,** J. t. áld. p., a Stephaneumban franczia és német társalgó, tanította a franczia és német nyelvet a Stephaneumban hetenkint 12 órában. Tanári éveinek száma 13.

18. **Fialla János,** J. t. n. p., a III-ban osztályfő, tanította a hittant, a magyar, német, latin nyelvet és számtant a III. osztályban hetenkint 18 órában. Tanári éveinek száma 3.

19. **Klossy Péter,** világi, a testgyakorlati szerek őre, tanította a vívást és testgyakorlatot az I.—VIII. osztályban hetenkint 16 órában. Tanári éveinek száma 22.

Illés István, bidellus, egy szolgával.

2.

Az 1883—84. ÉVBEN BEVÉGZETT TANANYAG VÁZLATA.

I. OSZTÁLY.

Osztályfő: **Petticher Sándor.**

Vallástan. Heti 2 óra, egész évi 75 óra. Tanár: Petticher Sándor. Tankönyv: Egri közép katekizmus. Tananyag: Az ember végczélja és rendeltetése; a hit fogalma, tárgya és szükséges volta; az apostoli hitvallás tizenkét ágazata; az Isten és felebarátunk szeretetéről szóló főparancs; az Isten tíz parancsa; az anyaszentegyház öt parancsa; a bűn fogalma, gonoszsága és különféle nemei.

Magyar nyelv. Heti 5 óra, egész évi 174 óra. Tanár Petticher Sándor. Tankönyv: a) Ihász-Majer, Magyar Nyelvtan. b) Szvorényi József, Olvasmányok I. k. Tananyag: Bevezetés; hangtan; helyesirási szabályok; a névszók nemei; a tárgynevek viszonyítása; alanyi ragok, belviszonyragok, helyviszonyitó ragok és vegyes viszonyragok által; a tulajdonságnevek fokozása; a számnevek; névmások; a határozó szók; az igék nemei; az igeragozás általában; az igék alanyi és tárgyi ragozása jelentő, föltétes és felszólító módban; az ige névszói alakjai; a kéttövü és a v-n végződő igék ragozása. A helyes olvasás begyakorlására, tartalmi, alaki és mondattani fejtegetésre, részben szavalásra vett olvasmányok: A zöld városka, A pillangó, Feltámadás, Az esztendő részei, A méh és a galamb, A kalapácsütés, A hazug, Az apostol, A szép ifjú s a büzhödt hulla, Szent László király, Igazság és Hamisság, A görög hitregékből: a) A hősök s az emberek eredete. b) Herakles, Latium és Róma hősei. Hetenkint egy helyesirási vagy a tárgyalt tananyagnak megfelelő alaktani irásbeli dolgozat.

Latin nyelv. Heti 7 óra, egész évi 247 óra. Tanár: Petticher Sándor. Tankönyv: Szepesi-Budavári, Latin alaktan. I. r. Tananyag: A nyelvhangok és betük; szótagolás; beszédrészek; a főnevek nemei; a nevek száma; esetei s ejtegetése; a főnevek ejtegetése; a melléknevek neme, ejtegetése s fokragozása; az igehatározó képezése s fokragozása; a személyi, mutató, visszavivő,

kérdő, határozatlan és viszonyló névmások; a számnevek; az elüljárók; az igeragozás általában; az esse segédige hajlítása, a négy rendes, cselekvő és szenvedő igehajlítás jelentő, föltétes és felszólító módban; az igenevek, állapotjelző és hanyattszó; a főnevek nemének meghatározása; fő- és melléknévi gyökszók elsajátítása. Hetenkint három házi s egy iskolai irásbeli gyakorlat.

Földrajz. Hetenkint 4 óra, egész évi 142 óra. Tanár: Thalhammer János. Tankönyv: Visontay-Borbás, A magyar állam és a földközi tenger környékének földirata. Tananyag: A magyar királyság természeti viszonyai, hegyei, völgyei, lapályai, vizei, főbb gazdasági termékei, ipara, kereskedelme, közlekedése, lakosainak főbb foglalkozása. A földközi tengert környező országok természeti viszonyai, hegyeinek és vizeinek felosztása, városainak és vidékeinek néprajza és főbb iparágai. A földrajzi leirással párhuzamosan az emlitett országok talajkülömbségei, növény- és állatélete.

Számtan. Heti 3 óra, egész évi 107 óra. Tanár: Petticher Sándor. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor, Közönséges Számtan. I. f. Tananyag: Bevezetés, tizes számrendszer; az összeadás, kivonás, szorzás és osztás mivelete egész számokkal és tizedes törtekkel; a régi mértékek s a métermérték ismertetése; váltás és összevonás; a négy számolási mivelet különnemű összevonható számokkal; törzsszámok és tényezőkből összetett számok; a számok oszthatósága; a legnagyobb közös osztó és legkisebb közös osztandó fogalma s meghatározása; a közönséges törtek fogalma s átalakítása; különnevü törteknek egynevűekre való hozása; a közönséges és tizedes törteknek egymásra való átalakítása; a közönséges törtszámok összeadása, kivonása, szorzása s osztása; időszámítás. Hetenkint egy irásbeli dolgozat.

Rajzoló geometria. Heti 3 óra, egész évi 103 óra. Tanár: Thalhammer János. Tankönyv: Mayerhoffer-Wagner, Rajzoló Planimetria. Tananyag: Egyenes vonalok, szögek; négyzet, derékszögü parallelogramma, rhombus, rhomboid, deltoid, trapez, trapezoid; alapmíveletek szögekkel és távolságokkal; a háromszög. A kör ismertetése. Rajzgyakorlatok Andel mintái nyomán. Területszámítás.

Szépirás. Heti 1 óra, egész évi 37 óra. Tanár: Petticher Sándor.

Testgyakorlás. Tanár: Klossy Péter. Tananyag: Állás, járás, ugrálás, futás, kör-, kigyó-, csiga-, ellenvonulás; rendekben való fejlődés, sorkanyarodások.

II. OSZTÁLY.

Osztályfő: **Kostialik János.**

Vallástan. Heti 2 óra, egész évi 68 óra. Tanár: Kostialik János. Tankönyv: a) Egri közép katekizmus. b) Németh Lajos, A római kath. egyházi szertartások régészeti és magyarázati kézikönyve. Tananyag: a) Szentségek és szentelmények, búcsú, imádság. b) Az isteni szolgálat általában, egyházi személyek, helyek, tárgyak, cselekvények, különösen a szent mise, egyházi ünnepek.

Magyar nyelv. Heti 5 óra, egész évi 178 óra. Tanár: Kostialik János. Tankönyv: Ihász-Majer, Magyar nyelvtan. b) Szvorényi József, Olvasmányok, II. k. Tananyag: A név- s az igeragozás egész terjedelmében; a szókötés elemei, a mondat fő- s mellékrészei. A tanult nyelvtani részletek teljes elsajátítására czélzott az olvasókönyvből kiszemelt darabok elemzése beszéd- s

mondatrészek szerint. E darabok jobbára a római és a hazai történetből vétettek, pl.: Róma királyai; első királyaink stb. Könyv nélkül tanultuk a következő darabokat: Sz. László füve Arany Jánostól, Csörsz árka Tompa Mihálytól, Toldi Miklós viadala az olaszszal, Toldi estéjéből Arany Jánostól stb. Az irásbeli dolgozatok tárgya: beszéd- s mondatrészi elemzés; mesék s apró történeti elbeszélések szabad bővítése, főtekintettel a helyesirás- s a jó magyar alaktanra.

Latin nyelv. Heti 7 óra, egész évi 253 óra. Tanár: Kostialik János. Tankönyv: Szepesi-Budavári, Latin alaktan II. r. Tananyag: A szabályos alaktan ismétlése mellett az alaktannak teljes befejezése: igetan, cselekvő, szenvedő s letevő igék hajlítása; körülirt hajlítás; az igék multjai- és hanyatszavainak képzése; a rendhagyó és hiányos igék hajlítása. A számos iskolai és házi irásbeli dolgozatok tárgya a nyelvtan haladó anyagához volt szabva, vagy a tankönyv példatára, vagy, különösen az iskolaiaknál, a magyar szöveg tollba mondása nyomán.

Földrajz. Heti 4 óra, egész évi 143 óra. Tanár: Thalhammer János. Tankönyv: Visontay-Borbás, Egyetemes földirat, I. és II. r. Tananyag: Közép-Európa és Ázsia víz- és hegyrendszere, politikai fölosztása, országai, éghajlata, természeti kincsei, népeinek vallása, kereskedése, történelmi emlékei, nevezetesebb városai.

Számtan. Heti 4 óra, egész évi 132 óra. Tanár: Kostialik János. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor, Közönséges számtan. II. füzet. Tananyag: Számolási rövidítések és rövidített számtani míveletek; az arányosság és az aránylatok; az aránylatok alkalmazása; az egyszerű és összetett hármas szabály; az olasz számolási mód; száztóli számolás; láncszabály. Az irásbeli dolgozatok tárgyát az egyes órákban tárgyaltaknak begyakorlására a tankönyv példatárából vett feladatok képezték.

Rajzoló geometria. Heti 3 óra, egész évi 101 óra. Tanár: Thalhammer János. Tankönyv: Mayerhoffer-Wagner, Rajzoló Stereometria. Tananyag: A koczka, a hasáb, a gúla, a szabályos testek ismertetése határlapjaik, éleik szerint. A kúp, henger, gömb. Ezen idomok hálói. A testek felszine és köbtartalma; ábrázolásuk parallell- és central-projectióban. Vegyes vonalú ékitmények Andel mintái nyomán.

Szépirás. Heti 1 óra. Tanár: Kostialik János.

Testgyakorlás. Tanár: Klossy Péter. Tananyag: Szabadgyakorlati állás, járás, ugrálás, futás. Rendgyakorlati körvonulás, kigyó-, csiga- és ellenvonulás. Egyes és kettős rendekre való oszlás, sorkanyarodások, szerekkel való gyakorlatok.

III. OSZTÁLY.

Osztályfő: **Fialla János.**

Vallástan. Heti 2 óra, egész évi 65 óra. Tanár: Fialla János. Tankönyv: a) Egri közép katekizmus. b) Roder Alajos, Bibliai történet. Tananyag: a) Bevezetés: Az ember végczéljáról és rendeltetéséről; a hitről; az apostoli hitvallásról. b) Az ó szövetség.

Magyar nyelv. Hetí 3 óra, egész évi 95 óra. Tanár: Fialla János. Tankönyv: a) Ihász-Majer, Magyar nyelvtan. b) Szvorényi J., Olvasmányok III. k. Tananyag: a) Mondattan az ismétléssel együtt egész terjedelmében; polgári ügyiratok; hangsúlyos verselés. b) Olvasmányul valamint tartalmi és

nyelvtani elemzésre szolgáltak : Tavaszi reggel a hegyen ; Téli tájkép ; Szülőföld ; Hajnali kürt ; Magyar vendégszeretet ; Tengervész ; Hajótörés ; Éji látogatás ; A szent-bernárdhegyi szerzetesek ; Herkules a válasz-úton ; Téli zöld : Lakoma az ó-görögöknél és rómaiaknál ; A megfagyott gyermek ; A kisded vértanúk ; A felebaráti szeretet jutalma ; Jámbor Bencze ; Pali története ; Szilágyi Erzsébet ; A szent korona ; András és Béla ; Solon és Croesus ; Jézus a tengeren ; Nagy Károly hazatérése ; Sz. László hadjáratai ; Könyves Kálmán ; Beczkó vára ; A keresztesek ; Béla futása ; A hon helyreállitója ; Balaton tava ; A havasi törvényszék Erdélyben ; Nógrád vára ; Lykurgus és törvényei ; Solon törvényhozása ; Epaminondas és Pelopidas ; A római köztársaság hősei ; A tatárpusztítás Magyarországon ; A halál ; Önmérséklés ; Atyai végrendelet ; Gyermeki szeretet ; Templomban ; Húsvétkor ; Intelmi szózat egy ifjuhoz ; A tatárjárás Magyarországon 1241—1242. — A házi és iskolai dolgozatok tárgyát képezték a magyarázatok irásbeli feldolgozása, kisebb-nagyobb elbeszélések vázlatos leirása. — Gyakran szavaltunk.

Német nyelv. Heti 3 óra, egész évi 83 óra. Tanár: Fialla János. Tankönyv: Riedl Szende, Német gyakorló és olvasó könyv. Tananyag: A szóhangok kiejtése; német irás és olvasás ; a főnév, tulajdonnév, a tulajdonságnév, névmások ejtegetése ; a számnevek ; a tulajdonságnevek fokragozása ; az ige. — Fordítások.

Latin nyelv. Heti 6 óra, egész évi 238 óra. Tanár : Fialla János. Tankönyv : a) Szepesi-Budavári, Mondattan I. r. b) Cornelii Nepotis liber de excellentibus ducibus ed. Vass. Tananyag: Az alaktan első és második részének behatóbb ismétlése után tárgyaltunk az egyszerű mondatról : az egyszerű mondat alkatrészei és azok egyeztetéséről ; a nemről és számról ; az esetek használatáról ; észrevételek az elüljárók, névmások, idők és módok, az infinitivus, participium, gerundium, gerundivum és supinum használatáról. — A gyakorló könyv feldolgozása ; e mellett többször más szinezetű gyakorlatok apró mondatok vagy összefüggő darabok tollba mondása ; rögtönzés az illető leczke vagy fejezet begyakorlására ; a gyakorlatok közös kijavítása az iskolában, ezek tisztázása. — b) Cornelius Neposból elemeztük, forditottuk s részint könyv nélkül tanultuk Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Epaminondas, Pelopidas, Hannibal és Cato életrajzát. — Ezen életrajzok egyes fejezeteinek utánzása.

Történelem. Hetí 4 óra, egész évi 142 óra. Tanár: Rosty Kálmán. Tankönyv: A magyarok története Horváth Mihálytól, 9-ik kiadás Budapest 1877. Tananyag: Az összes honi történelem, melynek előadásánál a honi földrajzra folyton tekintettel voltunk. — Magyarázataink kiterjedtek nagy királyaink és hőseink életrajzára s a jelentősb események élénk festésére. — Idéztük a nagyobb tetteknek remek költeményekbe öntött rajzait, s azokat szorgalmi feladatok gyanánt szavaltattuk is. — Felhasználtuk Garay Árpádjait, Kisfaludy K., Vörösmarty s Aranynak kisebb elbeszélő költeményeit. — A csata- és helyrajzok a táblán vázoltattak.

Földrajz. Heti 3 óra, egész évi 116 óra. Tanár: Weiser Frigyes. Tankönyv: a) Visontay, Egyetemes földirat. II. r. Afrika, Amerika, Ausztralia, Polynesia, a mathematikai és természettani földrajz vázlatával. Budapest 1882. b) Visontay, Ausztria-Magyarország földirata. Tananyag: a) Politikai földrajz: 1. A hátralévő három világrész ismertetése ; legújabb fölfödözések ; a gyarmatok története. 2. Ausztria és Magyarország alkatrészei, lakosai, felosztása, alkotmánya, városai és történeti nevezetesb eseményei. b) Mathematikai és természettani földrajz: Csillagcsoportok, naprendszer; földünk és a többi bolygók ; a földgömb ismertetése, alakja forgásai.

Számtan. Heti 3 óra, egész évi 105 óra. Tanár: Fialla János. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor, Közönséges Számtan. III. füz. Tananyag: A köz. szám. I. és II. füz. lényegesb részeinek ismétlése után: kamatszámolás, határidőszámolás, ráfizetmény, biztositási ügy, lerovat göngysúly, arányos osztás, elegyítési feladatok megfejtése, állampapirok, váltók. Tankönyvünk példatárának feldolgozása mellett Corsan-Avendano, dr. Močnik és Császár példatárát is szorgalmasan használtuk. A kidolgozott példák letisztáztattak.

Rajzoló geometria. Heti 2 óra, egész évi 73 óra. Tanár: Thalhammer János. Tankönyv: Mayerhoffer-Wagner, Constructiv Planimetria. Tananyag: Egyenes vonalok és szögek rajzolása és másolása. A négy alapmüvelet egyeneseken, szögeken és egyenes vonalú idomokon. Az egyenes vonalú idomok tulajdonságai átlókra és symmetralis tengelyekre nézve. Szerkesztések. Összeillőségi és hasonlósági tételek. Területszámítás.

Testgyakorlás. Tanár: Klossy Péter. Tananyag: Szabad gyakorlati állás, járás, ugrálás, futás. A rendgyakorlati körvonulás; kigyó-, csiga- és ellenvonulás. Egyes és kettős rendekre való oszlás, sorkanyarodások, szerekkel való gyakorlatok.

IV. OSZTÁLY.

Osztályfő: **Schäfer Jakab.**

Vallástan. Heti 2 óra, egész évi 70 óra. Tanár: Schäfer Jakab. Tankönyv: a) Roder, Bibliai történet. b) Egri közép katekizmus. Tananyag: a) Az új szövetség. b) A bűnről, a hitről, a parancsokról.

Magyar nyelv. Heti 3 óra, egész évi 112 óra. Tanár: Schäfer Jakab. Tankönyv: a) Koltai Virgil, Stilisztika I. rész, irálytan. b) Szvorényi J., Olvasmányok. IV. k. Tananyag: Az irály, az irály fajai, az irály kellékei: a) általános kellékei, b) különös kellékei. A szép stylus: Képletek, alakzatok, körmondat, elbeszélő és festő irásmüvek, levelek, időmértékes verselés. Az olvasmányok az irálytannak megfelelőleg szemeltettek ki; úgyszintén az irásbeli dolgozatok is.

Német nyelv. Heti 3 öra, egész évi 102 óra. Tanár: Schäfer Jakab. Tankönyv: Riedl, Német gyakorló- és olvasókönyv. Tananyag: A név és ige ismétlése, a rendhagyó igék; szavak emlézése; fordítások németből magyarra s viszont. A dolgozatok a nyelvtannak megfelelőleg választattak.

Latin nyelv. Heti 6 óra, egész évi 218 óra. Tanár: Schäfer Jakab. Tankönyv: a) Szepesi-Budavári, Latin mondattan II. r. b) C. J. Caesaris Commentarii de bello gallico ed. Hoffmann. c) Siebelis-Szamosi, Tirocinium poëticum. Tananyag: a) Az alaktan és a mondattan I. részének ismétlése. Az igeidők és igemódok, a mondatkötés, az alárendelt mondatok, az egyenes és egyenetlen beszéd. Prosodia; verstan. Caesarból: I., II., IV. könyvet behatóan tárgyaltuk; tekintettel voltunk a latin szólásmódokra s a szóbőségre. c) Siebelisből: Erkölcsi mondatok Dionysius Catótól; Ovidius versszakaszaiból: az évszakok és az élet korai, Romulus és Remus megmentése, Róma alapítása és Remus halála, továbbá egynéhány phaedrusi mese. Carmina fracta összeállítása. A dolgozatok a mondattanhoz alkalmaztattak.

Történelem. Heti 3 óra, egész évi 103 óra. Tanár: Weiser Frigyes. Tankönyv: Vaszary Kolos, Világtörténelem: Ó kor. Tananyag: Az ős

népek története a vízözönig. A vízözön után a népek elszéledése, névszerint: Assyria, Babylonia, Media, Aegyptom, Lydia, Phoenicia népeinek, a héberek, görögök, macedonok, rómaiak története 31-ig K. e., pragmatikai kifejtéssel a legjobb források után.

Földrajz. Heti 1 óra, egész évi 30 óra. Tanár: Weiser Frigyes. Tankönyv: Visontay János: Ausztria-Magyarország földirata. Tananyag: Ausztria és Magyarország alkatrészei, lakosai, felosztása, alkotmánya, természeti viszonyai, polgári és nemzetközi intézetei a történetből vett nevezetesebb megjegyzésekkel.

Természetrajz. Heti 3 óra, egész évi 106 óra. Tanár: Tóth Mike. Tankönyv: Kriesch-Koch, A természetrajz vezérfonala. III. rész. Tananyag: Az ásványok alaki, természettani és vegyészeti sajátságai; főkép ez utolsó tulajdonságaikra alapított osztályzásuk; részletes ismertetésük. — Kőzettan, vagyis az egyszerű és összetett kőzetek elterjedtebb fajának ismertetése; mindig szemléltetéssel összekötve és különös tekintettel hazánkra.

Betüszámtan. Heti 3 óra, egész évi 105 óra. Tanár: Strobl Antal. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor, Betüszámtan 1.füz. Tananyag: Bevezetés a betüszámtanba. Összevonás, összeadás, kivonás, szorzás és osztás egyszerű és összetett egész betüszámtani kifejezésekkel. Egyszerü és összetett betüszámtani kifejezések, különösen háromtagúak szétbontása. Rokonszámok és tökéletes számok. Betüszámtani kifejezések legnagyobb közös osztójának és legkisebb közös többesének meghatározása. A négy alapmívelet betüszámtani tört kifejezésekkel. Tört törtek. Egytagú kifejezések hatványozása. Kéttagú kifejezések, ugy szintén határozott számoknak emelése a 2-ik és 3-ik hatványra. Az egy ismeretlennel való elsőrendü egyenletek megfejtése. Az arányok és aránylatok tana. Az arányok és aránylatok alkalmazása, t. i. a hármas szabály, az arányos osztás, vegyitési és a láncz-szabály.

Rajzoló geometria. Heti 2 óra, egész évi 65 óra. Tanár: Thalhammer János. Tankönyv: Mayerhoffer-Wagner, Constructiv Planimetria. Tananyag: A kör mint mértani hely; a kör érintői. A kör osztása, relativ fekvése. A kör kiegyenesítése. Peripheria és terület. Az ellipsis, hyperbola, parabola és cycloisok ismertetése és különféle szerkesztései.

Testgyakorlás. Tanár: Klossy Péter. Tananyag: Szabad gyakorlatok. Rendgyakorlatok. Szerekkel való gyakorlatok, u. m. mászás, gyürühintázás, rézsutos lábtón való járás; magasra, messzire, mélyre való ugrás; nyujtón, bakon s korláton való gyakorlatok.

V. OSZTÁLY.

Osztályfő: **Ertl András.**

Vallástan. Heti 2 óra, egész évi 70 óra. Tanár: Tomcsányi Lajos. Tankönyv: Wappler A., A kath. egély tankönyve, I. rész. Eger 1882. Tananyag: Az egély fogalma, alapja s eredete; természeti és kinyilatkoztatott vallás s a kinyilatkoztatott vallás szüksége. A négy evangélium és az apostolok cselekedetei. Az evangéliumnak valódisága, hamisitatlansága és történeti hitelessége. Jézus isteni küldetése. A katholikus egyház alapíttatása, tulajdonságai, szervezete. A pápa primátusa és a püspökök. Krisztus egyházának jellegei. Az egyház viszonya az államhoz. A Szentlélek küldetése. Az egyház hibázhatlansága. A források, melyekből a kinyilatkoztatott tan fölismerhető.

Magyar nyelv. Heti 3 óra, egész évi 104 óra. Tanár: Ertl András. Tankönyv: a) Verbőczy István, Költészettan, Pécsett. 1878. b) Szvorényi J. M. irod. tanulmányok, Budapest, 1876. Tananyag: 1. Alaktan: a) verstan, az időmérték; mértékes sorok és versszakok. Hangsúly, ütem, rim, ütemes és rímes versszakok. Meghatározott alkattal biró versidomok. b) Költői irálytan, kellemes hangzás, újság, szemlélhetőség. Az anyaggyüjtés forrásai: a képletek és alakzatok. c) A költői irály fajai: plasztikai, festői, zenei, pathetikus, komikus. — 2. Tartalomtan: a) az alanyi és tárgyi költészet elmélete és annak három fő csoportja: ódai, dal és elegiai lengületű költemények. b) Lyrai alakzatok: sonett, madrigal, triolett, rondeau, ritornell, Himfy-dalok. c) Értelmi költemények: az epigramm, gnóma. — Ezen elméletet folytonos olvasás kisérte a kijelölt remek példák nyomán. A költői olvasmányok tartalmának és szerkezetének megfigyelése mellett, részletesen tárgyaltattak a prózai leiró és elbeszélő műfajok; főtekintettel a szerkesztés törvényeire, úgymint a bevezetés-, tárgyalás- és befejezésre, végre az előadás általános formáira. Irásbeli dolgozatok a tanultak alapján.

Német nyelv. Heti 3 óra, egész évi 98 óra. Tanár: Ertl András. Tankönyv: a) Riedl Szende, Német nyelvtan, 1876. b) Felsmann, Deutsches Lesebuch, I. r. 1880. Tananyag: a) A főnevek nyelvtani neme és ejtegetése. Az igehajlítás, a hangzót váltó igék osztályai és az esettan. b) Az alaktan átismétlése mellett következő olvasmányok: Geschichten vom Herakles; Die Schlangen; Die Thebaner; Das Orakel; Der Löwe von Nemea; Die Hydra von Lerna; Der wilde Eber; Der Stall des Augias; Die Sumpfvögel von Stymphalos; Herakles bei Kőnig Diomedes und den Amazonen; Hesione; Die Rinder des Kőnigs Geryon; Die Hesperiden; Der Höllenhund Cerberus; (Niebuhr). Attilas Schwert (Felsmann); Der Esel (Bone); Der Hase und die Schnecke (Bone); Die beiden Ziegen; Die kluge Maus (Grimm); Der Mäuse Krieg mit den Frőschen (Curtmann); Der Graf und der Nagelschmied (Bone); Die Türkenpfeife (Pfeffel); Das stäte Andenken (Hang); Das Erkennen (Vogel); Die wandelnde Glocke (Goethe); Der Zauberlehrling (Goethe); Anekdoten; Des Bauerknaben Beschreibung der Stadt (Castelli); Vőglein zum Knaben (Bone); Der Brillenkäufer; Damokles; Meeresstille (Goethe); c) Herder Cid románczaiból: (Der Cid unter Ferdinand dem Grossen). — Házi és iskolai feladványok: 1. Der Lügner (Fabel). 2. Die Rose und der Schmetterling (Fabel). 3. Die Tugend ist das hőchste Gut. 4. Cicero's Verbannung. 5. Der römische Kaiser Domitianus, Nerva und Trajanus. 6. Tempe (Beschreibung). 7. Der Kukuk und der Staar (Fabel von Gellert). 8. Lernbegierde (Erzählung). 9. Die alte und die neue Mode. 10. Der Kaiser Diokletian. 11. Der grausame Herr und der Kaiser. 12. Arion (nach Ovid). 13. Extemporale a nyelvtani szabályok begyakorlására. 14. Agesilaus mässige Lebensart. 15. Werth der Belohnungen. 16. Dionysius von Syrakus. 17. Die Jugendzeit (nach Fáy). 18. Des Engels Wohlthat (Legende). 19. Der Persische Knabe und die Räuber. 20. Időnként rövid mondatok a tanult alak- és mondattani szabályok ismétlésére.

Latin nyelv. Heti 6 óra, egész évi 203 óra. Tanár: Ertl András. Tankönyv: a) T. Livii a. u. c. ll. partes selectae, ed. Grysar. 1871. b) P. Ovidii Nasonis Carmina selecta, ed. Grysar. 1873. c) Szepesi-Budavári, Szó- és mondatkötés, I. II. r. 1876. d) Vagács Latin irályképző gyakorlatok, 1873. Tananyag: Prózai olvasmány: Liv. de Roma condita et de Romulo I. c. 6—8. De Tullo Hostilio l. c. 22—26. Tarquinius Gabios dolo capit I. c. 53—57. De consulatu Romae expulsis regibus instituto et de rebus a Romanis usque ad Fabiorum interitum gestis l. II. 1—50. De T. Manlio. l. VIII. c.

1—10. De clade Romanorum in furculis Caudinis accepta. l. IX. 1—14. b) Költői olvasmány: Ovid. Tristium I. 1.; Arion a delphino servatur Fast. II. 83—118.; De Fabiorum ad Cremeram interitu. Fast. II. 195—242.; Fabula de Phaëtonte et Heliadibus. Metam. II. 1—366. Puer in stellionem mutatus. Metam. V. 398—461.; Fabulae de Mida rege. Metam. XI. 85—193.; De Baucide et Philemone. Metam. VIII. 611—724.; De Iphigenia in cervam et Cygno in avem conversis. Metam XII. 1—145. Az olvasmányt a szükséges nyelvi és széptani, tárgyi, történelmi és mythologiai magyarázatok kisérték. A költői szemelvényeknél a prosodia és verstan mellett a költői irály is kellő figyelem tárgyát képezte. Kellő praeparatio. Nyelvtani kiegészítő ismétlések u. m. az igeidők és módok használata, consecutio temporum, oratio recta et indirecta. — Házi feladványok: Vagács irályképző gyakorlataiból: Aesop meséiből 1—8. A római történelemből 9—33. A Trójai háború 34—41. Az esettanról szóló szabályok ismétlésére: 70—102. De usu temporum 103—114. De consecutione temporum: 115—120. — Iskolai gyakorlatok: 1. De pietate Codri erga patriam. Val. Max. V. 6.—2. Extemporale a nom. cum inf. és acc. cum inf. használatáról. — 3. Zeuxis et Parrhasius. Plin. Hist. nat. 35. 10. — 4. Extemporale a genit. és abl. qualitatis-ról. — 5. De vita et scriptis Livii. — 6. Epistula. Muretból. — 7. De vita et scriptis Livii. — 8. Extemporale az ablat. használatáról. — 9. Mondatok az idők használatának begyakorlására. — 10. De fraude cuiusdam Romani haruspicis. Aurel. Vict. c. 7. et Liv. I. 45. — 11. Arachne in araneam mutatur. Ovid. Metam. VI. után. — 12. Extemporale a consecutio temporum begyakorlására. — 13. Plinius Caninio suo S. Epist. II. 2. — 14. Extemporale az aggódást és félelmet jelentő igékről. — 15. De Alcibiade ejusque cane (Particip.) — 16. De miti Socratis ingenio (Acc. c. inf.) — 17. De Diocletiano imperatore (Gen. használata). — 18. Alexander Persepolim incendit (Curt. V. 7.) — 19. De Cyri morte. (Justin. I. 8.) — 20. Darii morientis oratio (Justin. XI. 15. Orat. indirecta). — 21. Tarquinii oratio (Liv. I. 19,) — 22. Quinctius consul populum alloquitur (Liv. orat. indirecta.)

Görög nyelv. Heti 5 óra, egész évi 170 óra. Tanár: Ertl András. Tankönyv: a) Szamosi, Görög nyelvtan I. r., alaktan. 1881. b) Dávid, Görög olvasókönyv. 1880. Tananyag: a) Az alaktanból: ejtegetések, névmások, igehatározók, számnevek: az *ω* végzetű igék és a „*μι*“ végzetűek ragozása; „*εἰμὶ*“ igének ragozása. A gyakrabban előforduló rendhagyó igék ismertetése. — b) Szó- és irásbeli gyakorlatok kellő praeparátióval. Az alaktan betanitva a gyakorló könyv megfelelő majdnem összes görög-magyar és magyar-görög gyakorlatainak alapján. Aesopusból: *Δημιάδης ῥήτωρ.* — *Αἰθίοψ.* — *Ὄνος καὶ ἀλώπηξ.* — *Λύκος καὶ γραῦς.* — *Ἀστρολόγος.* — *Κολοιὸς καὶ ποιμήν.* — Anakreonból: *Εἰς τὸ ἔαρ.* — Adomák a *σχολαστικός*-ról.— *Περὶ Ἀχιλλέως*, Apollodor-ból. — Kisebb összefüggő darabok Plutarch-, Aelianus- és Pausaniasból.

Történelem. Heti 3 óra, egész évi 100 óra. Tanár: Weiser Frigyes. Tankönyv: Vaszary Kolos, Világtörténelem: Ó és Középkor. Tananyag: Az ókor 31-től K. e. egész Krisztus Urunk születéseig és 1-től K. u. egész 1274-ig. Arómaiak, a német törzsek és a vándorlás bevégeztével keletkezett új államok, névszerint: Németország, Franczia-, Angol-, Spanyol-, Olaszország, a kelet római birodalom és arabok története, pragmatikailag kifejtve.

Természetrajz. Heti két óra, egész évi 63 óra. Tanár: Menyhárth László. Tankönyv: Kriesch-Simkovics Lajos, A természetrajz vezérfonala. II. r. Növénytan. Tananyag: Élő növények ismertetése és elemzése, a műnyelv gyakorlása, — meghatározások. Az egyes növények osztályozása Linné-s a természetes rendszer szerint. A családok ismertetése főbb typus-ok bemuta-

tásával. A virágtalan növények főbb alakjai. Sejt- és szövettan. Csirázás és csírafejlődés. A növények földrajza. A Növénytan rövid története. A növények viszonya a többi természeti tárgyakhoz s rendeltetésük : hasznossági, gyógyászati, gazdászati tekintetek. Növénygyűjtések. Kirándulások.

Mennyiségtan. Heti 4 óra, egész évi 140 óra. Tanár: Strobl Antal. Tankönyv: a) Dr. Lutter Nándor, Betüszámtan 6. kiad. II. füz. b) Mértan 4. kiad. I. füz. Tananyag: a) *Betüszámtan :* Az algebrai alapmíveletek ismétlése egész és tört számokkal, különös tekintettel a bebizonyításokra. Rokon számok. Tökéletes számok. Tört-törtek. Egy ismeretlennel való elsőrendű egyenletek különböző alakjaikban. Két és több ismeretlennel való elsőrendű egyenletek megfejtése a hasonlitási, helyettesitési, összeadási vagy levonási mód szerint. Hatványozás. A míveletek egytagú hatvány kifejezésekkel. A kéttagúak második, harmadik és magasabb hatványai. A Pascal-féle háromszög. Számtani haladványok. Tiszta másodrendű egyenletek egy és több ismeretlennel. A vegyes másodfokú egyenletek megfejtése a négyzet kiegészitése által. Gyökkivonás. — b) *Mértan.* Egyenes vonalok a síkon. Az idomok szögei és oldalainak összefüggése, egybevágása, hasonlósága. Szerkesztések. Területmérés. Az idomok átalakítása. A körtan legfontosabb meghatározásai és tantételei. Számos példák különösen a számtanból.

Testgyakorlás. Tanár: Klossy Péter. Tananyag: Szabad és rendgyakorlatok, különösen katonai gyakorlatok. Szerekkel : p. o. súlyzókkal, továbbá a nyujtón, korláton és lovon való gyakorlatok.

VI. OSZTÁLY.

Osztályfő: **Bányik Ignácz.**

Vallástan. Heti 2 óra, egész évi 65 óra. Tanár: Tomcsányi Lajos. Tankönyv: Wappler A., A kath. egély tankönyve. II. rész. Kath. hittan. Eger 1882. Tananyag: Az Istenről szóló tan: Isten létezése, lényege, egysége, tulajdonai, a háromszemélyű egy Isten. A teremtés. A világ teremtése általában ; az angyalok; az ember teremtése, lényege, rendeltetése, eredeti állapota, bűnbeesése, megváltása. Krisztus Jézus jogczimei. Szűz Mária kiváltságai. A malaszt és annak szükségessége. A szentségek általában s egyenkint. A szentelmények. A megigazulás gyümölcsei. A jó cselekedetek szükséges volta. Az igazak boldogítása a túlvilági életben. A halál, az itélet, a tisztítótűz, a pokol és a mennyország.

Magyar nyelv. Heti 3 óra, egész évi 116 óra. Tanár: Rosty Kálmán. Tankönyv: a) Verbőczy István, Szónoklattan. Budapest 1878. b) Szvorényi József, Irod. tanulmányok. Budapest. 1876. Tananyag: A szónoklattan alapvető ismeretei (meghatározása, fontossága, felosztása) után annak története vázlatosan, — de a görög, római és honi irodalomban tüzetesen. A beszéd anyagának feltalálása; a bizonyitékok kútfői. régi és újkori szónoklati példákkal, valamint rögtönzött irás- és szóbeli kisérletekkel; különös gonddal kezeltetett az indulatok felköltésének elmélete gyakorlati példákkal felvilágositva. Az anyag berendezése; a beszéd fő részei, melyekhez szónoki remekekből példányokat tüntettünk fel; fő súlyt fektetvén a tárgyalás alakjai-, és szabályaira. Végül a beszéd előadásában az irály főkellékeit elemeztük. Függelékül a szónok személye tulajdonságairól is értekeztünk Cicero, Quintilian és Schleiniger nyomán. Mindezt folytonos szavalási köteles és önkéntes gyakorlatok kisérték és a szónoki képletek irásbeli feldolgozásai. Olvastunk Nagy

Pál és Eötvöstől 4 szónoklatot; elemeztük Shakespeare Coriolánját; Tompa, Arany és Mindszenti több költeményét, többnyire kis epikafélét. Írási gyakorlat két hetenkint prózai és verses.

Német nyelv. Heti 3 óra, egész évi 110 óra. Tanár: Raile Edé. Tankönyv: a) Riedl, Német nyelvtan. 6. kiad. Budapest. 1876. b) Felsmann, Német olvasókönyv. II. rész, 5. kiad. Budapest. 1883. Tananyag: a) A nyelvtanból rendszeres ismétlés: A főnevek neme, számbeli alakjai és hajlítása; a névmások; a melléknevek fokozása, bekeblezése és hajlítása; az igehajlítás; az elüljárók; a szórend. — b) Olvasmányok: I. Németből magyarra: Prózai olvasmány: Der Gotteskasten; Einer oder der andere; Meister Hämmerlein; Der Pfennig; 15 mese; — Költői olvasmány: Der Fischer; Der Ochs und der Esel; Die Fledermaus; Der Hirsch; Der Mops und der Hund; Die Fliege und die Biene; Der Knabe und der Stieglitz; Rabe, Pfau und Schildkröte; 30 Sprichwörter; 24 Denk- nnd Sittensprüche, — ez utóbbiak könyv nélkül is — s végül das Lied von der Glocke v. Schiller, nagyrészt könyv nélkül is. — II. Magyarból németre: Hannibal élete egészen, 8 darab; a hazug; a rózsa és a pille; az oroszlán, farkas és róka; a nyulak és békák; a hangya és galamb; a nap és a fölszél; két ifjú és a medve. — Az irásbeli dolgozatok tárgya az olvasmányokhoz vagy a nyelvtan ismételt részeihez volt szabva, s részint az olvasmányok szabad elmondásában, részint azoknak új alakba való öntésében állott, igy: Ein Brief an meinen Freund; Sage mir noch Jemand: „wer ungebeten zur Arbeit geht, geht ungedankt davon"; Umgekehrt ist auch was werth; Ein Wunder am Grabe des heiligen Emerich; Das Hirtenbüblein; Der Lügner; der Rabe und der Fuchs; Die Fledermaus; Ermahnung zur Busse; Ein Brief Herders an seine Kinder; Die Bedeutung und Bestimmung der Glocke, etc.

Latin nyelv. Heti 6 óra, egész évi 208 óra. Tanár: Bányik Ignácz. Tankönyv: a) T. Livii ab u. c. librorum partes selectae. Vol. II. Ed. C. J. Grysar 1872. b) Vergilii Maronis Aeneidos epitome. Ed. Emman. Hoffmann 1875. c) M. Tullii Ciceronis orationes selectae. Recog. Reinholdus Klotz. Pars I. 1881. d) Vagács-Schiebinger: Latin irályképző gyakorlatok. 1879. Tananyag: a) Liviusból XXI. 40—45; XXII. 1—61. b) Vergiliusból Aeneidos l. II. 1—803. c) Ciceróból: α) In P. Caecilium oratio, quae divinatio dicitur; β) In L. Catilinam oratio I. γ) Pro lege Manilia seu de Imperio Cn. Pompeii. d) Nyelv- és irálytani ismétlésül a gyakorlókönyv 121—150. és 212—225. számú darabjai vétettek részint szóbeli, részint házi irásbeli gyakorlatúl. Az iskolai irásbeli gyakorlatok tárgyát többnyire a remekiró szebb helyeinek utánzása, szabad, kivonatos egybefoglalása, rokon tárgyra alkalmazása képezte.

Görög nyelv. Heti 5 óra, egész évi 160 óra. Tanár: Bányik Ignácz. Tankönyv: a) Szamosi János, Görög nyelvtan I. r. Alaktan 1881. b) Dávid, Görög elemi olvasókönyv II. r. 1881. c) Schenkl-Horváth Chrestomathia Xenophonból 1879. Tananyag; a) Az alaktan ismétlése után a *μι* végű és a rendhagyó igék; a mondattanból a névelő, az esettan, a praepositiók és névmások használata. b) Olvasmány: I. A gyakorlókönyv alak- és mondattani példagyüjteménye elég bőven felhasználtatott a magyarázott szabályok begyakorlására, nevezetesen az alaktanra az I—XXIII., a mondattanra az I—XV. számok. Összefüggő olvasmányok: mesék és adomák 1—5.; történeti képek 1—5.; Aesopusi mesék: *Λέων καὶ βάτραχος — Ἀρῦς καὶ ἄνεμος — Γυνὴ καὶ ὄρνις — Μῦες καὶ γαλαὶ — Κύων κρέας ἔχουσα — Λύκος καὶ γέρανος — Ἀλώπηξ τὴν οὐρὰν ἀποκοπεῖσα — Λύκος καὶ λέων — Λέων καὶ λαγώς — Ἡ κάμηλος — Μύρμηξ καὶ περιστερά — Βορέας καὶ Ἥλιος — Χελώνη*

καὶ λαγώς — Λέων καὶ ἄρκτος — Λέων καὶ μῦς — Οἱ λαγὼ καὶ οἱ βάτραχοι — Χελώνη καὶ ἀετός — Λέων καὶ ὄνος καὶ ἀλώπηξ — Λέων γηράσας καὶ ἀλώπηξ — Ὁ λύκος καὶ ἡ γραῦς — Γυνὴ καὶ θεραπαινίδες — Κολοιὸς καὶ περιστεραί — Βουκόλος καὶ Ζεύς — Ἀλώπηξ καὶ ὁ δρυτόμος — Ὁ ὄνος καὶ ἡ ἠμίονος. — Rövid elbeszélések : 1. Elnéző magyarázat. 2. A különös végrendelet. 3. Kleobis és Biton. 4. Kodros király feláldozza magát a hazaért. 5. Kyros és a perzsák. 6. Demades a szónok. 7. A gyermeki szeretet. 8. Lysias a szónok. 9. Pláton és Annikeris. 10. Nagy Sándor. 11. Sokrates. Emlékversek 1—115. Párversek 1—10. Föliratok 1—12. — II. Xenophonból : 1. Cyrus származása; az ifjuság neveltetése a Perzsáknál (Cyrop. I. 2, 1—15). 2. Cyrus és Astyages (Cyrop. I. 3. és 4. 1—3). 3. Heracles a választuton (Comm. II. 1. §. 21—83). Ezenfelül szavak, szólásmódok, remek helyek emlézése, szavalása. Időnkint iskolai irásbeli gyakorlat.

Történelem. Heti 3 óra, egész évi 93 óra. Tanár: Weiser Frigyes. Tankönyv: Vaszary Kolos, Világtörténelem II. és III. rész. Tananyag: Az ugynevezett középkorból az angol-franczia háború alatt és után való események egész 1498-ig. Angolország története, 1273—1485. Visszatekintés a középkorra alkotmány, tudományosság és müvészetek tekintetében. Az ugynevezett újkorból : Német-, Spanyol-, Franczia-, Olasz-, Angolország története egész 1618-ig pragmatikailag kifejtve.

Természetrajz. Heti 3 óra, egész évi 97 óra. Tanár: Menyhárth László. Tankönyv: Pokorny-Dékány, Az állatország képes természetrajza. 4. kiad., pótló magyarázatokkal. Tananyag: Az emberi test szervezetének, életmüködéseinek beható ismertetése folytonos összehasonlitásban az állatország egyes köreivel. A legfőbb lényeges és boncztani különbségek ember és állat közt. A szervi élet rendetlenségei : betegségi tünetek, melyek a szervezet tökéletesebb ismeretét eszközlik. Az állatkörök és rendek összehasonlító ismertetése. A nevezetesebb állatfajok. Az állatok rendeltetése a természetben. Kölcsönös viszonyok. Földrajzi elterjedés. A megkülönböztető és következtető gondolkodás gyakorlása szóval és irásban az egyes állatfajok és családok fölött.

Mennyiségtan. Heti 3 óra, egész évi 114 óra. Tanár: Strobl Antal. Tankönyv: a) Dr. Lutter Nándor, Betüszámtan 6. kiad. III. füz. b) Mértan 4. kiad. II. füz. c) Ötszámjegyü szorszámi és szögmértani táblák. 6. kiad. Tananyag: a) *Betüszámtan.* A hatvány- és gyökmennyiségekkel való míveleteknek beható tárgyalása. A képzetes számok. A Napier- és Brigg-féle logarithmusok fogalma, kiszámítása, alkalmazása. A láncz és közelitő törtek. Az egy és két ismeretlennel való első és másodfokú egyenletek megfejtése különös tekintettol a gyökkifejezésekre. A hasonlítási, helyettesitési, összeadási vagy levonási és Berout módjának alkalmazása. A másodrendű egyenletek megfejtése a szögmértani számok segélyével. A számrendszerek fogalma, a számoknak átváltoztatása a különböző rendszerekben. A hat mivelet a különböző rendszerekben. A legegyszerűbb logarithmusi egyenletek.—b) *Mértan.* Síkháromszögtan. A szögmértani számok és azoknak egymáshozi viszonya. Nehány szög szögmértani számainak kiszámítása. A szögmértani számok általánosítása. A szögmértan alkalmazása a derékszögű és ferdeszögű háromszögek megfejtésére. A trigonometria alkalmazása a magasság és távolság meghatározására számos példákban. A hasáb, gúla és szabályos testek rövid ismertetése, általános tulajdonságai, fölülete és térfogata. Számos házi és iskolai gyakorlat.

Testgyakorlás. Mint az előbbi osztályokban.

VII. OSZTÁLY.

Osztályfő: **Tomcsányi Lajos.**

Vallástan. Heti 2 óra, egész évi 68 óra. Tanár: Tomcsányi Lajos. Tankönyv: Wappler A., A kath. erkölcstan. Eger 1881. Tananyag: Az erkölcstan fogalma. Az erkölcs alapja és főtörvénye; isteni, egyházi s polgári törvény. Az ember erkölcsi képessége. A lelkiismeret és a szabadakarat. A cselekvény erkölcsi értéke. Erény és bűn. Az Istennek tetsző élet, belső és külső isteni tisztelet. Az isteni tisztelettel ellenkező cselekvési mód. Az önszeretet. A felebaráti szeretet. Családi, egyházi s hazafiúi kötelességek. A tökéletes élet. Készület a halálra.

Magyar nyelv. Heti 3 óra, egész évi 168 óra. Tanár: Rosty Kálmán. Tankönyv: a) Verbőczy István költészettana. Pécsett 1878. b) Szvorényi József, Irodalmi tanulmányok. Budapest 1876. Tananyag: 1. *Értelmi költészet*, főtekintettel a satirára, ennek történetére a régieknél és nálunk. (Az állatok restauratiója; Gavallér politikusok; A nyeglék.) — 2. A *tárgyias költészet*, a) *a leiró* (Laci konyha; Magyar Misi; Hajnali kürt), — b) elbeszélő költészet általános elmélete után tüzetesebben: I. A *tisztán elbeszélők*: monda (Lófő; Hamis tanú); a rege (A tengerszem; A kárpátok villije); a beszély (Szuhay Mátyás; A vámosújfalusi jegyző; Az első lopás); a legenda (Bosnyák Zsófia); a hőskölteméný; vázlatosan bemutattuk a világ s honi irodalom eposzi remekeit, föltüntetvén ezekben a főbb műkellékek alkalmazását. A regény (vázlatosan; A falu jegyzője; Magyarország 1514). II. *Vegyes elbeszélők:* románc (Tarka madár); ballada (Krizától több székely darab); mese (Heltaitól); példázat, idyll stb.; — c) *Drámai költészet;* görögből Aeschylos trilógiája; Kisfaludy: Irene, Stibor; Vörösmarty: Marót bán. Széptani elemezéssel olvastuk Buda halálát. Két hetenkint prózai vagy verses irási dolgozatok.

Német nyelv. Heti 3 óra, egész évi 111 óra. Tanár: Hübner Ágoston. Tananyag: Schiller életrajza; műveinek vázlatos méltatása; Tell Vilmosból 4 felvonás, az 5-ik magánolvasmányul adatott fel; tárgyi és szerkezeti magyarázat; az alak- és mondattan gyakorlati ismétlése; synonymák és szólásmódok csoportosítása; egyes jelenetek, leirások, beszédek emlézése; a magyar szövegnek német prózára való fordítása, még pedig rokonértelmű szavak és szólamok különféle fordulatai- és változataival. — Számos irásbeli gyakorlat, u. m. Lebensbeschreibung des M. Coriolan (5. gyak.); Der trojanische Krieg (8. gyak.); Lebensweise der Skythen; Xenophon tritt an die Spitze des Heeres; Brief an einen Freund; Johannes Hunyady (tört. töredék); Tod des hl. Ignatius; Stauffacher und Gertrud (párbeszéd); Das Hirtenbüblein (Märchen); Das böse Gewissen (Erzählung); Die Vorboten des Todes (Sage); Die Perserkriege nach Herodot.

Latin nyelv. Heti 6 óra, egész évi 225 óra. Tanár: Tomcsányi Lajos. Tankönyv: a) M. Tullii Ciceronis Orationes. Reinholdus Klotz. I., II. Lipsiae 1879. b) Vergilii Maronis Aeneidos epitome. Emmanuel Hoffmann, 1875. c) Qu. Horatii Flacci Carmina sel, Grysar. Vindobonae 1880. d) Vagács, Latin irályképző gyakorlatok. Győr 1879. Tananyag: a) M. Tullii Ciceronis pro rege Deiotaro ad C. Caesarem oratio; pro lege Manilia oratio ad populum; M. T. Ciceronis oratio in Catilinam IV. — Ezen beszédeket nyelvtani és tárgyi értelmezés s szónoklattani elemzés kiséretében olvastuk. Magánol-

olvasmányul fel volt adva oratio pro A. Licinio Archia poëta.—b) Virgil Aeneisé-ből az V. és VI, éneket forditottuk s elemeztük. Magánolvasmányul szolgált a XI-ik ének.—c) Horatiusból: Carminum I. 1. 2. 3. 4. 7. 10. 11. 12. 14. 15. 18. 20. 22. 24. 28. 29. 31. 34. 35. 37. Satirarum: I. 1. 4. 6. Epistularum: I. 1. 2. 8. — d) Vagácsból 259—307 db. — Emlézésül a tanulók majd Ciceróból, majd Vergiliusból, majd végre Horatiusból tetszés szerinti darabokat vettek fel; némelyek harmincz-negyven ódát tanultak be a római koszorús költőből. Az iskolai és házi szokásos dolgozatok tárgyát többnyire Vagács „Irályképzőjéből" vettük, készítettünk azonban szabad dolgozatokat is és pedig a) epistula ad amicum; b) quid M. Tullius Cicero effecerit pro lege Manilia perorando; c) pater monet filium, ut studiis diligenter operam det (epistula); d) de literis graecis (oratio); e) de cultu B. Mariae Virginis (chria). Némelyek latin ódákat is készitettek.

Görög nyelv. Heti 5 óra, egész évi 179 óra. Tanár: Hübner Ágoston. Tankönyv: a) Szamosi-Szepesi görög nyelv- és mondattana. b) Schenkl Horváth, Chrestomathia Xenophonból. c) Veress Ignácz, Homeros Odysseája. I. füzet. I—III. ének. d) Andr. Wilhelm, Herodoti librorum epitome. e) Lévay-Koch és Soltész szótára. f) Dávid István Görög olvasókönyve II. rész. Tananyag: Beható alak-mondattani és tárgyi magyarázattal: Xonoph. Anab. IV. Cyrus jelleme; — V. Xenoph. a hadsereg élére lép; — VI. Vonulás a carduchok országán keresztül; — Socrates védelme vádlói ellenében (I.) — b) Az Odysseából az I., II., részben a III. ének; — c) Herodotos VII. 1—40; 143—végéig. — Mondattanból: az idők és módok tana; a beszédrészecskék. — e) David olvasókönyvéből: XXIV—XXXVI. gyak. — Az előirt iskolai irásbeli dolgozatok az emlitett mondattani részletek begyakorlására szolgáltak.

Történelem és Földrajz. Heti 2 óra, egész évi 65 óra. Tanár: Weiser Frigyes. Tankönyv: a) Vaszary Kolos, Uj kor. Budapest. 1878. — b) Scholtz Albert, Politikai földrajz. Budapest. 1883. Tananyag: a) Történelem: Spanyol-, Német-, Franczia-, Angol-, Svéd-, Dán-, Lengyel-, Orosz- és Poroszország története 1700—1805-ig pragmatikailag kifejtve. — b) Földrajz: Dél-, Közep-, Éjszak-, Nyugot-, Kelet-Europa államai földrajzának történeti áttekintése. Amerikának — europai államokból fejlődött — önálló államai. Földünk oly területei, melyeken az europai befolyás, vagy egyátaljában nem, vagy csak alig számbavehető mértékben mutatkozik.

Természettan. Heti 4 óra, egész évi 140 | óra. Tanár: Tóth Mike. Tankönyv: Fehér Ipoly, Kisérleti természettan, 4. kiadás. Tananyag: A természettani alapfogalmak. A szilárd, cseppfolyós és légnemű testek erőműtana. A rezgés általában és a hangtan. A fénytan kezdete.

Mennyiségtan. Heti 3 óra, egész évi 112 óra. Tanár: Strobl Antal. Tankönyv: a) Dr. Lutter Nándor, Betüszámtan. 6. kiad. IV. füz. b) Mértan. 4. kiad. III. füz. Tananyag; a) *Betüszámtan.* A szám- és mértani haladványok általános képletei és alkalmazásuk a kamat-kamat számolásnál. Évi betétek. Járadék és törlesztési számitások. Törlesztési tervek készitése. Két és több ismeretlennel való másodfokú egyenletek. Tiszta harmadfokú egyenletek. Tiszta felsőbbfokú egyenletek. Felsőbb fokú egyenletek, melyek másodrendűekre hozhatók. A szorszámi egyenletek bő ismertetése. A másodfokú egyenletek elmélete. — b) *Mértan.* A betűszámtannak és a mértannak egymáshoz való viszonya. A pont fekvésének meghatározása a betüszámtan segélyével. Betüszámtani kifejezések mértani ábrázolása és pedig első ás másodfokú egyenletekre nézve egy és több ismeretlennel. Tömörmértan. A hasáb,

gúla, a szabályos testekre vonatkozó tantétek beható ismétlése után a henger, kúp, gömb bővebb ismertetése. Számos példa mind a számtanban mind a mértanban.

Testgyakorlás. Mint az előbbi osztályban.

VIII. OSZTÁLY.

Osztályfő: **Rosty Kálmán.**

Vallástan. Heti 2 óra, egész évi 65 óra. Tanár: Tomcsányi Lajos. Tankönyv: Wappler A., A kath. egyház története. Eger 1880. Tananyag: Az egyháztörténelem fogalma és annak beosztása. A kereszténység előtti világ a keresztény egyházhoz való vonatkozásaiban. Az egyház alapíttatása, elterjedése és üldöztetése. Az egyház veszélyeztetése a tévtanok által. Az egyháznak a római birodalomban való elismertetése s a keresztény tanok hirdetése Afrika- és Ázsiában. Az egyházállam alapíttatása s viszontagságai; a pápa politikai hatalma, annak jogosultsága a középkor államszervezetében s az emiatt keletkezett viszályok. Az egyetemes zsinatok. A szerzetes rendek. A protestantismus s az azzal összefüggő s a belőle keletkezett vallásfelekezetek. A jansenismus, febronianismus, josefinismus s befolyásuk a történelemre. A szabadkőmives társulatok.

Magyar nyelv. Heti 3 óra, egész évi 98 óra. Tanár: Rosty Kálmán. Tankönyv: a) Erődi Béla, Irodalmi története. Budapest. 1876. b) Szvorényi József, Magy. irodalmi tanulmányok. Budapest. 1876. Tananyag: A magyar irodalom ó, közép, új és legujabb kora. Az ó és középkorban tüzetesen a nyelv belső történetét adtuk a halotti beszéd és codex irodalom alapján s ezt a nyelv sajátságait kivonatoló irási feladványokkal is előmozditottuk; mellékeltük a müveltségi állapotok részletes rajzát is. Az újkorban behatóbban a főalakokra: Balassa Bálint, Heltai, Erdősi, Illosvai s Szegedire, — azután Pázmány, Zrinyi, Gyöngyösi, Kohárira irányoztuk vizsgálatainkat, életrajzuk s irodalmi tevékenységük ismertetésével. A legujabb kornak főiskoláit, a kor bevágó történetével párhuzamosan és főbb műveiknek részint vázlatos, részint bővebb feltüntetésével tárgyaltuk. — Széptani elemzéssel olvastuk a Zrinyiászt, Vörösmarty Zalánját; Kisfaludy Irenéjét és Stiborját; Katona Bankbánját. — E kivül minden főbb irónak nehány rövidebb remekét. Irási gyakorlatok két hetenkint prózai és költői alakban.

Német nyelv. Heti 2 óra, egész évi 59 óra. Tanár: Raile Ede. Tankönyv: a) Schiller H., Német Irodalom. Budapest. 1871. b) Goethe, Iphigenie auf Tauris. Münster 1879. c) Riedl, Német nyelvtan. 6. kiadás. Budapest. 1876. Tananyag: a) Az ó, közép és új felső német irodalom története. Bevezetésül általában szó volt a nyelvek beosztásáról, különösen a német nyelvnek szétágazásáról. Az ókor mondái közül tartalmilag tárgyaltuk a Waltherdalt s a Beovulfmondát, tartalmilag és alakilag a Hildebranddalt. Nem kevésbé kellő méltatásban részesült Ulfilas irodalmi tevékenysége s fönmaradt Codexeinek sorsa. A XII. század költeményei közül bővebben ismertettük az Annódalt, a császárkrónikát, a Pilátusmondát, továbbá Jézus gyermekségéről, s a bold. Szűz életéről s haláláról szóló mondákat és legendákat, ugyszintén Róther király, Ernst herczeg, Roland és N. Sándor dalát. Legtovább időztünk a Niebelungen, Gudrun és Wolfram Parzivaljának ismertetésénél és irodalmi méltatásánál. E helyen

nem tartottuk czéltalannak a kalocsai Codex történetét, tartalmát és alakját hallgatóinkkal közölni és érseki városunk e nagy irodalmi kincsét velök szemléletileg is megismertetni. A különböző mondakörök bővebb fejtegetése, s az udvari hős- és dalköltők tüzetesebb tárgyalása után átsiettünk az új és legujabb kor irodalmának ismertetésére, a hol a különféle nyelvtársulatok, iskolák és körök vezéreinek kiemelése után legbehatóbban tanulmányoztuk Klopstock, Wieland, Lessing, továbbá Herder, Goethe, Schiller irodalmi tevékenységét. b) Goethe Iphigeniájának 1. 3. 4. felvonását átelemeztük egészen, a 2. és 5. felvonást pedig csak futólag tárgyaltuk. c) Magyarból németre fordítottuk: Mathias Corvinus 6 db., Die kleinasiatischen Inseln 6 db., Die Selbstkenntniss 1 db., Das alte Carthago 2 db. d) A nyelvtanból átismételtük a főbb szabályokat. — Az irásbeli dolgozatok majd rögtönzetek- és forditásokból, majd pedig egyes drámai jelenetek (Iphigenie) vagy irodalmi müvek tartalmának szabad fogalmazásából állottak.

Latin nyelv. Heti 5 óra, egész évi 154 óra. Tanár: Molnár László. Tankönyv: a) Q. Horatii Flacci carmina selecta ed. C. J. Grysar. b) C. Corn. Taciti Agricolae, magyarázta Ring Mihály. c) Corn. Taciti Annales, magyarázta Budavári József. d) Corn. Taciti Germania, magyarázta Ring Mihály. e) Latin irályképző gyakorlatok, kiadta Vagács-Schiebinger. Tananyag: A föntemlített irók életrajza s müveik méltatása után: a) Hor. Carminum L. III. 5. 7. 23. 24. 25. 29. 30. L. IV. 3. 5. 6. 7. 8. 9. 12. 15. Epodon L. 1. 2. 7. 9. 13. Carmen saeculare. — Satirarum L. I. 1. 4. 6. 9. L. II. 2. 7. — Epistularum L. I. 1. 2. 10. 20. L. II. 1. 2. és ad Pisones (de arte poëtica) végig. Szebb helyek emlézése. — b) Taciti Agricolae 1—28. cc. — c) Taciti Annal. I. 1—30. cc. — d) Taciti Germaniae 1—30. cc. — e) Vagácsból 287—301. db. — A görög és latin irodalom és régiségek rövid ismertetése. — Számos iskolai irásbeli dolgozat, apróbb mondatok, elbeszélések, régi velős mondások, görögből latinra fordítás s az „Irályképző"-ből vett egyes darabok. Házi olvasmányul Horácz sok ódája és levele szolgált.

Görög nyelv. Heti 4 óra, egész évi 127 óra. Tanár: Molnár László Tankönyv: a) Herodoti de bello Persico librorum epitome ed. Andreas Wilhelm. b) Veress J. Horácz Odysseája I. és II. rész. c) Iliadis epitome ed. Hochegger. c) Horváth Zsigmond Plátó Apologiája és Kritója. e) Sophocles Antigone ed. Frid. Schubert. Tananyag: a) Herodoti L. VII. cc. 64—104. (latinra fordítás). — b) Odyss. IV. 1—400, v., V. 1—220. v. — d) Ilias I. egészen, II. 1—220. v. — e) Socratis apolog. cc. I—XXV. (latinra fordítás.) — f) Antigone 1—223. v. — Házi olvasmány: Krito és Herodoti l. VIII. 1—65. v. — Irásbeli dolgozatok Herodot és Homérból.

Történelem. Heti 3 óra, egész évi 112 óra. Tanár: Weiser Frigyes. Tankönyv: a) Vaszary Kolos, Világtörténelem III. rész. Budapest 1878. b) Vaszary, Magyarok története. Budapest 1866. Tananyag: a) Világtörténelemből, a VII. osztályból hátra maradt rész, 1780—1809-ig. b) A Magyarok története 884—1809 pragmatikailag kifejtve főtekintettel az alkotmány fejlődésére.

Természettan. Heti 4 óra, egész évi 145 óra. Tanár: Tóth Mike. Tankönyv: Fehér Ipoly, Kisérleti Természettan. 4. kiadás. Tananyag: Hőtan és avval kapcsolatosan a vegyészet főbb törvényei; delejesség; villamosság; a csillagászati földrajznak és a légköri tüneményeknek rövid összefoglalása.

Mennyiségtan. Heti 2 óra, egész évi 73 óra. Tanár: Strobl Antal. Tankönyv: a) Dr. Lutter Nándor, Betüszámtan 6. kiad. V. füz. b) Mértan 4. kiad. Tananyag: a) *Betüszámtan.* Két, három, négy ismeretlennel való

határozatlan egyenletek megfejtése. Kapcsolástan. Newton kéttagzata és ennek alkalmazása a tagadó és tört kitevőre és többtagú kifejezésekre. b) A betűszámtan és mértan rendszeres áttekintése, ismétlése mind elméletileg, mind gyakorlatilag.

Bölcsészeti előtan. Heti 3 óra, egész évi 110 óra. Tanár: Hennig Alajos. Tankönyv: Fekete, Philosophiai propaedeutika II. r. Budapest. 1873. Tananyag: A tapasztalati lélektan főbb alapismeretei, a logika egészen.

Testgyakorlás. Mint az előbbi osztályokban.

3.

DOLGOZATOK A MAGYAR NYELVBŐL ÉS IRODALOMBÓL.

V. OSZTÁLYBAN.

1. „Künn már az arany nap sugarát elönti,
Mint páva ha büszkén tollait berzenti;
Szőke fodor felhők, hattyúi az égnek,
Usznak vala tükrén a mennyei béknek." *Arany.* Buda halála. II. ének. *A hajnal.* (Leirás prózában.)
2. *A Rátótiak.* (Fáy András meséiből. Hatos jambusi sorok).
3. *A patakhoz.* (Anakreoni dal. Negyedfeles jambusok).
4. *A Lótos-evők.* (Rege Homer Odyss. IX. 8—104. után).
5. *Üdvözlő dal* Nagyméltóságú Trefort Ágoston m. k. vallás- és közoktatási miniszter úr kegyes látogatása alkalmával. (Distichonok).
6. *Búcsú anyámtól.* (Helyzeti dal, trochaeusi négyes versszakokban félrímekkel).
7. *Ligetemhez őszszel.* (Kedélyi óda. Asklepiadeszi-glykoni mérték. Berzsenyi „A közelítő tél" czimű ódájának utánzása, különös tekintettel a festői irályra.)
8. *Intő levél.* (Paraenesis. Distichonokban).
9. *A nyugalomhoz.* (Bölcselmi óda. Sapphói versszakok).
10. *A bükkösben.* (Természeti dal. Hangsúlyos versszakok párrímekkel)
11. *Ceres egy fiút gyíkká változtat.* (Hexameterek. Fordítás Ovidiusból. Met. V. 438—461.)
12. *Nyári éj.* (Leirás prózában. B. Eötvös „Magyarország 1514-ben" czimű művének egyik leirása nyomán).
13. *Karácsonyra.* (Pásztor-ének. Faludi Pásztor-versenygésének utánzása. Vegyes tizenkettős hangsúlyos sorok párrímekkel).
14. *Madárka a fűhöz.* (Természeti dal. Bone Henrik után. Trochaeusi négyes versszakok félrímekkel).
15. *A madárka télen.* (Természeti dal. Trochaeusi versszakok párrímekkel).
16. *Caius Mucius Scaevola beszédje Porsena királyhoz.* (Amplificatio az alakzatok felhasználásával. Liv. II. 12.)
17. *A megnyúzott malomkő.* (Adoma Mátyás király korából. Hangsúlyos négyes versszakok párrímekkel, a komikus nyelvezet és hatásának feltüntetésére).
18. *Alkony.* (Helyzeti dal. Hangsúlyos négyes versszakok párrímekkel. A festői irály begyakorlására).

19. *A madárka tavaszszal.* I. II. (Természeti dal. Trochaeusi négyes versszakok félrímekkel).
20. *Apolló müveletlen deákokat majmokká változtat.* (Metamorphosis. Hangsúlyos négyes versszakok párrímekkel, Ovid. Met. XIV. 90—96. nyomán).
21. *A tavasz.* (Ritornell).
22. *A tavasz egyik hirdetője* vagyis : *A gólya.* (Állatrajz).
23. *Dobzse László* vagyis : *A Laczikonyha eredete.* (Ötös versszakok ölelkező rímekkel).
24. *A fecskéhez.* (Helyzeti dal. Ötös versszakok, sorismétléssel [refrainnel]).
25. *Gróf Cziráky János halálára.* (Gyász-óda, alkaeoszi versszakokban).
26. *A pillangó.* (Ritornell).
27. a) *Midas a kritikus.* b) *Az embert kereső Diogenes és a hordó.* (Le Jay S.J. után.) c) *Si tacuisses...* d) *A gonosz ifjúra.* (Epigrammák).
28. *Repkény.* (Himfy-dal. Hasonlat.)
29. *Harangszó.* (Vallási dal. Nyolczas versszakok, párrímekkel, a tárgyszerűség és zenei irály alkalmazására).
30. *Anyámhoz.* (Kedélyi óda. Asklepiadeszi-glykoni verssorokban. Balde S. J. Lyricorum II. 7.)
31. *„Nem tudok olvasni, veszek szemüveget.“* (Tréfás versezet. Hangsúlyos versszakok párrímekkel. Németből).
32. *Stella maris.* (Sonett).
33. *A káromkodó sánta koldúsra;* b) *A legyeket üldöző Domitiánra ;* c) *Mig úszni nem tudok, nem megyek a vízre ;* d) *Nagyfejüre.* (Epigrammák. Analecta poët. Provinciae Austriae S. J. I. Epigrammata).
34. *A hatodik elveszett.* (Tréfás vers. Petőfi „A tintás üveg‘ czimű költeményének utánzása, annak mértékében).
35. *Temetéskor.* (Bú-dal Szabó Miklós IV. oszt. növendék temetésénél. Négyes jambusi versszakok, keresztrímekkel).
36. *„Domus aurea.“* (Allegoria. Németből forditva. Hatos jambusi versszakok párrímekkel).
37. *A páva.* (Rejtett szó. Hatos hangsúlyos versszakok páros és ölelkező rímekkel).
38. *„A legszívtelenebb ember is, ha multjára visszagondol, meg fogja vallani, hogy életének legboldogabb pillanatait nemesebb hajlamainak s érzelmeinek köszöni.“* B. Eötvös. (Mondattárgyalás). Vizsgálati feladvány.
39. *„Az anyának szive ráismer fiára.“* (Hangsùlyos négyes versszakok párrímmel. Németből Vogel J. után). Vizsgálati gyakorlat.

VI. OSZTÁLYBAN.

1. *„A fa, ha veszteg áll; az ember ugy gyarapszik, ha dolgozik !“* B. Eötvös. (Mondattárgyalás).
2. *A szőlőfürt.* (Helyzetdal. Kéttagú nyolczas ütemes vers).
3. *A rab gólya panasza.* (Sapphói óda).
4. *A jó lelkiösméret.* (Szónoki meghatározás).
5. *A gonosz öntudat.* (Hasonlatos szónoki rajz).

6. *Cicero visszatérése számüzetéséből.* (Költői kép párrímes alexandrinokban).
7. *Az ifjú födísze a szerénység.* (Szónoki tárgyalás belső bizonyítékokkal, u. m. meghatározás, fölrészelés, okozat, hasonlat).
8. *B. Berchmans halálos ágyán.* (Sapphói és alkéi ódák).
9. *Mózes haragja.* (Szónoki indulatköltés).
10. *A disznótor.* (Életkép, ütemes rímekben).
11. *A szibériai számüzött.* (Alagya párversekben).
12. *Szent Józsefhez.* (Hymnus sapphói méretben).
13. *Az első madárének.* (Tavaszdal kéttagú rímes négyesekben).
14. *„Nagygyá csak fiaid szent akaratja tehet!“* Vörösmarty. (Műbeszéd).
15. *Nagy Lajos győzelme.* (Költői elbeszélés, ütemes rímekben).
16. 17. *Májusi Máriadalok.* (Ütemesekben).
18. 19. *Életképek sz. Józsefről.* (Lyrai rajzok, klasszikus és ütemes idomokban).
20. *Gyászbeszéd elhunyt tanulótársunk felett.*
21. *A hónapok versenye.* (Költői képek sextinákban).
22. *A szent korona.* (Hymnus, ütemes rímes sorokban).
23. *A legszentebb Szív zászlaja.* (Óda).
24. *A castiglionei angyal.* (Költői elbeszélés, alexandrinokban).
25. *Szent István virága.* (Regekép, ütemesekben).

VII. OSZTÁLYBAN.

1. *„Dicső és fenséges a költő hivatása e világon!“* B. Eötvös. (Műbeszéd).
2. *Attila Róma előtt.* (Költői elbeszélés, ütemes szakokban).
3. 4. *Őszi képek.* (Alagyák párversekben és ütemes rímekben).
5. *Aradi vészgyülés.* 1132. (Szónoki rajz).
6. *Erős szellemek.* (Vig gunyor, párrímes alexandrinokban).
7. *Panasz a szeplőtelen Szüzhöz.* (Óda, ütemes rímekben).
8. *O si pateant pectora ditum — Quantos intus sublimis agit Fortuna motus?* Seneca [Műbeszéd).
9. *Lázár feltámasztása.* (Legenda, kéttagú hatosokban).
10. *„Non est ad astra mollis e terra via“* Seneca. (Értekezés).
11. *A hős feláldozás.* 1331. (Költői elbeszélés ütemes szakokban).
12. *Nazarethi csöndélet.* (Költői rajz, alexandrinokban).
13. 14. *László elfogadja a keresztes had vezérletét.* (Két műbeszéd).
15. *A szinmüvészet nemesítő hatása.* (Értekezés).
16. *A virágok panasza.* (Regekép, ütemesekben).
17. 18. 19. *Szent József emlékvirágai.* (Költői képek).
20. *„Éljen a király!“* (Hymnus ütemesekben).
21. 22. *Máriai verseny.* (Ódák és regeképek sz. Mária életéből, ó klasszikus és ütemes szakokban.
23. *A marseille-i dögvész.* (Költői rajz, ütemes rímekben).

VIII. OSZTÁLYBAN.

1. *Irodalom, nemzeti közkincs.* (Értekezés).
2. *A honatyákhoz!* (Óda ütemesekben).
3. *Kalocsa nagy napja.* (Trefort ő excell. látogatása, leirás).

4. *Szelíd kritika.* (Az intézeti akademiák felett).
5. *Vak Béla.* (Költői elbeszélés, ütemes szakokban).
6. 7. 8. *Nyelvészeti elemzések a codex-irodalomból.*
9. *A szent vadászat.* (Epigrammok).
10. „... *ridentem dicere verum, quid vetat?*“ Horác (A gunyor költői jogosultságáról; értekezés).
11. „*Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus? Ut capiant vitium, ni movcantur aquae!*“ Ovid. (Mübeszéd a restség ellen).
12. „*Invidus alterius marcescit rebus opimis*“ Horác. (Vig gunyor az irigységről; párrímes alexandrinokban).
13. *Zrínyi fohásza.* (Regekép ütemes szakokban).
14. „*Nocet empta dolore voluptas!*“ Horác. (Farsangi gunyor).
15. *A Vezuv és szent József.* (Legenda ütemesekben).
16. *Az eposz müvelő befolyása.* (Széptani értekezés).
17. 18. 19. *A szent ács emlékkoszorúja.* (Dalok és románczok ütemesekben).
20. *Tavasz az évben, tavasz az életben.* (Párhuzamos rajz).
21. *Szent István a nagy honalapító.* (Dicsbeszéd).
22. *Mért hagyja el némely pályavégzett ifjú oly korán a hit s erkölcs útját?* (Értekezés).

4.

ADATOK AZ ISKOLA ÉLETÉBŐL.

1. **A tanév kezdete.** Ezen iskolai évre a tanulók szabályszerű fölvétele augusztus 30.-ától szeptember 3.-áig történt. Ugyanezen napokban tartattak a fölvételi és javító vizsgálatok. Szeptemberhó 2.-án volt az ünnepélyes „Veni Sancte“; ezt követte szept. 3.-án a törvények fölolvasása az igazgató s az egész tanári kar jelenlétében; szept. 4.-én megkezdődtek a megállapitott órarend szerint a rendes előadások és szakadatlanul folytak az év végeig, kivéve a legfőbb ünnepeket s a rendtartás által szünetül kitűzött napokat, nem különben a hetenkint szokásos két fél napot.

Az iskolai év elején fölvétetett 428 rendes és 6 magántanuló, összesen 434; ehhez járult még évközben 1 rendes és 1 magántanulónak fölvétele. A tanulók tényleges számát illetőleg utalunk az értesitő végén található statisztikai kimutatásokra.

2. **Vallásosság.** A vallásos nevelés lévén intézetünknek főczélja, főtörekvésének tartá a tanári kar az ifjúságot a vallásos élet üdvös gyakorlatai által neveltetése magas czéljához idomítani és benne az erény és tudomány szép összhangzatát lehetőleg megvalósitani.

Erre szolgáltak az ifjúságnak folytonos, éber ellenőrzésén kivül a gyakori alkalmi intelmek és oktatások az iskolában, az erkölcsi megjegyzések az előadások közben, főleg azonban a vallási gyakorlatok, milyenek: a szent mise hallgatása, ünnep és vasárnapokon a szent beszéd, az előadások előtt és után végzett rövid imádság, a gyakori szent gyónás és közös szent áldozás, a szokásos háromnapi lelkigyakorlatok, a körmeneteken való megjelenés, a kilencznapi ájtatosságok, a márczius-, május-, juniushavi ájtatosság és szent Alajos hat vasárnapjának buzgó megtartása.

A máriai gyülekezetek (Congregatio B. V. M. major et minor) a tagok hiterkölcsi nemesitésén s hazánk Nagyasszonyának különös tiszteletén

kivül, törekedtek irodalmi föllépéssel is bebizonyítani: hogy alapittatásuk czéljának, t. i. a keresztény életelvek belső és külső, magányos és nyilvános megvalósításának szentelék magukat ez évben is. Igy az év elején kiadta a Congr. minor Szüz Máriának magyarra fordított Zsolozsmáját, hogy akik annak latin elmondásával foglalkoznak, főleg a nehezebb értelmü zsoltárok felfogásában némi segitséget kapjanak. A Congreg. major pedig 2100 példányban terjeszti a magyar szöveggel s imákkal ellátott, hires Klein-féle képes olvasót, mely minden oldalról nem csak mint az új lendületet nyert szent rózsafüzérnek beható értelmezése. de mint mü-remek is, dicsérő elismerést nyert. A müvecske eladásából 315 frtot küldhettünk a belső afrikai missiók legérdekesbikének, a zambesinak fölsegélésére. Harmadik irodalmi zsöngénk ezen czim alatt jelent meg: „A szent Ács emlékkoszorúja“ verses dolgozatok a Congreg major tagjaitól; melyekről honi lapjaink, élükön a „Közoktatás“, „Uj magyar Sion“, „Tájékozó“ stb. kegyes és buzdító méltánylással nyilatkoztak. Szünidői emlékül kiosztatik „Mater Admirabilis“ történelmi bevezetéssel és a tagok máriai lantjának terményeivel.

A Congreg. major tagjai a szent Atyához hódolati föliratot küldöttek, tőle atyai jóságú választ és apostoli áldást nyertek; az ezidei péterfillérek a 200 frankot meghaladják. Szegényeknek kiosztott alamizsna 21 frtot tesz. A Congregatio előfizetett két lapra: „Jézus Szive Hirnöke“ és a „Hitterjesztés lapjaira“.

3. **Tanulmányi állapot.** A gymnasiumi oktatást ezen évben 17 Jézustársasági rendtag végezte. A gondjára bizott tanuló ifjuságnak tudományos kiképzésére a tanári kar minden tőle kitelhető eszközt fölhasznált. A tananyag kellő öszhangzatos beosztásának alapján, mely a rendtartás 26. §. értelmében évnegyedenkint megtörtént, főfeladatának tartotta a tanári kar, a még oly nehéz tananyagot is tapintatos és módszeres előadás által az ifjú elmének érthetővé tenni; a házi munkásságot részint gyakori szálláslátogatás, részint mindennapi leczkefelmondás, ugynevezett recitálás által gondosan ellenőrizte. Hozzá járult még a gyakori, sőt mindennapi kikérdezés hol élő szóval, hol irásban; továbbá a nyelveknél és a mennyiségtanban az előadottaknak sürü rögtönzetek által való begyakorlása, nem különben az előadott anyagnak hetenkint vagy legalább havonkint eszközlött ismétlése. Sőt voltak három ízben mind a nyolcz osztályban ünnepélyesebb havi ismétlések is, a melyeken a főgymnasiumi igazgató a tanári karral együtt megjelent. hogy az ifjuság szorgalmáról és előhaladásáról időnkint személyes tudomást szerezzen.

A tanári kar a tudományos oktatást különösen az öntudatos tevékenységnek fölébresztése által iparkodott sikeressé tenni, hogy az ifjak kötelmeiknek nem annyira a külső kényszer, fenyegetés, dorgálás és büntetés hatása alatt tegyenek eleget, hanem inkább benső meggyőződésből és vallásos kötelességszeretetből, mely a tudományos kiképeztetés szükségének érzetében örömmel karolja fel az iskolai teendőket és a tanár által napról napra kiosztott munkában nem puszta esetlegességet és önkényt, hanem Isten szent akaratát szemléli gyakorlatilag, melynek végtelen böles gondviselése szerint mindennapra kijut az elsőrangú államférfiúnak ép ugy mint az utolsó szerény tanulónak lelkiismeretben kötelező hivatási foglalkozása,

Nem maradtak el azon tényezők sem, melyek az olykor tagadhatlanul kelletlenné váló iskolai terhet megkönnyitik, fűszerezik és úgyszólván elfelejtetik, milyenek: a vetélkedés s a vele együtt járó iskolai győzelem és rangfokozat, a nyilvános megdicsérés részint a tanár, részint az igazgatóság által, főleg az ellenőrző tanácskozmányok után, nyomtatott érdemjegyek és csekély

jutalmak kiosztása évközben is, de főleg a nyilvános jutalomkiosztás az évi zárünnepély alkalmával, melynek a következő egész iskolai évre azon befolyása van, hogy a pályanyertesnek jogot ad arany vagy ezüst érdemjelét mint valami tudományos rendjelet az intézet falain belül mellén viselni a következő évnek valamennyi ünnepélyes alkalmainál, teszem azt az ünnepélyes Veni Sancte és Te Deum, az ugynevezett ünnepélyes bevonulásoknál, főbb ünnepeken, a nyilvános fellépések, akademiák és vizsgálatoknál.

Ily egyetemes ösztönzések áldásos gyümölcsöket termettek, a mint ezt az évi végeredményen kivül még azon szorgalmi munkásságból is láthatni, melyet intézetünk tanulói olykor valóban bámulatos erőmegfeszítéssel kifejtettek. Ennek némi megvilágítására szolgáljon itt a házi szorgalom eredményeinek rövid vázlatos kimutatása.

A latin és görög nyelvben a VIII. osztályúak példás tevékenységet tanusítottak, névszerint: Niczky Kálmán St. n. 1600 verset fordított és mondott fel könyv nélkül Horácz levelei és satiráiból, Michler Ferencz np. ugyanazokból 1000 verset. E kettőnek példáján nemes versenygés támadt az osztály növendékei közt, többen előálltak ilynemű szorgalmi fölmondással Horáczból és előadtak hiba nélkül 109—300 hexametert, u. m. Ferencsik Lajos np. 300, Szeitz János np. 200, Kalmár István np. 200, Littvay Péter np. 150 hatm é- retűt. Ferencsik Lajos np. még azonfelül Horácz Odysseájából is a sikra lépett 100 verssel.

Nem kevésbé nyilvános elismerésre méltó szorgalmat fejtettek ki a VII. osztálynak több növendékei, nevezetesen: 1. a latin nyelvben: Jakoblovits Lajos np. fordított és fölmondott 45 ódát Horáczból, hasonlóképen Könczöl Győző St. n. 25, Svastits Benő St. n. 17 ódát; Hiél Lipót két beszédet mondott föl Cicero oratioi közül; Mihelics Károly np. latin ódákat készített; ezeken kivül latin szorgalmi föladványok készítésében jeleskedtek: Hirmann Ferencz, Majthényi Tibor St. n., Nyiri István St. n. és Pámer Imre St. n. — 2. A görög nyelvben: Számosan fényes tanujelét adták magánszorgalmuknak, közülök különösen kiemelendők a következők: Hiél Lipót np. Vagács irályképző gyakorlataiból 41 db.-ot nyujtott be irásban és mondott fel előszóval; Jakoblovits Lajos np. Schiller Tell-jének 3 jelenetét forditotta le németből görögre és fel is mondta, melyhez függelék gyanánt 2 görög verses dolgozatot csatolt; ezeknek nyomain haladva Vagácsból magyar-görög forditásokat készítettek és előadtak: Ketterer Mihály np. 17 db., Greinich Ferencz np. 12 db., Nyiri István St. n. 7 db., Könczöl Győző St. n. pedig megkisértette erejét a görög költészet terén és előállt Horácz ep. I. 10.-ével görög hatméretűekben.

Szép bimbókat fejlesztett a hazafias szorgalom édes anyanyelvünk virágos mezején. A tanintézet felső három osztálya nemes versenyben küzdött egymással a legszebb babérért; bizonyítják ezt, az évi jeles eredményen kivül, azon intézeti táblák, melyekben az ilyen jeles feladványok időről időre tündököltek; bizonyítják továbbá azon nyomtatott alkalmi müvecskék is, melyekben a tanbuzgalomnak legszebb virágjai mintegy koszorúba fűzve közélvezetül a működvelő közönségnek benyujtattak, mint ezt fentebb a Congregatio kiadványai közt említők. Következők azok, a kik önálló magyar verses dolgozatokban és szavalatokban kitüntek és ezen jeles versenyben dicséretet arattak: A nyolczadik osztályban: Littvay Péter np., Mikovich Lajos, Niczky Kálmán St. n. — A hetedik osztályban: Burián Aladár St. n., Demsa József, Heinrich Aladár St. n., Hoffmann Gyula, Jakoblovits Lajos np., Kanyó Tamás np., Könczöl Győző St. n., Majthényi Tibor St. n., Mihelics Károly np., Nyiri István St. n., Pámer Imre St. n., B. Stwrtnik József St. n., Szűcs József.

— A hatodik osztályban: Hanauer Jenő St. n., Horváth Győző np., Katona István np., Pászty Ferencz np., Vujkovich János np.

Anyanyelvünk mellett egy másik nagyon szükséges élőnyelv t. i. a német nyelv is meleg ápolásban részesült. Voltak, a kik magukat e nyelvben mind élőszóval, mind pedig irásban kimüvelni törekedtek, ugyanis: A nyolczadik osztályban: Michler Ferencz np., Nánásy Ödön St. n. — A hatodik osztályban többen, de főleg Brucker Béla, Hoffmann Mátyás np., Horváth Győző np., Iványi Ernő St. n., Kandler János np., Katona István np., Kersch Mihály np., Malatin Ferencz, Menczer Rezső St. n., Mihályi Ernő, Pászty Ferencz np., Rausch Mihály np., Rupprecht József St. n. Említés nélkül nem hagyhatjuk itt azon szép eredményt, melyet a Stephaneumban felállított külön tanszék a német és hasonlólag a franczia nyelvben fölmutatni képes; némely stephaneumi növendék bámulatos szorgalommal művelte e nyelveket; ezen buzgalom tette lehetségessé, hogy az intézet fennállása óta legelőször ezen évben adatott egy német színdarab a Stephaneumban.

A főgymnasium szorgalmas tanulóinak nyomán haladtak az algymnasiumnak jelesebb tanulói.

A negyedik osztály növendékei közül a) többen készítettek és fordítottak önszorgalomból latin leírásokat és elbeszéléseket, nevezetesen: Köllner Károly St. n. 15 db., Seitz Otto St. n. 10 db. — b) Magyar körmondatos és alakzatos dolgozatok készítésében nagy buzgalmat fejtett ki az egész osztály, a mint ezt többek közt különösen „deákgondolatok az év végén“ czimű vizsgálati feladványban tapasztalni lehetett; különben Barna Sándor St. n., Égi Lajos, Kindl Ferencz, Kis Antal, Köllner Károly St. n. növendékeket illeti ez elsőség az akademiai szavalatok és dolgozatok sikerében.

A harmadik osztály tanulói különösen a latin nyelvben, történelemben és számtanban fejtettek ki dicséretre méltó buzgalmat. Részletesen a) a latin nyelvben főleg Corn. Nepos életrajzainak lefordítása és könyvnélküli fölmondásában vetélkedtek: Horvát Andor, Kapustyák Károly, Ketterer Károly, Winkler Lénárd, főleg azonban Schnobl Ferencz, ki 4, Gulyás György, ki 2, és kiválóan Auber Tivadar St. n., ki 3 életrajzot mondott föl egyéb nyelvtani gyakorlatok sürü fordításain és magyar darabok gyakori elszavalásán kivül. A fent említetteken kivül még készítettek egyéb szorgalmi latin dolgozatokat: Janovják Károly, Leschediczky János, Pap Mihály és Révfy Zoltán. — b) A történelemben a tanár bővebb magyarázatának följegyzésében és szabatos elmondásában, valamint a honi történetbe vágó nagyobb szavalatok ügyes elmondásában kitüntek: Auber Tivadar St. n., Gaál István St. n., Gulyás György, Janovják Károly, Jusits Elemér St. n., Kapustyák Károly, Würtz Pál. — c) A számtanban a példatár számos példáinak szorgalmi kidolgozása miatt dicséretet érdemelnek: Kapustyák Károly, Ketterer Károly.

A második osztály akademikusai szorgalmasan fordították és könyv nélkül föl is mondták Phaedrus fabuláit; közülök főleg említendők: Allaga Gergely, Forster Gyula, Nagy István, Posch József, Vittmann Imre. Azonban különös dicséretre méltó Tóth Mihály, Tantos Ferencz és az akademia rectora, Udvary István, mert az első 15, a második 22, a harmadik 43 fabulát mondott föl.

Az első osztályban magán szorgalomból irásban lefordítottak és élő szóval fölmondtak: Berger Pál 60, Wiederkehr József 40 gyakorlatot; Ambach Mihály, Gerresch Nándor, Hauschka József, Hovány Orbán, Keller Ferencz, Paupert József és Vicsek István kiki külön 30 gyakorlatot.

Tanitványaink a természettudományokat sem hanyagolták el.

Mind szorgalmas növénygyűjtők és szép gyüjteményeik által különösen kitűntek az ötödik osztályban: Fiedler Lajos np., Galambos István np., Hanauer Árpád St. n., Hegyi Károly np., Hinger Mihály np., Kleiszner Gusztáv St. n., Latinovits Szaniszló np., Makay Gábor np., Novák Béla, Piukovich Dénes, Raile Ede np., Reichstein Antal, Sey Tamás St. n. — A negyedik osztályban több tanuló iparkodott magának egy ásványgyűjteményt összeállítani. — Az alsóbb osztályúak pedig bogarászásban jeleskedtek, például Tantos Ferencz II. oszt., Hauschka József I. o.. Paupert József I. o., Szécsy Dénes I. o., Wiederkehr József I. o.

Hogy azonban a tanulók a nyelv-, szónoklat- és mennyiségtanban valamint a költészetben mennél nagyobb előmenetelt tegyenek, az egyes osztályok legkitünőbbjei külön csoportosultak, hogy a tanár vezérlete alatt mind szó-, mind irásbeli gyakorlatok által nagyobb mérvben kifejthessék az osztály határain belül szerzett ismereteket; rendkivüli alkalmak is nyujtattak nekik, hogy jobban sikerült munkálataikat a nyilvánosság elé hozzák és fáradozásnk a nyilvános vagy iskolai akademiákon, vagy pedig színi előadásokon serkentő méltánylásban és kitüntetésben részesüljön. Ezen iskolai évnek naplója több ily jeles előadást tud fölmutatni, mint az alább a jelentékenyebb események sorában olvasható.

Azonban nem csak a jobb tanulókkal foglalkozott a tanári kar, hanem a gyönge és rosz tanulók felsegélésére is kellő gondot és figyelmet forditott, részint az által, hogy a hanyagobbakat a mulasztottak pótlására kényszerítette és a bukás veszélyére jókor figyelmeztette, részint pedig az által, hogy a gyöngébbekkel a hétnek szabad napjain példás önfeláldozással külön órákat és iskolán kivüli kikérdezéseket, fölmondásokat és gyakorlatokat tartott.

A műénekben a tanulók ingyen, műrajzban, zenében, vivásban és franczia nyelvben csekély havi díj fizetése mellett nyertek oktatást.

4. **Egészségi ügy.** A tanitás rendes menetét ezen évben nagyobb mérvű betegeskedések nem zavarták meg. Szórványosan előfordult azonban egyik másik komolyabb betegség az ifjúság közt, és három gyászos halálesetet jegyez fel ezen iskolai év naplója.

5. **Adományok.** A tanintézet évkönyveibe a hála örök betüivel ezen iskolai évből a következő jótéteményeket és jótevőket kell följegyeznünk:

A) Könyvtári adományok: Első helyen említendő főmagasságú és főt. dr. **Haynald Lajos** bibornok-érsek urunk, ki ez idén is több tekintélyes művel gazdagította könyvgyüjteményünket. — Ngos és főt. Csuday Jenő csorna-premontrei kanonok s okl. főgymnásiumi tanár úr „A magyarok történelme“ czimű saját művét ajándékozta könyvtárunknak, — Főt. Fonyó Pál kalocsai képezdei tanár úr „A legszentebb nap“ czimű imádságos könyvét, — Főt. Tomcsányi János tataházi lelkész úr a római sz. Tamásról nevezett bölcsészeti akademia s a magyar természettudományi társulat ez évi folyóiratát, — a tek. Eggenbergerféle könyvkereskedés 2 művet, — a tek. Franklin társulat 7 művet, — tek. Knoll könyvkereskedő úr 1 munkát, — a tek. Lampelczég 27 válogatott iskolai könyvet, — főt. Ivánkovits János főreáltanodai hittanár saját Egyháztörténelmét, — Hoffmann Gyula VII. oszt. tanuló 4, — Papp János VII. oszt. tanuló 2 kötetet adományozott könyvtárunk számára.

B) Természettári adományok: I. Mélt. van Goethem Clotild úrnő és férje Belgium (Meirelbeke) nagyon válogatott és nagy számú példányokkal kegyeskedett szaporítani úgy növénygyüjteményünket mint összehasonlító terménygyüjteményünket. Nevezetesen ez utóbbi részére hálás köszönettel átvettünk: 1) saját belga birtokukról 25-féle kertészeti és gazdászati magmutatványt; 2) más 35 belgiumból származó termés-

és magmutatványt; — 3) Párizsból származó 60 féle gazdászati és kertészeti magot; — 4) Angol termelésű 40-féle mag-mutatványt; — 5) Hollandi eredetü 40-féle növénymagot.

Boldogult Egressy Rezső budapesti gyógytártulajdonos úr fáradhatlan fáradozásai által igen becses 50 mutatványüvegbe csomagolt termény és kereskedelmi tárgyakat szerzett és ajándékozott összehasonlító termény-gyüjteményünknek, melyek nagyrészét a stuttgarti Duvernoy ház által a világ minden részéből kerestette össze. Ezek közt nevezetesebbek a chinafa (Cinchona officinalis, Calysaya, rubra, condaminea) Dél-Amerika és Kelet-India különböző helyeiről származó példányai. — A sarsaparilla-gyökér (Smilax medica, officinalis, papyracea) Amerika különböző 8 nevezetesebb kikötőjéből. — Koszófü (Brayera anthelmintica) Abyssiniából. — Calumba-gyökér (Jateorrhiza Calumba) Zambesi partjairól Kelet-Afrikából. — Rebarbara-gyökerek (Rheum rhaponticum, palmatum, officinale) Tibetből és China több tartományaiból, stb. stb.

Tiszt. Gabriel Emmánuel S. J., a Zambesi szerecsen missió keleti területének Superiorja, Kelet-Indiából és a Zambesi partjairól származó kereskedelmi és használati 7 növényfajt ajándékozott a gyüjteménynek.

Ivencz Frigyes IV. o. növendék által Rausch Berta úrnő Észak-Amerikából 12 tengeri moszatot küldött.

Ngos. Dőry Jenő nagybirtokos úr különféle termésmagokat.

Ngos. Riedl János úr saját temesvári sörgyárából (Fabrikshof) a sörfőzésre szükséges termény-anyagokat.

Ngos. Brázay Kálmán nagykereskedő úr Budapestről többféle finom kávéfajból mutatványokat.

Tek. Belházy Károly erdész úr Császártöltésről különböző veteménymagokat.

II. Ásvány-gyüjteményünket gyarapította: Ft. Horváth Károly gyergyó-alfalvi és ft. Both Ferencz gy.-szárhegyi plébános úr ditróit szép példányaival.

Ft. Saskeöy Ferencz rozsnyói helyettes-plébános úr Wolny és Pyrolusit példányaival.

Menich János főgymn. tanuló márvány-példányokkal Tata vidékéről.

III. Állat-gyüjteményünk tökéletesítése czéljából ajándékozott: Mélt. és főt. Lichtensteiger Ferencz püspök úr egy óriási darázsfészket, — tek. Simig Rezső káptalani tiszttartó úr egy circus rufus-t, — tek. Gajáry Ödön városi főjegyző úr 2 buteo communis-t, — tek. Hangl Menyhért kir. adópénztárnok úr ugyanabból egy példányt, — tek. Nyáry Péter úszódi jegyző úr egy bezoár követ, — tek. Gubányi testvérek egy Ciconia nigra-t, s egy ardea stellarist, —. tek. Malatin Antal könyvnyomdász úr egy entella africana-t, — tek. Glanz Henrik a Duna-gőzhajózási társaság tisztviselője Úszódon egy cuculus canorus-t, — tek. Salamon László ispán úr egy ardea stellaris-t, — tek. Klossy Péter tornatanár úr számos jelentékeny bogarat, — t. Majlinger József szűcsmestes úr egy strix otus-t, — főtiszt. Fehér Márton O. S. F. lelkész úr Hidja pusztáról a Nagys. Özv. Bezerédy-né selyemtermelési és selyemszövése telepéről származó különféle gubókat és selyemszöveteket, — Zbóray Gyula V. oszt. növendék nehány tengeri állatot és moszatot.

C) Adományok a Mária-gyülekezet számára. A Congregatio magasztos czéljainak, a Mária kultus fényének s az ő példáján gyakorolt jó cselekedeteknek előmozdítására nagylelkű jótevőink akadtak: Mélt. és főt. Lichtensteiger Ferencz és Antunovich János püspök urak egyenkint 5 frt. — Főt. Zittl Róbert pleb. ur 10 frt. — Ngs és főt. dr.

Kanyurszky György egyet. tanár úr 5 frt. — Főt. dr. Városy Gyula úr 10 frt. — Ngos. ó-moroviczai Heinrich-Tömöry Eugenia úrnő 30 frt. — Ngos. Magyar-Jankovich Antónia úrnő 5 frt. — Ngos Kollerich Pál úr 10 frt. — Tek. dr. Szabó Ferencz úr 3 db. aranyat. — Mélt. Gudenus-Csávosy Sarolta bárónő szép oltárteritőt. — Ngos. Kecskeméthy-Bartha Mária úrnő diszes szentély lámpát. — Mélt. és főt. Nogáll János püspök úr „Krisztus követése“ fordításának két diszpéldányát. — Főt. és tud. dr. Haudek Ágoston benczés r. hittanár úr „Egyháztársadalmi alapjogtan.“ — Főt. Nemeskey Andor úr „Májusi Rózsabimbók.“ Jutalmazza meg őket a szép szeretet és szent remény anyja, kinek tiszteletére áldoztak.

A kisebb Congregatio Mariana hálás elismeréssel említi nagylelkű jótevői közt: Nmélt. és főt. Peitler Antal József váczi, nmélt. és főt. Császka György szepesi, mélt. és ft. Lichtensteiger Ferencz kalocsai, mélt. és ft. dr. Schopper György rosnyói püspök urakat.

D) Adományok szegény tanulók számára: Tek. Goór László úr, kinek hasonnevü nagyreményü fiát a mult őszszel szept. 28.-án kisértük bánkódó szívvel a temetőbe, nemcsak az által tanúsított nagylelkű hősiességet. hogy kedves fia életének áldozatát Isten akaratába való épületes megadással viselte, hanem nemes áldozatkészségét mintegy avval tetézte, hogy elhunyt gyermeke szegényebb iskolatársainak fölsegélésére 50 frt. alamizsnát adni kegyeskedett; a mely összegből 3 második osztályúnak teljes öltözet ruha, és többeknek téli föveg és irószer jutott. — Ugyanily módon fordíttatott a szegény tanulók javára más 30 frt., melyet egy névtelen jótevő az igazgatóság kezébe juttatott. — Hálával kell itt szegény tanulóink jótevői közt városunk több kanonok urát, két papnevelő intézetét és két apácza kolostorát felemlíteni, mert: *mélt.* és ft. Antunovich János czimz. püspök úr 1, ngos. és ft. Schwerer János kanonok úr szintén 1, ngos. és ft. Hopf János kanonok úr 2, ngos. és ft. Molnár János kanonok úr pedig 3, a nagyobb papnevelő intézet 6, a kisebb papnevelő intézet 3, a Mi Asszonyunkról nevezett nőkolostor 2, az irgalmas nénikék kolostora is 2 szegény tanulót lát el teljes élelmezéssel.

Ily nemes példák más világi urakban is találtak buzgó követőkre: Tek. Solarski Szaniszló adóvégrehajtó úr ingyen szállásolt be házába és egy teljes öltözet ruhával örvendeztetett meg egy szegény tanulót. Tek. Ámon Ferenczné a karácsonyi szegény-sorsjáték fölszereléséhez több adománynyal hozzájárult, és május havában egy osztálynak saját költségén egy teljes májusi oltárt készitett, egy másik osztály májusi oltárához pedig szintén többfélét adományozott. Sőt magában intézetünkben is mély gyökeret vert a jótékonyság szelleme több nemeslelkű ifjúnál. A Stephaneum ugyanis amint az előbbi években, ugy az idén is: 1) bőkezűn adományozott pénzt azon 19 szegény tanuló ellátására, mely a J. t. rendházban teljes élelmet kap, 2) elavult iskola könyveket és irószereket nagy mennyiségben juttatott szegényebb deákjaink javára, 3) karácsonykor egy sorsjátékot rendezett 50 szegény városi iskolagyermek megörvendeztetésére.

E) Jutalmi adomány. Ngos. Imre Miklós köz- és váltó ügyvéd úr s Hevesmegye főügyésze ezen évben is 10 drb. császári aranyat adományozott azon czélból, hogy az buzdításul a főgymnasium kitűnő tanulói közt a t. tanári kar bölcs belátása szerint az év végével kiosztassék. (Lásd alantabb a 66. lapot).

A nemeskeblű adományozók fogadják ezennel őszinte hálánkat és legforróbb köszönetünket.

6. **Természettani készülékeink tára** ezekkel gyarapodott: Bunsen-Photometer. — Forgó üveggömb készüléke a villanyos kisérletekhez. — Bohnenberger-Elektroskop. — Lavoisier-Calorimeter. — Bain-villanyóra. —

Edisson-izzólámpák. — Diffusio-készülék. — Sphärometer. — Oldalnyomás készüléke. — Folyadék-fajsulymérő. — Hangzó üvegharangkészülék. — Hőmérő 3-f. fokozattal. — Crookes-csövek. — Higany, nagyobb mennyiségben. — Vezető rézsodronyok. — Bologn. üvegcsék. — Bodzabélalakok. — Hengerlencse. — Készülék üvegáttörésre villanyossággal. — Kaleidophon. — Hengertükör. — Didymüveg-koczka.

7. **Jelentékenyebb események.** Szept. 2.-án Ünnepélyes „Veni Sancte“ dísz-bevonulással.

Szept. 3. Törvény fölolvasás az igazgató s a tanári kar jelenlétében az intézeti nagy teremben. — Tíz órakor jelen volt az összes ifjuság a székesegyházban a hálaadó istentiszteleten, mely fenséges koronaherczegünk első szülöttjeért tartatott.

Szept. 5. A fővárosból leküldött gyüjtő ívekbe adakozó bőkezüséggel 47 frtot jegyezhetett fel a tanintézet egy az ország ezredéves fennállásának évfordulójára felállítandó szobor számára, melynek rendeltetése az 1849-iki szabadságharczot megörökiteni.

Szept. 7. A tanévben először járult az ifjúság a sz. gyónáshoz és következő nap a sz. áldozáshoz.

Szept. 8. Az ifjak kitünőbbjei számára szervezett Mária gyülekezet (Congregatio Mariana) évi megnyitó ünnepélyét tartá.

Szept. 23. Megkezdődött az egyes osztályokban a tudományok alaposabb fejlesztésére alakult társulatok vagyis akademiák működése.

Szept. 28. Goór László, II. osztályú érdemdíjas Congreganistának temetése. R. I. P.

Okt. 1. Gyász istentisztelet az intézet nagylelkü alapitójáért, bold. Kunszt József érsekért.

Okt. 2. Gyászmise a minap boldogult Góor László II. oszt. tanulóért.

Okt. 4. Felséges királyunk névnapján az ifjúság a tanári karral a székesegyházba vonul az ünnepélyes sz. misére.

Okt. 15. Megkezdődtek az ünnepélyes havi ismétlések az igazgató s a tanári kar jelenlétében.

Okt. 17. Nagymélt. és főt. Kruesz Chrysostom, pannonhalmi főapát úr magas látogatására szerencséltette egész intézetünket és kegyelmesen jelen volt az V. osztály havi ismétlésén; meglátogatta ezenfelül a VIII. osztályt is a latin és görög előadás alatt, és ékes szavakkal buzditotta az ifjakat a klasszikus nyelvek tanulására. — Este 7 órakor az érseki palota előtt rendben állott az összes ifjúság a tanári karral Ő Eminenczi á j a, főmagasságú és főt. bibornok érsekünk magas vendégének, nagymélt. **Trefort Ágoston** cultusminister úrnak ünnepélyes fogadására.

Okt, 18. Nagy örömnapot ült az intézet, mert szerencsés volt falai közt tisztelni főmagasságú és főt. bibornok érsekünk vezetése alatt annak magas vendégét, nagymélt. Trefort Ágoston cultusminister urat és nagyon tisztelt kisérőit mélt. Szász Károly superintendens, s mélt. és főt. dr. b. Hornig Károly czimz. püspök urat. Az ifjúság és a tanári kar az intézet küszöbén üdvözölte a magas vendégeket, kik ezután a legnagyobb nyájasság, leereszkedés és érdeklődéssel vettek részt hat osztályban az előadásokon és kikérdezéseken, a latin, görög és német nyelvből, a történelemből és mennyiségtanból; megtekintették az érseki csillagvizsgáló tornyot és a Stephaneumot, s magas megelégedésük legkegyesebb kifejezéseivel távoztak déli 12 órakor az intézetből. — Este 6 órakor az intézet a nagyméltóságú minister úrnak egy ünnepélyes akadémiával hódolt, melynek kimagasló fénypontjait képezték: a minis-

ter úr neve (Augustinus Trefort) fölött alkotott 12 változatú paizsos anagramm-játék; Asztrik vagyis a sz. korona hozója, egy szinműi jelenet; és sz. István s a keresztény nevelés, egy megvilágított élőkép.

Okt. 28. Kezdetüket vették a szokásos évi lelki gyakorlatok.

Nov. 5. Keresztes József I. osztályú tanulónak temetése. R. I. P.

Nov. 8. Az első ellenőrző tanácskozás eredményének közzététele az egyes osztályokban.

Decz. 10. Az ünnepélyes havi vizsgálatok kezdete.

Decz. 25. A Stephaneum 50 szegény iskolás gyermek számára sorsjátékot tartott közbeszött szavalatok és zenedarabokkal.

Decz. 26. A Stephaneum II. szakasza az „Egyptomba és vissza" czimü 4 felvonásos szinművet adta.

Decz. 29. Fölolvastatott az intézeti díszteremben külön a fő-, és külön az algymnasiumnak az évnegyedes osztályzat sikere; ezt követte az időszaki értésítő kiosztása.

Decz. 30. A Stephaneum két rövid karácsonyi színdarabot játszott: 1. Die frohe Bothschaft. — 2. A kis Messiás.

Decz. 31. Ünnepélyes hálaadó istentisztelet az egész évben nyert jótétemények és kegyelmekért.

Jan. 2. Fölolvastattak újból az iskolatörvények.

Jan. 6. A Stephaneum a „Szemet Szemért" vagyis „Egy karácsonyi békeangyal" czimű 4 felvonásos szindarabot játszotta kitünő sikerrel.

Febr. 12. Az ifjúság jelenvolt az Istenben boldogult nagymélt. gr. Cziráky János országos tárnok mester úr lelkeért bemutatott gyász istentiszteleten a székesegyházban. R. I. P.

Febr. 18. Megkezdődtek az ünnepélyes havi vizsgálatok.

Febr. 24. A Stephaneum egy válogatott közönségnek újra szindarabbal kedveskedett, melynek czime: „Sz. Imre és a bessenyők," szinműi korrajz 3 felv.

Febr. 26. A Stephaneum III. szakasza a farsangi napok befejezéseül egy „Félreértések" czimű vígjátékkal lepte meg a kalocsai közönséget.

Márcz. 14. A II. időszaki tanácskozmány eredménye szerint osztályonkint megdícsértettek a szorgalmas tanulók és megdorgáltattak a hanyagok.

Apr. 5. Kiosztattak az időszaki értesitők.

Apr. 16. Törvényolvasással megkezdődtek a III. időszaki előadások.

Apr. 19. Az ifjúság húsvéti sz. gyónása és következő nap húsvéti sz. áldozása.

Apr. 20. Köztudomásra jutott az érettségi vizsgálatok új szabályozása.

Máj. 10. Az ifjúság a tanári karral a székesegyházba vonult, hogy Mária Anna, I. Ferdinand cs. kir. Felsége bold. nejének lelkeért bemutatandó Requiem-en jelen legyen.

Máj. 16. Az irásbeli érettségi vizsgálatok kezdete.

Máj. 18. Ngos és főt. dr. Lutter Nándor eddigi szeretett főigazgatónk búcsút vett tankerületétől körlevél útján.

Máj. 23. Ngos. dr. Say Móricz kineveztetett budapest-vidéki tankerületünk királyi főigazgatójának.

Máj. 26. Ünnepélyes gyászmise volt e hó 24-én Istenben boldogult Szabó Miklós IV. osztályú stephaneumi Congreganistának lelkéért. Ünnepélyes temetés. R. I. P.

Máj. 27. A főgymnasium I. osztálya a J. t. főt. tartományfőnök tiszteletére egy iskola-akadémiát tartott az intézeti díszteremben.

Jun. 12. A főgymnasium VII. osztálya nyilvános történelmi vitatkozást tartott „Lengyelország szétdarabolása“ fölött.

Jun. 21. Sz. Alajos, az ifjúság pártfogójának ünnepe. Az összes tanuló ifjuság sz. gyónása és áldozása. — Szabó Gyula III. oszt. tanulónak temetése. R. I. P.

8. **A vizsgálatok és a tanév befejezése.** Az iskolai érettségi vizsgálatok ideje és eredménye alantabb látható. A szóbeli érettségi vizsgálatok ezen évben az évi Értesítő kiosztása utáni időre t. i. jun. 26., 27. és 28.-ára esnek ennélfogva azoknak eredményét csak a következő évi Értesitőben közölhetjük.

A hittani vizsgálatok junius 18. 19. és 21-én tartattak meg ngos és főt. Schwerer János kalocsai főegyházmegyei apátkanonok és érseki tanügy biztos úr jelenlétében.

A többi tantárgyakból a vizsgálatok a Rendtartás 49. §. értelmében külön csoportokban jun. 23. és 24.-én folytak le.

Jun. 25.-én volt a szokásos zárünnep az intézeti nagy teremben; a megnyitó latin beszédet szavalta Hanauer Jenő VI. oszt. St. n. a magyar búcsúzót pedig Heinrich Aladár VII. oszt. St. n. A jutalomkiosztást követte a „Te Deum“, a bizonyitványok és évi értesítők kiosztása.

5.

A TANÍTÁS EREDMÉNYE.

Az 1883—84. iskolai év érettségi vizsgálatának menete.

Az érettségi vizsgálatra ezen évben 25 nyolczadik osztályú tanuló jelentkezett.

A vizsgálat irásbeli része május havában folyt le, és pedig 16,-án a latin nyelvből, 17.-én a görög nyelvből, 19.-én a mennyiségtanból, 20.-án a német, 21.-én a magyar nyelvből.

Az egyes tantárgyakból a következő tételek voltak kijelölve :

a) *Latin nyelvből :* Némely hadvezérek eljárása az előjelek megfejtésében. Tollba mondott szöveg után fordítás magyarból latinra.

E feladvány sikere : 13 jeles, 10 jó, 2 elégséges.

b) *Görög nyelvből :* Fordítás Homer Odysseájának VI. énekéből (z) a 223. v. — 250. v.-ig. *Ὣς ἐφαθ'· οἱ δ' — ἦεν ἄπαστος.*

E feladvány sikere : 15 jeles, 10 jó.

c) *Mennyiségtanból :* 1. $\sqrt[9]{262140}$ fejtessék ki Newton kéttagzata szerint 12 tizedesben. — 2. Egy derékszögű háromszögben valamennyi oldal összege 96 és a befogók különbsége 8. Ezen adatok nyomán a) az a kérdés, mily nagyok az egyes oldalok? b) a háromszög csúcspontjaiból mint középpontokból alakítassék három egymást érintő kör.

E feladvány sikere : 10 jeles, 11 jó, 4 elégséges.

d) *Német nyelvből :* Szent István király halála, Vagács Irályképző gyakorlataiból a 164. db.

E feladvány sikere : 15 jeles, 7 jó, 3 elégséges.

e) *Magyar nyelvből* három tétel volt kitűzve az érlelendők tetszése szerint : 1. Szent István az államalapító nagy király. Dicsbeszéd. — 2. Mi az oka annak, hogy némely pályavégzett ifjú oly hamar elhagyja a hit s erkölcs

útját? Párbeszédes fejtegetés. — 3. Tavasz a természetben, tavasz az életben. Párhuzamos oktató rajz.

E feladvány sikere : 21 jeles, 4 jó.

A szóbeli érettségi vizsgálat ngos. dr. Say Móricz, mint a nmélt. vallás- és közokt. m. k. miniszteriumnak f. é. május 16.-án 16562. sz. a. kelt leirata által kinevezett budapest-vidéki tankerület királyi Főigazgatójának jelenlétében junius 26., 27., 28-án fog megtartatni; minthogy ezen évi értesitő már a junius 25.-én tartott zárünnepélyen közzé tétetett, azért

a szóbeli érettségi vizsgálatnak sikere a 1883/4. iskolai évről a jövő évnek értesitőjében fog köztudomásul adatni.

Folyó szám	Neve	Szülő helye és éve	Választott pályája
1.	*Dienes Márton St. n.*	*Budapest, Pestmegye 1866. okt. 6.*	*orvosi*
2.	*Diks Lajos St. n.*	*Budapest, Pestm. 1867. jun. 15.*	*jogi*
3.	*Fekete Elek*	*Topolya, Bácsm. 1863. jun. 29.*	*egyházi*
4.	*Ferencsik Lajos np.*	*Izsák, Pestm. 1867. okt. 8.*	*egyházi*
5.	*Hang Lajos*	*Kalocsa, Pest. 1867. jun. 6.*	*technikai*
6.	*Horváth Gábor St. n.*	*Kalocsa, Pest. 1867. apr. 20.*	*erdészi*
7.	*Horvát István*	*Vernyók, Baranya. 1864. okt. 8.*	*jogi*
8.	*Kalmár István np.*	*Szabadka, Bács. 1863. apr. 13.*	*egyházi*
9.	*Kramolin Gyula St. n.*	*Szegszárd, Tolna. 1868. márcz. 3.*	*orvosi*
10.	*Kurcz Antal*	*Kalocsa, Pest. 1864. jul. 25.*	*bizonytalan*
11.	*Lichter Miksa h.*	*D.-Földvár, Tolna. 1864. nov. 25.*	*jogi*
12.	*Littvay Péter np.*	*Zombor, Bács. 1865. jan. 31.*	*egyházi*
13.	*Longauer Lajos St. n.*	*Bezdán, Bács. 1866. febr. 21.*	*orvosi*
14.	*Merkler Ignácz h.*	*Hajós, Pest. 1864. aug. 1.*	*orvosi*
15.	*Michler Ferencz np.*	*Csávoly, Bács. 1865. okt. 4.*	*egyházi*
16.	*Mikovich Lajos*	*Szakolcza, Nyitra. 1867. aug. 15.*	*jogi*
17.	*Módly Béla*	*Új-Hodos, Veszprém. 1866. feb. 2.*	*jogi*
18.	*Nánásy Ödön St. n.*	*Budapest, Pest. 1867. okt. 28.*	*jogi*
19.	*Niczky Kálmán St. n.*	*Budapest, Pest. 1866. aug. 30.*	*jogi*
20.	*Radnich Imre St. n.*	*Szeged, Csongrád. 1867. febr. 2,*	*egyházi*
21.	*Ragány István St. n.*	*Czegléd-Berczel, Pest. 1868. okt. 2.*	*jogi*
22.	*Rechner Konrád np.*	*Karavukova, Bács. 1862. jul. 16,*	*egyházi*
23.	*Szeitz János np.*	*Baja, Bács. 1863. márcz. 13.*	*egyházi*
24.	*Tillinger Ferencz np.*	*Gajdobra, Bács. 1866. nov. 24.*	*egyházi*
25.	*Vadócz Vincze np.*	*Zenta, Bács. 1865. apr. 5.*	*egyházi*

A FŐGYMNASIUMI IFJÚSÁG

ÉRDEMSOROZATA

AZ 1883—84. ISKOLAI ÉV VÉGÉN.

Az érdemsorozati jegyek fokozata s a rövidítések magyarázata a nagymélt. vallás- és kozoktatásügyi magy. kir. ministerium 1876. évi juliushó 22.-én 12,787. és újolag f. é. márcziushó 10.-én 1156 sz. a. kelt rendelete szerint:

Erkölcsi viselet:	**Előmenetel:**
1 = jó,	1 = jeles,
2 = szabályszerű,	2 = jó,
3 = kevésbé szabályszerű,	3 = elégséges,
4 = rosz.	4 = elégtelen.

np. = növendékpap; — *St. n.* = Stephaneumi növendék; — *öd.* = ösztöndíjas; — *ism.* = ismétlő; — *helv.* = helvét; — *gör. kel.* = görög keleti; — *h.* = héber hitvallású. A római kath. ifjak vallása nem jegyeztetik.

ELSŐ OSZTÁLY.

Jutalmat nyertek

Jó erkölcsből és összes előhaladásból:

I. Wiederkehr József, II. Szily Géza, III. Kramolin Emil.

Megközel.: Hovány Orbán, Keller Ferencz, Nikl Jenő.

Vallástanból: **Szily Géza.**

Megközel.: Hovány Orbán, Wiederkehr József, Keller Ferencz.

Magyar nyelvből: **Hovány Orbán.**

Megközel.: Keller Ferencz, Nikl Jenő, Szikura József.

Latin nyelvből: **I. Berger Pál, II. Hovány Orbán.**

Megközel.: Nikl Jenő, Wiederkehr József, Keller Ferencz.

Földrajzból: **Wiederkehr József.**

Megközel.: Hovány Orbán, Paupert József, Szily Géza.

Mennyiségtanból: **Nikl Jenő.**

Megközel.: Keller Ferencz, Szikura József, Hauschka József.

Rajzoló mértanból: **Keller Ferencz.**

Megközel.: Nikl Jenő, Wiederkehr József, Gerresch Nándor.

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számtan	Rajz. geom.	Szépirás	Testgyakorlás
	Ambach Mihály . . .	1	1	1	1	1	1	2	2	2
	Bálint József	1	1	2	2	2	2	2	3	3
	Bálint Károly	1	2	2	3	3	2	3	3	3
	Barna Pál, St. n. . . .	1	2	2	2	1	2	1	1	2
5.	BERGER PÁL, ism. . . .	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Domaniczky Sándor, St. n. .	2	3	3	3	3	3	3	3	3
	Dombay István, St. n. . .	2	3	3	4	3	4	3	2	3
	Driesz Ede, St. n. . . .	1	2	3	3	3	3	2	2	1
	Előry Gyula, ism. . . .	1	2	2	2	2	2	2	3	1
10.	Fauszt József	2	3	3	3	3	2	3	2	2
	Fehér Miklós, St. n. . . .	1	3	3	3	3	3	3	3	3
	Ferenczy Sándor, ism. . .	2	3	3	3	3	3	3	2	3
	Fittler Dezső	1	1	3	3	3	3	3	3	2
	Friedl Béla . , . .	2	2	3	3	3	2	3	1	1

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számtan	Rajz. geom	Szépirás	Testgyakorlás
15.	GERRESCH NÁNDOR	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Greif János	2	2	2	2	3	2	3	2	1
	Grelinger József	2	2	3	4	3	3	4	3	2
	Gulácsy József, St. n.	2	3	3	3	3	3	3	3	2
	Hahn Miksa, h.	2	-	2	3	3	2	3	2	3
20.	Hangel Károly	2	3	3	3	3	3	3	2	1
	Hantosy Adorján	2	2	2	2	3	2	2	2	2
	Hauschka József	1	1	1	1	2	1	1	1	2
	Héber Izidor, h. ism.	2	-	2	2	2	3	2	2	3
	Heinrich Gábor, St. n.	1	1	2	2	2	2	2	1	1
25.	Herold Lajos	1	1	2	2	2	2	2	2	2
	Horváth Dezső	1	2	2	2	2	2	3	3	1
	HOVÁNY ORBÁN	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Hutflusz József, ism.	1	2	2	2	2	2	1	1	2
	Kákonyi Sándor, ism.	1	2	3	3	3	3	3	2	1
30.	Kallina Oszkár, St. n.	2	3	3	3	3	3	3	2	2
	Karagics István	1	2	2	2	2	2	3	2	2
	Kelle Vincze	1	1	2	2	2	2	2	2	2
	KELLER FERENCZ	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Késmárky Dezső, St. n.	2	2	3	3	3	3	2	2	2
35.	Kintner Lajos, ism.	2	3	3	4	3	3	3	2	3
	Kiss József id.	1	1	2	2	3	2	3	1	2
	Kiss József ifj.	1	2	2	3	2	2	2	2	2
	Kohler Alfréd St. n.	1	2	3	3	3	2	3	2	1
	Kormos Béla, St. n.	2	3	3	3	3	3	3	3	1
40.	KRAMOLIN EMIL, St. n.	1	1	1	1	1	1	1	2	1
	Krausz Gyula, h.	2	-	3	3	3	3	3	2	3
	Kubinszky Lajos St. n.	2	3	3	4	3	4	4	2	1
	Matos János	2	3	4	4	4	4	4	3	2
	Meszes János, ism.	2	2	4	3	4	4	3	2	2
45.	Michler József	2	3	3	3	3	4	3	2	2
	Milla Imre	1	2	2	2	2	2	2	1	1
	Miskolczy Kálmán	1	2	2	2	2	2	2	1	1
	Mocsáry Lajos	1	2	2	2	3	2	2	2	2
	Modor Kálmán	2	3	4	4	4	4	4	3	2
50.	NIKL JENŐ	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Nuspel István, ism.	1	2	2	2	1	2	1	2	1
	Pákolicz Károly	2	3	4	4	4	4	3	3	-
	Papik István, St. n.	1	2	2	2	3	3	3	3	1
	Patacsich Dánjel	1	2	3	3	3	3	3	2	1
55.	PAUPERT JÓZSEF	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Rendl Antal	2	3	4	4	4	4	3	2	1
	Sábián Gyula	1	1	2	3	2	2	2	2	2
	Sentey József	1	2	3	3	3	3	3	2	2
	Simig Lajos, ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	2
60.	Simits Ferencz	1	3	2	2	3	2	3	2	1

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számtan	Rajz. geom.	Szépírás	Testgyakorlás
	Sipos Péter	1	2	2	2	3	3	3	2	2
	Siskovics Lajos	1	2	2	2	2	2	2	2	1
	Steécz Vendel	1	3	3	3	3	3	3	2	2
	Szécsy Dénes, ism. . . .	1	2	2	2	2	3	3	3	2
65.	Szedoglavics Béla . . .	1	2	2	3	2	3	3	2	1
	Szeitz József	2	3	4	4	4	4	4	3	1
	Szikura József	1	1	2	2	2	1	2	1	2
	SZILY GÉZA	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Vénn Géza	2	1	3	3	3	3	3	2	1
70.	Vicsek István	1	1	2	2	2	2	2	2	1
	Werner Károly	1	2	3	2	3	2	3	3	2
	WIEDERKEHR JÓZSEF . .	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Willhelm Károly, h. . . .	2	-	2	2	1	2	2	1	3
	Zlinszky László, St. n. . .	1	3	2	3	1	2	2	2	1

Vizsgálat nélkül maradt: Mihályi Kálmán, Solarski Gusztáv.

Más tanintézetbe ment: Albóczy Károly, Honorits Ferencz, Molnár Béla.

Kimaradt: Behr Béla, h., Behr Gyula, h., Faller József, Farkas György, Horváth László, ism., Kiss Lajos, Szabó János, Török Ferencz, Veisz Lipót, h.

Meghalt: Keresztes József.

Összesen: 89.

MÁSODIK OSZTÁLY.

Jutalmat nyertek

Jó erkölcsből és összes előhaladásból :

I. Udvary István, II. Tantos Ferencz, III. Tóth Mihály.

Megközel. : Nagy István.

Vallástanból : **Forster Gyula.**

Megközel. : Tóth Mihály, Nagy István, Ferenczy László.

Magyar nyelvből : **Nagy István.**

Megközel. : Heinrich Dezső, Udvary István, Tóth Mihály.

Latin nyelvből : I. **Udvary István,** II. **Vittmann Imre.**

Megközel. : Tantos Ferencz, Tóth Mihály, Nagy István.

Földrajzból : **Tóth Mihály.**

Megközel. : Tantos Ferencz, Udvary István, Kopping Jakab.

Számtanból : I. **Tantos Ferencz,** II. **Heinrich Dezső.**

Megközel. : Udvary István, Tóth Mihály, Vittmann Imre.

Rajzoló geometriából : **Kopping Jakab.**

Megközel. : Udvary István, Tantos Ferencz, Tóth Mihály.

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számtan	Rajz. geom.	Szépirás	Testgyakorlás
	Állaga Gergely	1	1	2	2	1	2	1	2	2
	Ámon Vilmos	2	3	3	4	4	3	3	3	3
	Bogyay László	2	3	3	4	4	4	3	3	2
	Bolváry Péter, ism. . , .	2	3	3	3	3	2	2	1	2
5.	Boskovits Miksa, h. . . .	2	-	3	4	4	4	4	3	3
	Brantner Géza	1	1	2	3	2	2	2	1	2
	Cseh József, St. n. . . .	2	3	4	4	4	3	4	3	2
	Csernyus Kálmán, ism. . .	2	3	3	3	4	4	4	2	2
	Deák Béla	2	2	3	4	4	4	4	3	3
10.	Dobos Dezső, ism. . . .	1	2	2	3	3	2	3	2	3
	Doloviczényi Gyula . . .	2	3	2	3	3	3	3	1	3
	Dorgó Gábor, St. n. . . .	2	3	3	3	3	3	3	1	2
	Dőry Ödön, St. n., ism. . .	2	3	4	4	3	3	3	2	2
	Erhardt József	2	2	2	3	3	3	3	3	3

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számtan	Rajz. geom.	Szépírás	Testgyakorlás
15.	Ferenczy László, St. n.	1	1	2	2	2	2	2	3	1
	Fetter Géza, ism.	1	2	3	2	3	3	2	2	-
	Forster Gyula	1	1	2	2	1	1	1	1	2
	Fülepp Ágoston	1	2	3	3	2	3	2	2	2
	Füredi János	1	1	2	2	1	2	1	3	2
20.	Gebhardt Ferencz, St. n.	1	3	3	3	3	3	3	2	-
	Glück Lipót, h.	1	-	3	3	3	3	3	2	3
	Grünfeld Adolf, h.	1	-	2	2	1	2	2	2	2
	Gubanics Ferencz	2	3	3	4	3	3	3	3	2
	Háj Antal, St. n.	2	3	3	4	4	3	4	3	3
25.	Hauswirth József	1	1	2	2	1	2	1	1	1
	Heil Vilmos	3	3	4	4	4	3	4	3	3
	Heinrich Dezső. St. n.	1	1	1	2	2	1	2	1	1
	Hirkó Béla, St. n.	1	1	2	2	2	2	2	2	-
	Hirmann Emil	2	2	2	2	2	2	2	2	3
30.	Horváth Jenő Dávid, St. n.	1	2	3	2	3	3	3	3	2
	Karagics István	2	2	3	3	4	3	3	3	3
	Klein Tivadar	1	2	3	3	2	3	3	3	3
	Kollerich Béla, St. n.	1	2	3	3	3	3	3	2	3
	Kopping Jakab	1	1	2	2	1	1	1	2	2
35.	Majlinger Sándor	1	3	3	3	3	3	3	3	2
	Marianovits Ödön	2	3	4	4	4	3	4	3	3
	Márkus József, St. n.	2	2	2	3	2	2	2	2	2
	May Aladár, St. n.	2	3	3	3	3	2	3	3	3
	Mihályi Sándor	2	1	3	3	4	3	3	3	3
40.	NAGY ISTVÁN	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Neumann Valér	2	3	3	3	3	3	3	3	3
	Pávik József	1	2	2	2	3	2	2	2	2
	Perczel Mór, St. n.	1	3	3	3	3	3	3	3	3
	Perger Béla	2	1	2	2	3	2	2	3	2
45.	Petres Donát	1	2	3	2	3	2	3	2	2
	Posch József	2	2	2	2	2	2	2	3	2
	Ragány Endre, St. n.	1	3	3	3	3	3	3	2	3
	Reiner János	2	3	4	4	4	3	3	3	2
	Révfy Imre	2	3	4	3	4	4	4	3	2
50.	Rüblein Rezső	3	2	3	3	4	3	3	3	2
	Spreitzer György	1	2	3	3	3	2	3	2	3
	Sprodt Antal	2	1	3	2	4	4	4	3	3
	Sugár Viktor, St. n.	1	2	2	2	2	2	2	2	1
	Szabó Mindszent, St. n.	1	3	3	2	3	3	3	2	3
55.	Gr. Sztáray Tibor, St. n.	3	3	3	3	4	4	4	3	3
	Sztrek Károly	2	2	3	3	3	2	3	3	3
	TANTOS FERENCZ	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Tarnóczy Elemér, St. n.	1	3	3	3	3	3	3	3	1
	Tillinger Péter	2	3	3	3	3	3	3	3	3
60.	TÓTH MIHÁLY	1	1	1	1	1	1	1	1	1

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számtan	Rajz. geom.	Szépirás	Testgyakorlás
	Török Gyula, St. n. . . .	1	3	2	3	3	2	3	3	3
	UDVARY ISTVÁN . . .	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Ujváry Kálmán	2	3	3	4	3	3	3	3	3
	Vidákovits Mihály	2	3	3	3	4	3	3	2	2
65.	Vittmann Imre	1	1	1	1	1	1	2	1	2

Beteg : Strobl Zoltán.

Vizsgálat nélkül maradt : Zinnern Oszkár, St. n.

Kimaradt : Bárdi József, Gauder Mátyás, Klein József, Lencsér József, Salamon Elemér, Stollár Ferencz, Szűcs Szilveszter, Törteli Gyula.

Meghalt : Goór László.

Összesen : 76.

HARMADIK OSZTÁLY.

Jutalmat nyertek

Jó erkölcsből és összes előhaladásból :

I. Auber Tivadar, II. Gulyás György, III. Jusits Elemér.

Megközel. : Ketterer Károly, Janovják Károly, Kapustyák Károly.

Vallástanból : **Jozippovits István.**

Megközel. : Auber Tivadar, Horvát Andor, Ketterer Károly.

Magyar nyelvből : **Horvát Andor.**

Megközel. : Auber Tivadar, Gulyás György, Jusits Elemér.

Német nyelvből : **Lescheditzky János.**

Megközel. : Ketterer Károly, Horvát Andor, Janovják Károly.

Latin nyelvből : **I. Auber Tivadar, II. Jusits Elemér.**

Megközel. : Gulyás György, Ketterer Károly, Horvát Andor.

Történelemből : **Gaál István.**

Megközel. : Auber Tivadar, Gulyás György, Jozippovits István.

Physikai földrajzból : **Auber Tivadar.**

Megközel. : Ketterer Károly, Jusits Elemér, Gulyás György.

Számtanból : **I. Gulyás György, II. Ketterer Károly.**

Megközel. : Auber Tivadar, Gaál István, Kapustyák Károly.

Rajzoló geometriából : **Ketterer Károly.**

Megközel. : Gulyás György, Janovják Károly, Lescheditzky János.

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Phys. földrajz	Számtan	Rajz. geom.	Testgyakorlás
	AUBER TIVADAR, St. n. .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Bohnert András. . .	1	3	3	3	3	2	2	3	3	2
	Csincsák Béla . . .	1	2	2	3	3	3	3	3	3	2
	Deák János . . .	2	2	2	3	2	2	2	2	2	-
5.	Dudás Károly . . .	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2
	Duschek Aladár, St. n. .	1	2	3	2	3	2	3	3	3	-
	Éber Nándor, St. n. . .	2	1	2	2	2	2	3	2	2	1
	Egresy Aladár, St. n. .	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
	Előry István . . .	2	3	3	2	4	3	3	3	3	1
10.	Fejős Imre, St. n. . .	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2
	Fischer Pál . . .	1	2	3	2	3	1	3	2	3	2
	Gaál István, St. n. . .	1	1	1	2	2	1	2	1	1	1
	Graul Béla . . .	1	1	2	2	2	2	2	3	2	2
	Greif Antal . . .	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2
15.	GULYÁS GYÖRGY . .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Hajdufy Bertalan . .	2	2	3	4	4	3	4	3	4	1
	Hárs Aladár . . .	2	2	3	2	3	1	2	3	3	2
	Heck Vendel . . .	2	3	3	3	3	3	3	4	3	2
	Horvát Andor . . .	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
20.	Imre Miklós, St. n. . .	1	2	2	3	3	3	3	3	3	1
	JANOVJÁK KÁROLY . .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Phys. földrajz	Számtan	Rajz. geom.	Testgyakorlás
	Jozippovits István, St. n.	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1
	JUSITS ELEMÉR, St. n.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	KAPUSTYÁK KÁROLY	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
25.	Késmárky András	2	2	2	3	3	3	3	3	3	2
	KETTERER KÁROLY	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Kilbertus Mihály	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
	Kopp István	2	2	3	3	3	2	3	3	4	1
	Kovátsits Kálmán, St. n.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1
30.	Krautsieder Lajos, St. n.	1	1	1	1	2	2	3	1	1	2
	Lescheditzky János	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1
	Mácsay Ferencz	1	1	2	3	3	1	2	3	3	2
	Marcluft Mátyás	1	2	2	2	3	2	2	3	2	1
	Mayer Kálmán	2	2	3	3	3	1	2	3	3	2
35.	Mayer Károly	1	2	2	3	3	3	3	3	3	2
	Merkler Ármin, h.	2	-	2	3	3	1	2	3	3	2
	Papp Mihály	1	2	2	2	2	2	3	2	2	2
	Peitz József	1	1	2	2	3	2	2	3	2	2
	Petrekanics Benedek	2	2	3	3	3	1	3	3	3	3
40.	Pevny Domonkos	2	3	3	4	3	4	3	4	3	3
	Puck Béla	2	2	3	4	3	3	3	4	4	2
	Révfy Zoltán	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1
	Ruzsicska János	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2
	Scheidl Ágoston, St. n.	2	3	3	3	3	2	3	2	3	3
45.	Schmidt Antal	2	2	2	2	3	2	2	2	3	2
	Schmidt Arthur, St. n.	2	2	2	2	3	3	3	3	3	1
	Schmidt Géza	1	2	3	3	3	1	3	3	3	2
	Schnobl Ferencz	1	1	1	1	1	1	3	3	3	1
	Schwerer Imre	1	1	2	2	2	2	3	3	3	1
50.	Spanyol József	1	1	2	2	3	2	3	3	3	2
	Szabó Elemér, helv.	1	-	1	1	3	2	2	2	2	1
	Szászy András	2	2	2	2	2	1	2	2	1	2
	Szombathely Antal, St. n.	1	2	3	2	3	3	2	3	3	1
	Tassy Kálmán, St. n.	1	2	2	3	3	1	2	3	3	2
55.	Varga István	1	1	2	3	2	1	2	2	2	1
	Vidákovits István	2	3	3	4	4	3	4	4	4	1
	Wenk Benedek	2	3	3	2	3	3	3	3	3	1
	Winkler Lénárd	1	1	2	1	2	2	2	1	1	1
	Winterfeld Rezső, ism.	2	2	3	3	4	3	1	2	3	1
60.	Würtz Pál.	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1

Beteg : Gombos Kálmán, St. n.

Vizsgálat nélkül maradt : Mikovich László, Tomsits Kálmán.

Magántanulásra tért : Ősz Győző, ism., Ujváry Jenő.

Kimaradt : Apró Márk, Homoki István, Rott Géza, Sztankó Jenő.

Meghalt : Szabó Gyula.

Összesen : 69.

NEGYEDIK OSZTÁLY.

Jutalmat nyertek

Jó erkölcsből és összes előhaladásból :
Kovács Ferencz.

Megközel. : Seitz Ottó.

Vallástanból : **Kovács Ferencz.**

Megközel. : Csóti János, Kindl Ferencz.

Magyar nyelvből : **Köllner Károly.**

Megközel. : Seitz Ottó, Barna Sándor.

Német nyelvből : **Seitz Ottó.**

Megközel. : Ivencz Frigyes, Kindl Ferencz.

Latin nyelvből . **Páv Ferencz.**

Megközel. : Köllner Károly, Seitz Ottó, Kovács Ferencz.

Történelemből : **Seitz Ottó.**

Megközel. : Kovács Ferencz, Kindl Ferencz.

Földrajzból : **Kovács Ferencz.**

Megközel. : Csóti János.

Számtanból : **Páv Ferencz.**

Megközel. : Kovács Ferencz, Ivencz Frigyes, Késmárky Géza.

Természetrajzból : **Sánta Elek.**

Megközel. : Kovács Ferencz, Csóti János.

Rajzoló geometriából : **Ivencz Frigyes.**

Megközel. : Késmárky Géza, Csóti János.

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Földrajz	Számtan	Természetrajz	Rajz. geom.	Testgyakorlás
	Ámon Pál . . .	1	1	1	2	2	2	1	3	2	3	1
	Bácskai Béla . .	2	1	2	2	3	3	2	3	3	3	1
	Barna Sándor, St. n. .	1	1	1	2	2	2	1	2	1	2	1
	Baumgartner József .	2	2	2	2	3	2	2	3	2	3	1
5.	Brázay Kálmán, St. n.	1	1	2	3	3	2	1	3	3	2	-
	Beringer András .	1	1	1	1	2	3	2	1	2	1	1
	Csávosy Gyula, St. n. .	2	1	2	3	3	3	1	4	2	3	1
	Csihás Béla, St. n. .	2	1	2	3	4	4	3	3	4	4	1
	Csóti János . . .	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1
10.	Égi Lajos	1	2	1	2	1	1	2	2	2	2	1
	Erhardt István . .	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Ferenczy Andor, St. n.	1	1	2	3	3	3	2	3	3	3	2
	Fischer János . . .	1	1	2	3	3	2	2	3	2	3	1
	Főglein Miklós . . .	1	1	2	1	3	1	2	2	2	2	1

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Földrajz	Számtan	Természetrajz	Rajz. geom.	Testgyakorlás
15.	Glück Jakab, h. . . .	1	-	2	2	3	2	2	2	2	3	2
	B. Gudenus Ervin . . .	1	1	1	2	2	1	1	3	2	3	-
	Gyurcsek Gábor, St. n. .	1	1	1	2	2	3	2	2	2	2	1
	Hangel Gábor, St. n. . .	2	2	2	3	4	2	2	3	2	4	2
	Havranek Pál, St. n. . .	2	1	1	2	2	2	2	3	2	3	1
20.	Hengen István ism. . .	2	1	2	2	3	1	1	2	3	3	2
	Ivencz Frigyes St. n. . .	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	1
	Kádas József, St. n. . .	2	2	3	3	3	3	2	3	3	2	2
	Kálóczi István . . .	2	1	3	3	3	2	3	4	3	4	1
	Késmárky Géza . . .	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1
25.	Kindl Ferencz. . . .	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1
	KOVÁCS FERENCZ, ism. .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Köllner Károly, St. n. .	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	-
	Menich János, St. n. . .	2	2	2	3	3	3	2	2	2	3	2
	Merkler Ferencz, h. . .	1	-	2	1	2	1	1	2	1	2	2
30.	Páv Ferencz, ism. . .	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
	B. Pongrácz Anzelm, St. n.	1	1	2	2	3	2	1	3	3	2	1
	Róth István . . .	2	2	2	2	3	2	2	3	3	3	1
	Sánta Elek, ism. . .	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1
	Schádl Bálint . . .	1	1	3	2	3	2	2	3	2	3	2
35.	Schieber Antal . . .	1	1	2	1	3	2	2	3	2	1	1
	SEITZ OTTÓ, St. n. . .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Simrák Károly . . .	1	1	2	2	2	3	3	2	2	2	1
	Stern Miksa, h. . . .	1	-	2	1	3	2	2	2	1	3	2
	Strassburger Izidor, h. .	1	-	2	2	3	2	2	2	3	2	2
40.	Strosz Béla, St. n. . .	1	1	2	2	2	3	3	3	3	3	1
	Szeitz János ism. . .	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
	Tasner Victor . . .	1	1	2	3	3	3	2	3	3	3	1
	Tressinszky Géza, St. n. .	2	2	3	2	4	3	3	3	3	4	1
	Turkovics Károly, St. n. .	1	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1
45.	Várnay Imre, St. n. . .	1	1	2	3	3	3	2	3	1	2	2
	Zomborcsevics Endre . .	1	1	2	3	3	2	2	3	2	2	1

Beteg : Kiss Antal, B. Pongrácz Antal, St. n.
Magántanulásra tért : Patatich Pál.
Meghalt : Szabó Miklós, St. n.

Összesen : 50.

ÖTÖDIK OSZTÁLY.

Jutalmat nyertek

Jó erkölcsből és összes előhaladásból :

I. Kleiszner Gusztáv, II. Hinger Mihály.

Megközel. : Galambos István.

Vallástanból : **Hinger Mihály.**

Megközel : Kleiszner Gusztáv, Galambos István, Banovits László.

Magyar nyelvből : **Hegyi Károly.**

Megközel. : Banovits László, Kleiszner Gusztáv, Hinger Mihály.

Német nyelvből : **Magyar Károly.**

Megközel. : Kleiszner Gusztáv, Raile Ede, Fiedler Lajos.

Latin nyelvből : **Kleiszner Gusztáv.**

Megközel. : Piukovich Dénes, Hegyi Károly.

Görög nyelvből : **Kleiszner Gusztáv.**

Megközel. : Galambos István, Hinger Mihály, Hegyi Károly.

Történelemből : **Banovits László.**

Megközel. : Hegyi Károly, Hinger Mihály, Kleiszner Gusztáv.

Természetrajzból : **Galambos István.**

Megközel. : Kleiszner Gusztáv, Hanauer Árpád, Hinger Mihály.

Mennyiségtanból : **Kleiszner Gusztáv.**

Megközel. : Hanauer Árpád, Magyar Károly.

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlás
	Banovits László, St. n.	1	1	1	2	2	2	1	1	2	2
	Brantner Jenő	2	2	2	3	3	3	2	3	3	2
	Gr. Csáky László, St. n.	1	2	3	3	2	2	2	3	2	2
	Ergh Ferencz	2	2	2	2	2	2	3	2	3	2
5.	Essert János, np.	1	1	2	2	3	3	1	2	3	-
	Faragó János	2	1	2	2	3	4	2	2	2	2
	Fetter Gyula, St. n.	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3
	Fetter József	1	2	2	3	3	2	2	3	2	3
	Fiedler Lajos, np.	1	1	1	1	2	2	2	1	2	-
10.	Forster Arthur	1	2	2	3	3	3	3	3	3	3
	GALAMBOS ISTVÁN, np.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
	Br. Gudenus Arthur, St. n.	1	2	3	2	3	3	2	2	3	-
	Hahn Béla, h.	2	-	2	3	3	3	2	3	2	3
	Hajas Ede	2	3	3	3	4	4	3	3	4	3
15.	Hajdufy Sándor	2	3	2	2	3	3	3	3	3	1
	Hanauer Árpád, St. n.	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2
	Hegyi Károly, np.	1	1	1	2	1	1	1	1	2	-

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlás
	Heinrich Jenő, St. n. .	2	2	3	3	3	3	2	3	3	1
	HINGER MIHÁLY, np. .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
20.	Jankovics Dusán, gör. kel. .	1	-	2	3	3	3	2	2	2	3
	Kálóczy Imre . . .	2	3	3	3	4	4	3	3	4	3
	Kecskeméthy Béla, St. n. .	1	1	3	3	3	3	2	2	3	3
	Kern István . . .	2	2	3	4	3	3	3	3	2	2
	Kiss Lajos . . .	2	1	2	3	2	2	2	2	3	2
25.	KLEISZNER GUSZTÁV, St n.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Latinovits Szaniszló, np. .	1	1	2	2	3	3	2	1	3	-
	Legény Oszkár, St. n. .	1	1	2	3	3	3	2	2	2	3
	Magyar Károly, St. n. .	1	1	2	1	2	2	1	2	1	-
	Makay Gábor, np. . .	1	1	2	2	2	2	1	1	2	-
30.	Mayer György . . .	2	2	2	2	2	2	2	3	2	1
	Matzke Károly, St. n. .	1	2	3	3	3	2	2	3	2	3
	Neller Mátyás, ism. . .	2	1	2	2	3	3	3	1	3	1
	Novák Béla . . .	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1
	Nuber Lénárd . . .	1	1	2	2	2	2	3	2	2	2
35.	Piukovich Dénes . .	1	1	1	2	1	2	2	1	1	1
	Raile Ede, np. . . .	1	1	1	1	2	2	1	1	2	-
	Reichstein Antal . .	2	1	3	2	2	3	1	2	2	2
	Scheidl Károly, St. n. .	1	1	2	3	2	3	2	2	2	1
	Schmoll Géza, St. n. . .	1	1	3	3	3	3	2	1	3	3
40.	Schwerer Ferencz, np. .	1	1	2	2	3	2	1	2	3	-
	Sey Tamás, St. n. . .	1	2	2	3	3	3	2	2	2	1
	Spreitzer Frigyes . .	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1
	Szlamay Béla, St. n. . .	1	1	1	2	2	1	2	1	2	1
	Tóth Vilmos, St. n. . .	2	3	3	3	4	4	2	3	3	3
45.	Tumbász István, np. . .	1	1	2	2	2	2	2	1	2	-
	Willhelm Ignácz, h. . .	1	-	2	2	2	1	2	2	1	3
	Zbóray Gyula, St. n. . .	1	1	2	2	2	2	2	1	2	-

Vizsgálat nélkül maradt: Hárs Richárd, Kurcz Adolf, Szlávy Kálmán, np.
Kimaradt: Fugerth Károly, Pritz Ernő, Szajbély Béla St. n., Tóth Zsigmond.

Összesen: 54.

HATODIK OSZTÁLY.

Jutalmat nyertek

Jó erkölcsből és összes előhaladásból :

I. Katona István. II. Rausch Mihály.

Megközel. : Hanauer Jenő, Kersch Mihály.

Vallástanból : **Pászty Ferencz.**

Megközel. : Horváth Győző, Belházy Gyula, Katona István.

Magyar nyelvből : **Horváth Győző.**

Megköz. : Hanauer Jenő, Katona István, Pászty Ferencz.

Német nyelvből : **Rausch Mihály.**

Megköz. : Hoffmann Mátyás, Kandler János, Kersch Mihály.

Latin nyelvből : **Hoffmann Mátyás.**

Megközel. : Katona István, Kandler János, Kersch Mihály.

Görög nyelvből : **Kandler János.**

Megközel. : Katona István, Pászty Ferencz, Horváth Győző.

Történelemből : **Katona István.**

Megközel. : Kersch Mihály, Kandler János, Bobár Miklós.

Természetrajzból : **Hanauer Jenő.**

Megközel. : Kandler János, Horváth Győző, Katona István.

Mennyiségtanból : **Kersch Mihály.**

Megközel. : Katona István, Hoffmann Mátyás. Hanauer Jenő.

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlás
	Bácskai Antal . . .	2	2	3	1	3	3	2	3	3	2
	Belházy Gyula, St. n. .	1	1	1	2	2	2	2	2	2	-
	Berzeviczy Zsigmond, St. n.	1	2	2	2	3	2	1	2	3	1
	Bobár Miklós . . .	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1
5.	Brucker Réla, h. . .	1	-	2	1	3	2	2	3	2	3
	Csicsáky Béla . . .	1	1	2	2	3	2	2	2	3	-
	Cziráky Gyula . . .	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1
	Farkas Lajos . . .	1	2	2	2	2	1	3	3	3	2
	Forster Zoltán . . .	1	2	2	2	3	2	3	3	3	2
10.	B. Gudenus Géza, St. n. .	1	1	3	1	3	2	1	3	3	2
	HANAUER JENŐ, St. n. .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
	Hirling József . . .	2	3	3	1	3	3	2	3	4	-
	Hoffmann Mátyás, np. .	1	1	1	1	1	1	1	2	1	-

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlás
	Horváth Győző, np.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	-
15.	Iványi Ernő, St. n.	1	2	2	1	3	3	2	2	2	-
	Kandler János, np.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	-
	KATONA ISTVÁN, np.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
	KERSCH MIHÁLY, np.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
	Kornis Boldizsár	1	2	2	3	3	3	3	3	3	2
20.	Lőwinger Ármin, h.	1	-	1	2	3	2	1	2	2	3
	Malatin Ferencz	1	1	2	1	2	2	2	2	3	1
	Menczer Rezső, St. n.	1	2	3	2	3	3	1	3	2	1
	Mihályi Ernő	1	1	1	2	2	2	2	2	3	2
	Pászty Ferencz, np.	1	1	1	2	1	1	1	2	2	-
25.	RAUSCH MIHÁLY, np.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
	Riedl Theobald, St. n.	1	1	3	1	3	3	3	3	3	1
	Rupprecht József, St. n.	1	3	3	1	3	3	3	3	3	-
	Simontsits Elemér, St. n.	1	3	2	2	2	3	2	3	3	-
	Szabó Lajos	2	2	2	3	3	3	3	4	4	1
30.	Tóth Lukács	1	1	1	2	3	2	2	3	3	2
	Tufner Ádám	1	3	2	1	3	3	3	3	3	2
	Vidákovits Balázs	1	3	3	2	3	3	3	3	3	1
	Vujkovich János, np.	1	1	1	1	2	2	2	2	2	-

Összesen : 33.

HETEDIK OSZTÁLY.

Jutalmat nyertek

Jó erkölcsből és összes előhaladásból:

Jakoblovits Lajos.

Megközel.: Hiél Lipót, Könczöl Győző, Heinrich Aladár.
Vallástanból: **Jakoblovits Lajos.**
Megközel.: Könczöl Győző, Hiél Lipót, Heinrich Aladár.
Magyar nyelvből: **Jakoblovits Lajos.**
Megközel: Heinrich Aladár, Hiél Lipót, Nyiri István.
Német nyelvből: **Pámer Imre.**
Megközel.: Hiél Lipót, Jakoblovits Lajos, Heinrich Aladár.
Latin nyelvből: **Könczöl Győző.**
Megközel.: Mihelics Károly, Jakoblovits Lajos, Heinrich Aladár.
Görög nyelvből: **Hiél Lipót.**
Megközel.: Ketterer Mihály, Jakoblovits Lajos, Könczöl Győző.
Történelemből: **Heinrich Aladár.**
Megközel.: Hiél Lipót, Jakoblovits Lajos, Mihelics Károly.
Mennyiségtanból: **B. Stwrtnik József.**
Megközel.: Hiél Lipót, Mihelics Károly.
Természettanból: **Hiél Lipót.**

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Testgyakorlás
	Brenner István . . .	2	2	2	2	3	3	3	4	3	1
	Burián Aladár, St. n. .	1	1	1	2	2	2	1	2	2	-
	Demsa József . . .	2	1	2	3	2	3	2	4	3	-
	Glück Albert, h. . .	1	-	1	2	2	3	2	3	3	1
5.	Greinich Ferencz, np. .	1	1	1	1	1	1	1	2	2	-
	HEINRICH ALADÁR, St. n.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	HIÉL LIPÓT, np. . . .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
	Hirmann Ferencz . .	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1
	Hoffmann Gyula, öd. . .	1	1	1	2	3	3	1	2	3	1
10.	JAKOBLOVITS LAJOS, np.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
	Jaszenovits Gergely, np. .	1	1	2	2	2	3	2	3	1	-
	Kanyó Tamás, np. . .	1	1	1	2	2	2	1	3	3	-
	Kederer József . . .	1	1	1	1	3	2	1	2	3	1
	Ketterer Mihály, np. .	1	1	1	1	1	1	1	2	2	-

A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Testgyakorlás
15. KÖNCZÖL GYŐZŐ . . .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Majthényi Tibor, St. n. .	1	2	1	2	2	2	1	2	2	1
Mihelics Károly, np., öd. .	1	1	1	1	1	2	1	2	1	-
Nyiri István, St. n, . .	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1
Pámer Imre, St. n. . .	1	2	1	1	2	2	1	2	2	1
20. Papp János . . .	1	2	2	3	2	3	1	2	2	1
Rózsa János, np. . .	1	1	1	2	2	2	1	2	3	-
Schönwald József, h. .	1	-	2	2	2	2	1	2	2	-
Stelczer Endre . . .	1	2	1	1	2	2	1	3	3	1
B. Stwrtnik József, St. n. .	1	1	1	2	2	2	1	2	1	1
25. Svastits Benő, St. n., öd. .	1	2	1	2	2	2	1	2	2	1
Szlapák Károly, np. . .	1	1	1	2	2	2	2	2	3	-
Szűts József . . .	1	2	2	2	3	3	1	2	3	1
Takáts István, np. . .	1	1	1	2	2	2	1	2	2	-
Válics Lajos, np. . .	1	1	1	3	2	3	1	2	3	-
30. Vicsek János, np. . .	1	1	1	3	2	2	2	2	3	-

Vizsgálat nélkül maradt: Belházy Géza, St. n.

Összesen: 31.

NYOLCZADIK OSZTÁLY.

Ezen osztályban az érettségi vizsgálatok miatt a pályázat elmaradt.

	A tanulók neve	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Bölcsészet	Testgyakorlás
	Dienes Márton, St. n.	1	2	1	2	2	2	3	3	3	2	1
	Diks Lajos, St. n.	1	1	2	1	2	1	1	3	2	1	1
	Fekete Elek	1	2	2	1	2	2	2	3	2	2	-
	Ferencsik Lajos, np.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	-
5.	Hang Lajos, öd.	1	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1
	Horváth Gábor, St. n.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Horvát István	1	2	1	1	2	2	2	2	3	3	1
	Kalmár István, np.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	-
	Kramolin Gyula, St. n.	1	2	2	2	1	2	2	3	3	2	1
10.	Kurcz Antal	1	3	2	2	3	3	1	3	3	2	1
	Lichter Miksa, h.	1	-	1	1	1	2	2	1	2	2	1
	Littvay Péter, np.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
	Longauer Lajos, St. n.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Merkler Ignácz, h.	1	-	1	1	2	2	1	2	2	2	1
15.	Michler Ferencz, np.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
	Mikovich Lajos	1	1	1	2	2	2	2	3	3	2	1
	Módly Béla	1	1	1	2	3	3	2	2	3	2	1
	Nánásy Ödön, St. n.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Niczky Kálmán, öd. St. n.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20.	Radnich Imre, St. n.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1
	Ragány István, St, n.	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1
	Rechner Konrád, np.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
	Szeitz János, np. öd.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
	Tillinger Ferencz, np.	1	1	1	1	2	2	1	2	2	1	-
25.	Vadócz Vincze, np.	1	1	2	2	1	1	2	3	2	1	-

Más tanintézetbe ment: Munkácsy Kálmán, St. n.

Kimaradt: Simonyi Sándor.

Összesen: 27.

A Jézus-társasági kalocsai Stephaneumban

INTÉZETI ÉRDEMKERESZTEKET

NYERTEK:

A III. SZAKASZBAN

Burián Aladár, VII. o. növ.

A II. SZAKASZBAN

1. **Zbóray Gyula,** V. o. növ.
2. **Hanauer Árpád,** V. o. növ.
3. **Hanauer Jenő,** VI. o. növ.
4. **Kleiszner Gusztáv,** V. o. növ.
5. **Banovits László,** V. o. növ.
6. **Szlamay Béla,** V. o. növ.
7. **Turkovits Károly,** IV. o. növ.

AZ I. SZAKASZBAN

1. **Gaál István,** III. o. növ.
2. **Fejős Imre,** III. o. növ.
3. **Auber Tivadar,** III. o. növ.
4. **Kramolin Emil,** I. o. növ.
5. **Jusits Elemér,** III. o. növ.
6. **Ferenczy László,** II. o. növ.
7. **Heinrich Gábor,** I. o. növ.

Nagyságos Imre Miklós úr bőkezűségéből

KIOSZTOTT JUTALMAKBAN

RÉSZESÜLTEK:

AZ I. OSZTÁLYBAN

Hovány Orbán,
Paupert József,
Wiederkehr József.

A II. OSZTÁLYBAN

Udvary István,
Tóth Mihály,
Vittmann Imre.

A III. OSZTÁLYBAN

Gulyás György.
Ketterer Károly,
Lescheditzky Károly.

A IV. OSZTÁLYBAN

Páv Ferencz.

FRANCZIA NYELV.

JUTALMAT NYERTEK:

A társalgók közül: **Seitz Ottó** IV. o. növ., **Nyiri István** VII. o. növ.
Megközel.: Fejős Imre, Heinrich Aladár.

A haladók közül. **Auber Tivadar** III. o. növ., **Banovits László** V. o. növ.
Megközel.: Jusits Elemér, Hanauer Árpád, Magyar Károly.

A kezdők közül: **Ivencz Frigyes** IV. o. növ.
Megközel.: Gaál István, Zlinszky László.

	A növendék neve	Érdem-jegye
	VIII. OSZTÁLY.	
	Nánásy Ödön	1
	Radnich Imre	2
	VII. OSZTÁLY.	
	Heinrich Aladár	1
	Nyiri István	1
5.	B. Stwrtnik József	2
	Svastits Benő	3
	VI. OSZTÁLY.	
	Berzeviczy Zsigmond	3
	Hanauer Jenő	1
	Iványi Ernő	2
10.	Menczer Rezső	2
	Riedl Theobald	2
	V. OSZTÁLY.	
	Banovits László	1
	Gr. Csáky László	1
	Hanauer Árpád	1
15.	Heinrich Jenő	2
	Magyar Károly	1
	Scheidl Károly	1
	Szajbély Béla	3
	Tóth Vilmos	2
	IV. OSZTÁLY.	
20.	Brázay Kálmán	3
	Csávosy Gyula	3
	Ferenczy Andor	1
	Havránek Pál	3
	Ivencz Frigyes	1
25.	Kádas József	3
	Köllner Károly	2
	Menich János	2
	B. Pongrácz Anselm	2
	B. Pongrácz Antal	2
30.	Seitz Otto	1
	Strosz Béla	2
	Tasner Victor	1
	Várnay Imre	1
	III. OSZTÁLY.	
	Auber Tivadar	1
35.	Duschek Aladár	1
	Éber Nándor	2
	Fejős Imre	1
	Horvát Andor	1
	Gaál István	1
40.	Gombos Kálmán	2
	Janovják Károly	1
	Jusits Elemér	1
	Krautsieder Lajos	1
	Scheidl Ágoston	2
45.	Szombathelyi Antal	1
	II. OSZTÁLY.	
	Cseh József	3
	Dorgó Gábor	2
	Döry Ödön	2
	Ferenczy László	2
50.	Kollerich Béla	2
	Márkus József	2
	May Aladár	2
	Gr. Sztáray Tibor	3
	I. OSZTÁLY.	
	Fehér Miklós	2
55.	Kohler Alfréd	1
	Kormos Béla	3
	Zlinszky László	1

Összesen: 57.

ÉNEK.

JUTALMAT NYFRTEK :

I. **Mihályi Ernő,** II. **Dobos Dezső.**

Megközel.: Demsa József, Mayer György, Késmárky Géza, Kopp István.

Az énekes neve	Hangja	Az énekes neve	Hangja
VIII. OSZTÁLY.		III. OSZTÁLY.	
Horvát István	IV. h.	Előry István	II. h.
Kurcz Antal	IV. h.	Greif Antal	I. h.
Módly Béla	IV. h.	Hárs Aladár	I. h.
VII. OSZTÁLY.		25 Késmárky András	I. h.
		Kopp István	I. h.
Brenner István	III. h.	Pevny Domonkos	I. h.
4 Demsa József	IV. h.	Schwerer Imre	I. h.
Hirmann Ferencz	III. h.	Sztankó Jenő	II. h.
Kederer József	IV. h.	30 Würtz Pál	I. h.
Papp János	IV. h.	II. OSZTÁLY.	
VI. OSZTÁLY,		Brantner Géza	I. h.
Mihályi Ernő	II. h.	Dobos Dezső	I. h.
10 Tuffner Ádám	IV. h.	Füredy János	I. h.
		Klein Tivadar	I. h.
V. OSZTÁLY.		35 Udvary István	II. h.
		Ujváry Kálmán	I. h.
Fetter József	III. h.		
Jankovics Dusán	III. h.	I. OSZTÁLY.	
Mayer György	IV. h.		
Piukovich Dénes	IV. h.	Gerresch Nándor	I. h.
15 Spreitzer Frigyes	III. h.	Michler József	I. h.
		Miskolczy Kálmán	I. h.
IV. OSZTÁLY.		40 Szeitz József	I. h.
		Szécsy Dénes	I. h.
Baumgartner József	I. h.		
Erhardt István	I. h.	Összesen: 41.	
Késmárky Géza	I. h.		
Páv Ferencz	III. h.		
20 Szeitz János	III. h.		
Zomborcsevits András	III. h.		

A tanulók általános áttekintése.

I.	II. A tanulók száma						III. Vallásuk				IV. Nyelvviszonyaik (minő nyelveket beszélnek)								V. Szülőik polgári állása					VI. Előmenetelük	
Osztály	Beiratott az év elején			Elmaradt	Meghalt	Az év végén volt	Római katholikus	Helv. hitvallású	Görög keleti	Mózes hitvallású	Magyar	Magyar, német	Magyar, tót	Magyar, német, tót	Magyar, horvát	Magyar, német, horvát	Magyar, német, franczia	Magyar, német, franczia, tót	Értelmiség	Önálló őstermelők	Önálló iparosok és kereskedők	Magánhivatalnokok	Munkások és szolgálatot tevők	Haladók	Ismétlők
	Nyilvános tanuló	Magántanuló	Összesen																						
I.	89	5	94	14	1	79	86	—	—	8	49	35	—	—	4	4	2	—	31	13	27	18	5	83	11
II.	76	1	77	10	1	66	74	—	—	3	37	32	—	2	4	1	—	1	30	28	15	2	2	72	5
III.	69	—	69	8	1	60	67	1	—	1	25	35	—	—	3	4	2	—	35	14	19	—	1	66	3
IV.	50	—	50	3	1	46	46	—	—	4	17	23	—	—	4	3	3	—	25	14	9	1	1	44	6
V.	54	—	54	6	—	48	51	—	1	2	29	18	2	1	2	1	1	—	22	13	15	3	1	52	2
VI.	33	—	33	—	—	33	31	—	—	2	14	14	—	—	3	1	1	—	6	14	7	6	—	33	—
VII.	31	1	32	—	—	32	30	—	—	2	12	16	—	—	3	1	—	—	7	10	13	1	1	32	—
VIII.	27	—	27	2	—	25	25	—	—	2	13	9	—	—	3	1	1	—	13	5	5	4	—	27	—
Összesen	429	7	436	44	3	389	410	1	1	24	196	182	2	3	26	16	10	1	169	111	110	35	11	409	27

A tanulók származási helyének áttekintése.

Lakó hely	Osztály								Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Pest-P.-Solt-Kis-Kún megyei helybeli	22	13	4	7	8	3	3	3	63
Pest-P.-Solt-Kis-Kún megyei vidéki	23	15	11	15	7	3	12	5	91
Árad megyei	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Árva „	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Bács-Bodr. megyei	29	20	32	15	17	12	9	11	145
5. Baranya „	2	3	5	—	4	—	1	1	16
Bars „	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Bihar „	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Borsód „	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Csanád „	—	—	1	1	—	—	—	—	2
10. Csongrád „	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Esztergom „	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Fehér „	—	—	—	—	2	1	—	1	4
Gömör „	1	—	—	1	—	—	—	—	2
Heves „	—	—	1	1	1	—	—	1	4
15. Hont „	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Hunyad „	—	1	1	—	—	—	—	—	2
Jász-K.-Szoln. „	—	1	—	—	—	—	1	—	2
Kolos „	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Komárom „	—	—	1	1	1	—	—	—	3
20. Nyitra „	—	1	—	—	—	—	1	1	3
Pozsony „	—	1	—	—	—	1	—	—	2
Sáros „	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Szepes „	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Szerém „	—	1	1	—	—	—	—	—	2
25. Tolna „	10	12	7	4	7	7	2	3	52
Torontál „	1	—	—	4	1	2	—	—	8
Trencsén „	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Ung „	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Verőcze „	—	—	1	—	—	—	—	—	1
30. Veszprém „	1	3	—	1	3	1	1	—	10
Zala „	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Zemplén „	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Bajorország	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Dalmátország	—	1	—	—	—	—	—	—	1
35. Horvátország	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Morvaország	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Oláhország	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Stájerország	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Összesen	94	77	69	50	54	33	32	27	436

A segélyzett tanulók áttekintése.

Osztály	Leczkepénztől mentt		Ösztöndíjas (élvez összesen 3026 forintot)														összesen	Teljes élelmet kapott			
			állami						nem állami												
	részben	egészben	80 frt.	100 frt.	120 frt.	158 frt	210 frt.	300 frt.	20 frt.	50 frt.	84 frt.	90 frt.	120 frt.	140 frt.	150 frt.	160 frt.		a J. t. rendházban	a nagyságos kanonok uraknál	a t. apáczáknál	a papnevelő intézetekben
I.	9	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3	2	—	1
II.	—	11	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	5	4	1	—	2
III.	5	5	—	—	1	—	—	1	4	—	—	—	1	—	—	—	7	3	2	2	4
IV.	1	7	—	—	—	—	1	—	4	—	—	1	—	—	—	—	6	1	1	1	2
V.	1	14	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—	4	4	—	—	—
VI.	1	10	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—
VII.	—	14	—	1	1	—	—	1	—	—	2	—	—	1	—	1	7	1	—	—	—
VIII.	—	8	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—
Összesen	17	72	1	1	3	1	1	2	17	1	2	1	1	1	3	1	36	19	7	3	9

Az iskolai év végén megvizsgált tanulók áttekintése.

Osztály	Nyilvános és magántanuló	Nemzetiség szerint					Vallás szerint				Életkor szerint										Rendkivüli tantárgyak szerint					
		Magyar	Német	Tót	Horvát	Szerb	Római katholikus	Görög keleti	Helv. hitvallású	Mózes vallású	10 és kevesebb éves	11 éves	12 éves	13 éves	14 éves	15 éves	16 éves	17 éves	18 éves	19 és több éves	Franczia	Ének	Zene	Műrajz	Szépirás	Vivás
I.	79	58	18	—	3	—	75	—	—	4	25	27	14	12	1	—	—	—	—	—	4	5	6	3	5	—
II.	66	54	7	—	5	—	63	—	—	3	3	18	21	13	10	1	—	—	—	—	8	6	13	3	5	4
III.	60	32	26	1	1	—	58	—	1	1	—	1	15	19	15	7	2	1	—	—	12	10	10	2	5	—
IV.	46	33	12	—	1	—	42	—	—	4	—	—	1	7	18	15	3	1	1	—	14	6	13	3	1	3
V.	48	30	15	—	2	1	45	1	—	2	—	—	—	3	15	13	9	4	3	1	8	5	11	—	2	3
VI.	33	23	8	—	2	—	31	—	—	2	—	—	—	—	1	6	16	3	6	1	5	2	11	—	—	4
VII.	32	30	2	—	—	—	30	—	—	2	—	—	—	—	—	2	7	10	3	10	4	5	5	—	—	7
VIII.	25	21	4	—	—	—	23	—	—	2	—	—	—	—	—	1	5	5	5	9	2	3	10	—	—	5
Összesen	389	271	92	1	14	1	367	1	1	20	28	46	51	54	60	45	42	24	18	21	57	42	79	11	18	26

A tanulás eredményének áttekintése osztályonkint.

Tantárgyak	I. osztály				II. osztály				III. osztály				IV. osztály				V. osztály				VI. osztály				VII. osztály				VIII. osztály				Összesen
	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	
Vallástan	21	29	20	—	17	18	27	—	24	28	8	—	37	9	—	—	28	14	5	—	18	8	5	—	20	8	—	—	16	5	2	—	
Magyar nyelv	11	31	26	6	6	19	34	6	15	23	22	—	15	26	5	—	9	25	13	—	16	10	7	—	24	6	—	—	18	6	1	—	
Német nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	15	19	22	4	12	21	13	—	6	21	19	1	19	12	2	—	11	15	4	—	15	9	1	—	
Latin nyelv	11	26	28	9	5	20	28	12	11	14	31	4	7	14	22	3	5	19	20	3	8	8	17	—	8	18	4	—	14	8	3	—	
Görög nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	19	18	4	10	12	11	—	7	15	8	—	13	9	3	—	
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	24	19	16	1	13	17	15	1	12	27	8	—	14	11	8	—	23	6	1	—	16	7	2	—	
Politikai földrajz	14	19	35	6	11	10	27	17	—	—	—	—	6	22	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Physikai földrajz	—	—	—	—	—	—	—	—	10	22	26	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Természetrajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	22	14	1	16	16	15	—	8	10	14	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	19	4	2	9	8	8	—	
Mennyiségtan	12	29	24	9	8	20	30	7	11	16	29	4	6	18	20	2	7	22	16	2	5	11	15	2	7	11	12	—	10	8	7	—	
Rajzoló geometria	12	20	37	5	9	15	31	10	14	12	31	3	10	15	17	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bölcsészeti előtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	8	2	—	
Szépirás	18	37	19	—	12	22	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Testgyakorlás	33	29	11	—	9	25	28	—	29	27	2	—	31	11	—	—	11	20	13	—	8	9	2	—	16	—	—	—	16	—	—	—	
Az év végén jutalmat kapott			8				10				8				7				9				9				8				—		59
Minden tárgyból kielégítő jegyet kapott			63				44				53				41				42				31				28				25		327
Egy tárgyból elégtelen jegyet kapott			2				7				3				1				2				1				2				—		18
Két tárgyból elégtelen jegyet kapott			2				2				—				3				1				1				—				—		9
Több tárgyból elégtelen jegyet kapott			7				12				4				1				2				—				—				—		26
Az iskolaév bevégezte előtt kilépett			12				8				6				1				4				—				—				2		33
Vizsgálat nélkül maradt			2				1				2				2				3				—				1				—		11

7.

TUDÓSÍTÁS A JÖVŐ 1884—85. ISKOLAI ÉV KEZDETÉRŐL.

A magyar kir. vallás és közoktatásügyi ministeriumnak a gymnasium rendtartás ügyében 1876-ik évi julius hó 22.-én kiadott rendeleteiből a következőket juttatjuk a t. cz. szülők tudomására:

A jövő 1884—85. isk. év szeptember hó 1.-én veszi kezdetét. Szeptember hó 2.-án lesz az ünnepélyes „Veni Sancte". A nyilvános tanulók szabály szerű felvétele augusztus hó 30.-ától történik. (Rendt. 1. 2. §.)

I. A fölvétel.

1. A középiskola első osztályába szabályszerűen csak oly tanuló léphet, ki a 9. évet betöltötte s 12 évnél nem idősebb. (5. §.)

2. Az ismeretek mértékére nézve kívántatik, hogy a népiskola negyedik osztályának tananyagában kellő jártassággal birjon s ezen ismereteit külön felvételi vizsgálattal igazolja. (5. §.)

3. A felső osztályokba való felvétel a megelőző osztálynak sikeres végzésétől függ, és vagy arról tanuskodó nyilvános iskolai okiratok (Bizonyítvány és Értesítő) vagy ezek hiányában külön vizsgálat alapján történik. Ha az okiratokból (Bizonyitvány és Értesítő, mely utóbbi a végzett tananyagról ad felvilágosítást) az következtethető, hogy a felvétetni kivánó tanulónak előmenetét azon osztályban, melybe felvétetni kiván, alig remélhetni, — jogában áll minden tanintézetnek az illető tanulót felvételi vizsgálat alá vonni s annak eredményéhez képest alsóbb osztályba is sorozni. (6. §.)

4. Minden tanuló első felvételre személyesen és rendszerint atyja, anyja vagy gyámja vagy ezek megbizottja kiséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni. (12. §.)

5. Azon tanulók, a kik a gymnasium bármely osztályára először jelentkeznek, az év elején történő beiratásnál keresztlevéllel, illetőleg születési bizonyitvánnyal tartoznak megjelenni. (A nm. minist. 1883. febr. 6.-án 4014. sz.)

6. A nyolczadik osztályú tanulók jelentkezésük alkalmával kötelesek keresztlevelüket, illetőleg születési bizonyitványukat, valamint középiskolai tanulmányaikról netalán más iskoláktól nyert bizonyítványaikat felmutatni. (A nm. minist. által 1884. 10288. sz. a. kiadott „Érettségi vizsgálati utasítás" 4. §.)

7. Azon szülők vagy gyámok, kik nem laknak Kalocsán, gyermeküknek vagy gyámfiuk felvételekor alkalmas helyettest kötelesek bemutatni, kire a házi felügyelet és nevelésre nézve kötelességüket és jogukat átruházzák, hogy az a gondviselésére bízott tanulóra nézve az igazgatóság értesítését elfogadhassa. (12. §.)

8. Szállásfogadásra az igazgatóság tudomása és beleegyezése szükséges. Ugyanennek továbbá joga és kötelessége ott, hol alapos oknál fogva a gondviselést elégtelennek vagy a befolyást épen károsnak tartja, megkövetelni, hogy e tekintetben czélszerű változás történjék. (12. §.)

II. Időszaki Ertesítők.

1. Az időszaki Értesítőt a tanuló tartozik atyjának vagy atyja helyettesének átadni s vele aláiratni, s mihelyt ismét iskolába jő, az osztályfő kezéhez visszaszolgáltatni. (40. §.)

2. A visszakerült Értesítőket az igazgató elhelyezi irattárában. Oly esetekben, ha a tanuló az iskolai év alatt elhagyja az intézetet, az Ertesítő törvényes bélyeggel, pecséttel s új kelttel ellátva elmeneti bizonyítványul szolgál. (41. §.)

III. Magán vizsgálatok.

1. Magántanulók csak az érettségi vizsgálatok idején s lehetőleg a főigazgató közbenjárásával tehetnek vizsgálatot. E vizsgálatot az igazgató tartja azon osztály tanáraival együtt, a melyből a magántanuló megvizsgálandó. A vizsgálat irásbeli és szóbeli. (50. §.)

2. A magán vizsgálatokért a tandíjon kivül 40 frt. jár. (51. §.)

IV. Pótló és javító vizsgálatok.

1. Oly tanulók, kik egy tárgyból nyertek elégtelen osztályzatot és kiket a tanári tanácskozás képeseknek tart arra, hogy a szünet alatt önszorgalmukból pótolják mulasztásukat, megadhatja a jogot, hogy a jövő iskolai év kezdetén javító vizsgálatra jelentkezzenek, de csupán azon intézetnél, a hol tanultak. (46. §.)

2. Oly bukottak, kik két tantárgyból kaptak elégtelen jegyet, a nm. m. kir. vallás- és közoktatási ministerium engedélyével a vizsgálatot ismételhetik. (46. §.) Abbeli folyamodványukat f. é. julius hó 5.-éig kellő indokolásokkal ellátva, nem egyenesen a nm. m. k. vallás- és közokt. ministeriumhoz, hanem a helybeli igazgatóságnak közvetítése által tartoznak benyujtani. (A nm. minist. 1883. márcz. 31.-én. 11007. sz.)

A. M. D. G.

Kalocsán, 1884. Nyomatott Malatin Antal könyvnyomdájában.

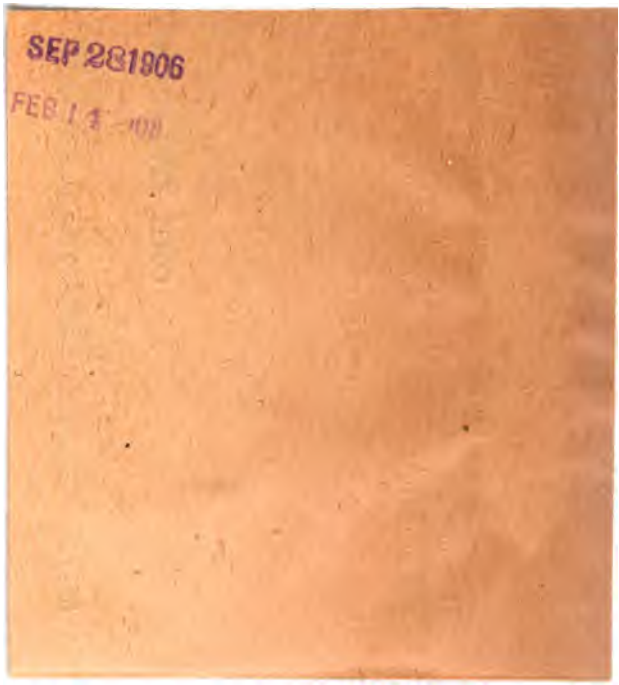
SEP 28 1906
FEB 14 '08

Lv 19.337
Quomodo Virgilius imitatus sit Theo
Widener Library 007028247
3 2044 085 246 114